

Naročnina mesečno
25 Din, za inozem-
stvo 40 Din — ne-
deljska izdaja ce-
loletno 96 Din, za
inozemstvo 120 Din

Uredništvo je v
Kopitarjevi ul. 6/III

SCLOVENEK

Telefoni uredništva in uprave: 40-01, 40-02, 40-03, 40-04, 40-05 — Izhaja vsak dan zjutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku

Cekovni račun
Ljubljana številka
10.650 in 10.349 za
instate.

Uprava:
Kopitarjeva ulica
številka 6.

Turčija pred Sovjeti ni klonila

Po štiri in dvajsetih dneh bivanja v Moskvi, kjer je bil vsega štirikrat sprejet pri Molotovu in dvakrat pri Stalinu, se je turški zunanji minister Saradžoglu napotil praznih rok nazaj v svojo domovino. Med tem ko je bil v Moskvi, je sovjetska vlada imela polne roke s podpisovanjem paktov z drugimi sosednimi državami. V Moskvi je bil nemški zunanji minister Ribbentrop, za njim so zaporedno prišli zunanji ministri Estonske, Letonske in Litve, ki so vsi podpisali pogodbe, s katerimi njihove države stopajo pod zaščito Sovjetske Rusije. Za njimi je prišel še zastopnik Finske, ki pa sovjetskih predlogov ni sprejel. Vse to je gledal turški zunanji minister Saradžoglu: velik kos evropske zgodovine v treh tednih; gledal je in prišel do spoznanja, da je njegov obisk v sovjetski prestolnici v očeh sovjetskih državnikov imel povsem drug pomen kot pa mu ga je dala turška vlada. Turška vlada se je tega sestanka veselila, ker je računala, da bo dovedel do pismene pogodbe o sodelovanju med Turčijo in Sovjetsko Rusijo za ohranitev miru in obstoječega stanja na Črnem morju in na Balkanu. Sovjetska vlada pa je turški obisk uvrstila v mimohod baltskih diplomatov v dobri veri, da bo tudi Turčija z isto pripravljenostjo sprejela sovjetsko zaščito, kakor so jo morale sprejeti neobgljene baltske države.

Turški ministri predsednik Refik Saidam je pred turškim parlamentom opravičil neuspeh sovjetsko-turških pogajanj tako, da je odkritosrčno priznal, da je sovjetska vlada po prihodu zunanjega ministra Saradžogla stavila popolnoma nove predloge, o katerih prej, ko so se pogajanja in sestaneke v Moskvi pripravljala, ni črhnila nobene besede. Ti predlogi pa so bili takšne narave, da bi bili Turčijo odvrnili od njenih obveznosti do Anglije in Francije ter do balkanskih držav. Turka so v Moskvi hoteli presenetiti. Zgodovina pravi, da so ga mnogokrat res tudi presenetili in — preslepili. Takrat, ko se carski diplomati Turka imenovali še »artičoko, ki jo je treba pojesti list za listom«, so mu bili kos. Nasledniki carjev niso bili kos naslednikom sultanov. Saradžoglu se ni dal oslepariti, da bi bil po ovinku čez Moskvo sprejel zavezniško sodelovanje z Nemčijo, ki ga je v neposrednih poskusih barona Papena, ki je hotel Turčijo spraviti na nemški pot, odklonil. Turek je potrpežljivo čakal v Moskvi, hodil na baltske bankete, in ko po treh tednih ni bilo pametne besede iz sovjetskih ust, se je odpeljal domov.

Turčija, ki dandanes predstavlja močno vojaško silo na življenjsko važnem prostoru med Balkanom, Črnim, Egejskim in Sredozemskim morjem, je sprejela nekatere določene obveznosti, preden je po izbruhu evropske vojne poslala svojega zunanjega ministra v Moskvo. Prva obveznost Turčije se tiče Balkana. Kot zaveznica Balkanske zveze je sprejela obveznosti te zveze. Z Grčijo ima še posebno politično in vojaško zvezo. Prav tako z Romunijo. Jedro vseh teh obveznosti je v tem, da bo Turčija branila obstoječe stanje na tem prostoru. Toda v letošnjih poletnih mesecih je Turčija prišla na čisto tudi z Anglijo in Francijo, s katerima se je sporazumela o skupni obrambi obstoječega stanja v vzhodnem delu Sredozemskega morja, kakor tudi o pomoči Romuniji in Grčiji, katerima sta Anglija in Francija v posebnih pogodbah zajamčili nedotakljivost ozemlja. Turčija je spoznala, da tvorijo te obveznosti opravičeno protiuslugo, ki jo dolguje Balkanu, Angliji in Franciji za obrambo svoje lastne neodvisnosti in varnosti. Namen Turčije je bil, da bi bila to obrambno zgradbo podprla s črnomoške strani še s sovjetskim opornikom. S tem namenom je šla tudi v Moskvo, kjer pa so ji na njeno presenečenje predlagali, naj v zameno za sovjetsko pomoč podere svoje opornike na Balkanu in v Sredozemskem morju. Predlagali so ji razkosanje Romunije, ustanovitev neke nove balkanske nevtalne skupnosti pod zaščito Sovjetske Rusije in Nemčije ter prelom s Francijo in Anglijo, katerima naj se prepove prehod skozi dardanelske ožine iz Sredozemlja v Črno morje. Turek teh predlogov ni hotel in ni mogel sprejeti ne morda iz kakšnih nadnaravnih vidikov glede na svetost načel, marveč iz stvarnega razloga, da so mu Sovjeti v zameno za trdna jamstva ponujali — potres.

Po moskovskem razočaranju bo Turčija sedaj takoj podpisala pogodbe z Anglijo

Vojaška zveza Anglija - Francija - Turčija

Velja za ohranitev miru v vzhodnem Sredozemlju in za primer napada na Romunijo in Grčijo

Zveza pa izključuje vojno Turčije s Sovjetijo

Ankara, 19. oktobra. t. Danes popoldne ob 15.30 sta bili tukaj slovesno podpisani pogodbi med Turčijo in Anglijo ter Turčijo in Francijo. Ze včeraj sta prišla v turško prestolnico francoski general Weygand in angleški general Waver ter sta že sinoči imela sestank s turškimi pooblaščenici, da so sestavili dokončno besedilo obojnih pogodb. Zavezniške pogodbe so bile prav za prav končane že pred meseci, toda Turčija je na vsak način hotela, da jih odobri tudi Sovjetska Rusija. Za časa svojega tritedenskega bivanja v Moskvi pa se je turški zunanji minister Saradžoglu prepričal, da Sovjetska Rusija nima nič proti tem pogodbam, toda da želi od Turčije še poleg tega mnogo več, kar bi bilo s pogodbama v nasprotju. Prvotno besedilo je bilo le v nekaterih malenkostih spremenjeno. In v tej spremenjeni obliki sta bili obe pogodbi, ki sta druga drugi podobni, danes popoldne podpisani.

Besedilo pogodbe

Pogodba ima vsega devet členov in se glasi:

Člen 1. Anglija in Francija se obvezujeta, da bosta prišli na pomoč Turčiji, ako bi bila žrtev napada.

Člen 2. Obveznost medsebojne pomoči med Turčijo na eni, Anglije in Francije na drugi strani nastopi, ako bi bila katera od teh držav zapletena v vojno kot posledico napada na področju Sredozemskega morja.

Člen 3. Turčija bo pomagala Angliji in Franciji pri sovražnostih, ki bi nastale zaradi izvedbe angleškega in francoskega jamstva Romuniji in Grčiji.

Člen 4. Ako bi bili Anglija in Francija zapleteni v vojno kot posledico napada od strani kakšne evropske države, toda ne v okviru, ki ga postavljata člena 2. in 3., se vse tri pogodbenice stranke obvežejo, da se bodo med seboj posvetovali, medtem ko se Turčija še posebej obveže, da bo napram Franciji in Angliji ohranila dobrohotno nevtralnost.

Člen 5. Vse tri pogodbenice stranke se bodo med seboj posvetovali o skupnem nastopu tudi v primeru napada na katero izmed tistih držav, ki so jim pogodbenice stranke ponudile pomoč, kakor tudi v primeru posrednega napada, ki ogroža varnost katerekoli izmed držav-podpisnic.

Člen 6. Ta pogodba ni naperjena proti nobeni državi.

Člen 7. Gornje dolžnosti so za Turčijo obvezne tudi dvostransko, naj bo z eno ali drugo izmed držav-podpisnic.

Člen 8. Ako bi države-pogodbence bile zapletene v vojno kot posledico te zvezne pogodbe, potem velja za vse tri, da ne bodo sklepale ločenega miru.

Člen 9. Pogodba velja za dobo 15 let in se sama od sebe podaljša za nadaljnjih pet let, razen, ako ji katera izmed držav-podpisnic po preteku 15 let odpove. Pogodba stopa takoj v veljavo.

Pogodbi je dodan poseben pismeni protokol, ki »Turčijo odvezuje od tistih obveznosti te pogodbe, ki bi jo prisilile, da bi morala stopiti v vojno proti Sovjetski Rusiji.

Angleški min. predsednik Chamberlain in francoski predsednik vlade Daladier sta brzojavno čestitala turškemu predsedniku vlade Sajdamu na podpisu te zavezniške pogodbe, ki je nadaljnji dokaz za voljo vseh treh držav, da hočejo pospeševati skupne koristi.

Turčija gradi strateške železnice proti Sovjetski Rusiji

London, 19. oktobra. AA. Reuter: Iz Carigrada poročajo: Več članov turške vlade, poslancev in drugih uglednih osebnosti se je danes odpeljalo iz Ankare v Erzerum v Armeniji na sve-

in Francijo. Te pogodbe ne pomenijo njenega vstopa v vojno, marveč krijejo samo Balkan in vzhodno Sredozemlje. Dokler bodo drugi na teh področjih dali mir, bodo te pogodbe tudi spale. Oživele pa bi takoj, kakor hitro bi kdo skušal doseči kakšne spremembe. Po podpisu teh pogodb bo Turčija verjetno nadaljevala pogajanja s Sovjetsko Rusijo in jih tudi zaključila, toda s pogodbo, ki ne bo podobna predlogom, ki so jih sovjetski državniki tri tedne ponujali Saradžoglu v Moskvi.

Po vesteh, ki prihajajo iz Rima, kjer nasprotstvo do razmaha Sovjetske Rusije zavzema vedno večji obseg in vedno hujše oblike, smemo biti prepričani, da bo tudi Italija, ki ima na balkanskem in sredozemskem polju življenjske interese, rada pomagala, da se sovjetski naklepi proti Turčiji ne bodo posrečili.

čano otvoritev železniške proge med Sivadom in Erzerumom. Ta proga bo vezala Ankaro čez Kaiserijsko in Sivas z vzhodno Anatolijo. Mislijo, da je proga velikega strateškega pomena, ker omogoča hiter prevoz čet in vojnega materiala v vzhodno Anatolijo, kjer so navadno zbrane glavne sile turške vojske.

Titulescu se ponuja

London, 19. okt. b. Titulescu je poslal romunskemu kralju Karolu pismo, v katerem mu ponuja svoje usluge. Takoj po prekinjenju angleško-ruskih razgovorov je bila vpostavljena zveza med Bukarešto in Titulescom, toda zahteve Titulesca so bile prevelike in jih v Bukarešti niso mogli sprejeti.

Chamberlain o paktu

London, 19. okt. AA. Reuter: Danes zvečer je dal min. predsednik Chamberlain v spodnjem domu izjavo o podpisu angleško-turškega pakta. Objava, ki jo je dal Chamberlain o tem, da je pakt podpisan, je bila sprejeta z odobravanjem. Chamberlain je med drugim dejal: Čeprav so pogajanja, ki so se vodila od dne, ko sem dal svojo izjavo, dne 12. maja, zavlačevala, pa vendar niso pokazala nobene velike razlike v pogledih in ves čas so bila potekala v ozračju vzajemnega zaupanja. Sporazum o odredbah pogodbe je bil dosežen nekako pred 3 tedni, vendar pa je bil podpis pogodbe odložen v soglasju z angleško in francosko vlado, ker se je turška vlada nadejala, da bi se mogel obisk turškega zun. ministra v Moskvi pripeljati do sklenitve paralelne pogodbe med Turčijo in Rusijo. Pogajanja, ki jih je Saradžoglu vodil v Moskvi, so tudi zdaj začasno odložena. Turška vlada smatra, da se nekateri predlogi, ki so ji bili izročeni, ne bi mogli spraviti v sklad s točkami, glede katerih je bilo pred pol leta doseženo soglasje med Turčijo na eni strani, ter Veliko Britanijo in Francijo na drugi strani. Pri vsem tem je bilo sporočeno iz Moskve kakor iz Ankare, da se turški odnosi do Sovjetske Rusije nadaljujejo kakor tudi v preteklosti, ker slone na prijateljstvu. Med tem časom je turška vlada sklenila, da ne bo več

Kar se tiče Bolgarije, se v poslužbenih krogih v Bukarešti poudarja, da je za Bolgarijo velikega interesa, da se pridruži balkanski zvezi. Kar se tiče bolgarskih teritorialnih zahtev na pram Romuniji, se prizna, da bi si jih Bolgarija mogla uresničiti s pomočjo Nemčije ali Rusije, bi pa v tem primeru izgubila svojo dosedanje neodvisnost.

Nemški poslanik poklican v Berlin

Berlin, 19. oktobra. AA. DNB: V poučenih krogih potrjujejo, da je nemški poslanik v Ankari poklican v Berlin, da poda poročilo.

odlašala s podpisom angleško-turške pogodbe in z zadovoljnostjo sporočim spodnjemu domu, da je bila pogodba pred pol ure podpisana v Ankari. Popolno besedilo pogodbe bo dostavljeno jutri na razpolago članom spodnjega doma. Pogodba velja za dobo 15 let. Ta pogodba jamči za dolgoročno politiko sodelovanja. Za spodnji dom bo veliko zadovoljstvo, ko bo izvedel, da so ta pogajanja uspešno zaključena in da so s tem potrjeni naši tesni in pristrčni odnosi z državo, o katere narodu in njegovem značaju, kakor tudi o narodnih lastnostih imamo visoko mišljenje in občudovanje (dolgotrajno odobravanje).

Vtis v Parizu

London, 19. okt. AA. Havas: Podpis pogodbe o vzajemni pomoči med Francijo, Anglijo in Turčijo smatrajo v vseh krogih kot diplomatski dogodek prvostopenjske pomembnosti. Lahko verjamemo, da so nesprejemljivi pogoji, katere je postavila sovjetska vlada, prišli pod pritiskom Nemčije in ni gotovo, da so Rusi te pogoje predlagali z navdušenjem. Mogoče je, da so Sovjeti samo izpolnili formalnost, da bi mogli zdaj obvestiti svoje nemške prijatelje, da se jim ta naloga ni posrečila.

Posvet v Stockholmu končan

Skandinavske države so potrdile svojo nevtralnost in podprle Finsko v njeni borbi za svobodo

Stockholm, 19. okt. t. Štirje vladarji skandinavskih držav, ki so se zbrali na posvet v švedski prestolnici, so imeli vsi zaporedno nagovore po radiu, kjer so izrazili svoja čustva k zaključkom svojega važnega posveta. Govore so oddajale vse skandinavske radiopostaje. Pred govori vladarjev so imeli zunanji ministri Danske, Norveške, Švedske in Finske dolge razgovore. Na to so se vsi podali v kraljevsko palačo, kjer so bili posveti v navzočnosti vladarjev zaključeni.

Predsednik Finske Kallio je v svojem govoru dejal: »Finska zaupa v Boga in v moč pravice. Miroljubni finski narod bo enodušno branil svojo neodvisnost in nič drugega ne želi, kakor da mirno živi na svoji svobodni zemlji. Finski narod bo upal do zadnjega trenutka, da bo njegov močnejši sosed spoštoval mirovni sporazum, ki ga je sklenil s Finsko in kjer je v vsej jasnosti določeno, da se naj nesoglasja, ki bi nastopila, rešijo z mirnimi sredstvi. Finska vztraja pri teh obveznostih, ki jih je sprejela.

Švedski kralj je v svojem govoru dejal med drugim:

»Narodi evropskega severa hočejo živeti v miru z vsemi narodi, v miru in svobodno. K temu miru naj tudi naši posveti doprinejo svoj delež. Vsi narodi si iz vsega sreča žele miru in svobode in teh želja so prežeti tudi severni narodi.«

Danski kralj je dejal:

»Nordijski narodi so vedno hrepeneli le po miru in po svobodnem državnem življenju in bodo radi postavili vse svoje v službo teh svojih pradednih idealov.«

Norveški kralj je dejal:

»Več kot kdaj prej je danes treba žrtvovati za svobodo. Norveška želi živeti v popolni samostojnosti kot že toliko stoletij. Sodelovanje zastopanih držav na vseh poljih, gospodarskem, kulturnem, političnem, daje veliko upanje za bodočnost. V spopadih hočemo ostati nevtralni in hočemo na svojo nevtralnost, če bi bilo treba, tudi skupno braniti.«

Najugodnejši in največji odmev je pa imel brzojav Roosevelta, ki se smatra kot obljuba za moralno pomoč, obenem pa tudi veliko jamstvo za varnost skandinavskih držav.

Uradno poročilo o uspehih posveta

Stockholm, 19. okt. t. Po zaključku posveta med štirimi vladarji Skandinavije je izšlo naslednje uradno obvestilo:

Posvet je pokazal, da so severne države enodušne v volji, da nadaljujejo sodelovanje, da si ohranijo svojo nevtralnost. Od vseh zahtevajo spoštovanje njihove nevtralnosti. Severne države se bodo tudi v bodoče ravnale po osnovnih načelih, ki so bila zadnja leta temelj njihove politike. Na posvetu so proučili tudi vse težave, ki jih je povzročila vojna za trgovino in posebno za pomorski promet. Severne države bodo glede tega v bodoče skupno postopale. Ravnale se bodo po sklepih, ki so bili sprejeti na konferenci dne 19. okt. glede splošne trgovinske politike, kakor tudi glede vzajemne preskrbe prebivalstva vseh štirih severnih držav. Severne države bodo sodelovale z vsemi nevtralnimi državami, da se mir ohrani. Severne države so sprejele sklep, da se bodo tudi v bodoče pridružile vsakemu delu, ki stremi za tem, da bi se obnovil mir, na isti način, kot so podprle mirovne pozive belgijskega kralja in nizozemske kraljice.

Italija se ne bo borila proti Franciji

London, 19. okt. b. »Daily Mail« prinaša iz Geneve poročilo, da je italijanski kralj Viktor Emanuel nedavno izjavil nekemu državnemu ministru, da se Italija ne bo nikdar borila proti Franciji.

Belgrad, 19. oktobra. m. Predsednik vlade Dr. Cvetković je nocoj odpotoval v Novi Sad, od koder bo nadaljeval pot v Subotico.

Belgrad, 19. oktobra. AA. V nedeljo, 22. t. m. bo v Mladenovcu licitacija uvoženih čistokrvnih bikov iz Švice. Licitacijsko pravico imajo živinorejske zadruge, združene in samoupravne ustanove in živinorejski združniki.

Politični zapiski

Bolgarski profesor o sporazumu v Jugoslaviji

Znani bolgarski učenjak in javni delavec, sofijski vseučiliški profesor S. S. Bobčev, je te dni v sofijskem listu »Slovenske vestic« napisal članek o Jugoslaviji ter o sporazumu. V članku naglašava veselje, da se je ustvaril sporazum med dvema jugoslovanskima narodoma ter končava: »Komaj bi bilo treba reči, da je bolgarski narod z velikim veseljem sprejel srbsko-hrvatski sporazum. In dovoljmuo si, da pozdravimo Jugoslavijo v imenu naših slovanskih množic ter ji želimo, da odločno in neustrašeno hodi po novi poti sporazuma, da bi mogel i Srb i Hrvat i Slovenec započeti svoje življenje v stalnem napredku in v ponos vsega slovanstva.«

Frankovci za hrvatski nacionalizem

Spliteški »Hrvatski glasnik« piše zoper agitacijo, ki jo nekateri razširjajo med hrvatsko mladino za hrvatski nacionalizem. List piše, kaj pišejo ti pamfleti, ki jih razširjajo nekateri hrvatski nacionalisti, ter pravi: »Take pamflete so že pred meseci razširjali politiki brez politike, strankarji brez stranke po vaseh, ne da bi bili zanesli v mlada srca le eno klico suma. Propagatorji tega po imenu nacionalizma zastojni siplejo denar in zapravljajo čas, ker hrvatska mladina, v prvi vrsti pa kmečka in delavska, ni bila zaostajajoča v šoli Stjepana Radića. Dobro zna ločiti nacionalistično gibanje od narodnega gibanja. Zato je izključeno, da bi hrvatska mladina postala plen glasnih pridigarjev »nacionalistične fronte«. — Iz tega bi sledilo, da je frankovska akcija na Hrvatskem zadnje dni postala zelo živahna.

Zoper netilce neredov na Hrvatskem

V Vukovaru je hrvatski narodni poslanec HSS dr. Ziga Čajkovec imel večji shod pristajšev HSS. V svojem govoru je ostro napadel sovražnike sporazuma ter tiste elemente, ki razširjajo lažne govornice o naši državi. Pozival je navzočne pristaje HSS, naj odločno pobijajo vse, ki rušijo mir in red, kakor tudi tiste, ki z lažnim govorjenjem sejejo med ljudstvom sovraštvo in neprijateljstvo.

Oster glas o Merkurjevem kujanju

Osijski »Hrvatski list« piše o sklepih glavnega odbora zagrebskega društva »Merkur«, ki je obravnaval predlog, naj bi se delovanje Merkurjeve bolniške blagajne razširilo. Nato pa »Hrvatski list« tako-le pravi: »Tudi sama objavljena resolucija pomeni le to, da se je tudi današnja momentalna večina postavila na stališče, da prosi odločujoče politične činitelje, naj ne delajo nobene reforme niti ne razmejujejo delovanja bolniške blagajne, dokler se ne zaelišijo člani društva »Merkur«. Takoj se vidi, kako je ta resolucija nerodno sestavljena. Iz nje bi sledilo, naj odločujoči činitelji počakajo, dokler člani »Merkurja« ne bodo zavzeli svojega stališča, ker dvomimo, da bi današnje vodstvo »Merkurja« sebi lastilo pravico, da bi ono pred odgovornimi činitelji nastopilo kot tolmač naziranja vsega članstva »Merkurja«. Mislimo, da tega ne more storiti. Če pa je res kaj takega namena, da bi se povprašalo za svet članstva, je to kaj lahko storiti e članekimi sestanki, pa se bo takoj videlo, da ima to članstvo popolno zaupanje v tiste činitelje banovine Hrvatske, ki odločajo o urejanju našega novega socialnega življenja, saj smo tudi doslej v tem pogledu mi naši popolno razumevanje političnega vodstva hrvatskega naroda.«

JRZ v Dalmaciji

Dne 17. t. m. je bila v Splitu seja izvršilnega odbora JRZ za bivšo primorsko banovino pod predsedstvom prof. Maštrovića. Seje so se udeležili tudi člani mladinskega odbora JRZ. Na seji so obravnavali sklepe ožjega glavnega odbora JRZ v Beogradu, kakor tudi sklepe, ki so bili sprejeti na seji banovinskega odbora za bivšo savsko in primorsko banovino. V tem smislu so sklenili započeti nadaljnje delo ter bodo v Splitu odprli strankino politično pisarno.

Vojvodinski radikali v JRZ

Kakor poroča novosadski »Dan«, si dr. Branko Ilić prizadeva, naj bi se vsi novosadski radikali združili v JRZ. Izdal je v tem pogledu že oklic na vse radikale. Zadnja seja izvršilnega odbora JRZ v Novem Sadu se je s tem že pečala. Vsi govorniki so se strinjali s tem, gre le za način spojitve. Pravijo, da bo že v nekaj dneh stvar rešena ter bodo vsi radikali združeni v JRZ.

Reorganizacija emigrantskih društev

Novosadski list »Dan« poroča: »Zadnji politični dogodki vplivajo tudi na delovanje emigrantskih društev. V čisto kulturnih in nacionalnih društvih opažamo nekako vznemirjenje. Opažamo prizadevanja, da bi se politika, v kolikor je to mogoče, ne zanašala v delovanje nepolitičnih društev. Kakor smo zvedeli, je v nedeljo dopoldne bil v Novem Sadu predsednik zveze jugoslovanskih emigrantskih društev dr. Ivan Čok. Stopil je v zvezo z nekaterimi funkcionarji emigrantskih društev v Novem Sadu. Njegov prihod je v zvezi s stališčem nekaterih zagrebskih društev, ki žele podati izjavo zaradi svoje strankarske pripadnosti. Ker pa so emigrantska društva doslej delala docela na jugoslovanskem temelju in niso dovolila, da bi se mešala v politiko, se je vodilnim možem ne le v zvezi, temveč tudi v posameznih društvih zdelo primerno, da ob teh pojavih zavzamejo svoje stališče. Kakor smo poučeni, izvemši malega števila društev stoji večina na stališču, naj se delo nadaljuje po dosedanjih načelih. Kakor pa slišimo, se je vendarle pokazala potreba reorganizacije v zvezi emigrantskih društev. Po določenem načrtu bo prihodnja seja zveze odločala o delitvi zveze na tri dele, na srbski, hrvatski in slovenski del. Na čelu zveze pa bi bila osrednja uprava. Prihodnja seja bo o teh vprašanjih zavzela svoje stališče.«

Zaščita hrvatskih kmetij

Na Hrvatskem je izšla uredba, ki določa, da mora del kmetij ostati docela zavarovan pred prisilno prodajo, tako da domacija ne izgine. »Hrvatski Dnevnik«, ki piše o tem, pravi: »Edini ugovor bi bil, da kmet ne bo dobil kredita, če bo imel zaščiten del posestva. Ta ugovor je brez podlage, ker je znano, da tudi tam, kjer je kmetija zaščiten, kmetje dobivajo kredit. Sicer pa je boljše biti brez kredita kakor pa dobili kredit, ki uničuje kmečke družine. Vprašanje kredita je posebno vprašanje, ki se bo tudi dalo rešiti tako, da bo kmet dobil kredit, ki ga bo gospodarsko res podprl, ne pa uničil.« — To vprašanje bo važno tudi za slovensko banovino.

Boj za sporazum s Hrvati in zoper njega

Beograd, 19. oktobra.

Že dolgo ni bilo pri nas notranjepolitično tako živahno razgibanih dni, kakor sta bila zadnja nedelja in ponedeljek. Predvsem nedeljska zborovanja posameznih političnih skupin so razgrnila pred javnost čisto določene forme politične akcije, ki bo v bodoče dominirala v našem političnem življenju in ki so jo posamezne politične skupine vrgle med ljudstvo že kot volivna gesla. Boj za sporazum s Hrvati in proti njemu, kakor sta ei ga zamislila g. Cvetković in g. dr. Maček in ga podpisala 26. avgusta t. l., je stopil z vso silo v ospredje in potisnil v ozadje vsa druga vprašanja.

Vsa nedeljska zborovanja, tako vladnih, kakor opozicijskih skupin, so se pečala z njim in na podlagi stališča, ki so ga do sedanjega sporazuma s Hrvati zavzeli tako bivši demokrati, kakor tudi skupina staroradikalov, je demokrati izvršili odbor sprejel ostro resolucijo, v kateri demokrati znova nastopajo odločno proti temu sporazumu in napovedujejo, da bodo svojo akcijo prenesli med ljudstvo. Skupina staroradikalov je istega dne v Novem Sadu vrgla med Srbe geslo: Srbi na okup. V Beogradu je pa glavni odbor te skupine vzel v razpravo slučaj ministra za pravosodje dr. Lazarja Markovića ter je z ozirom na isto tako odklonilo stališče te skupine do sporazuma s Hrvati sklenil, da dr. Marković zaradi vstopa v sedanjo vladu in zaradi svojih kritik o zadržanju glavnega odbora ni več član te stranke in da z njo nima več ničesar skupnega.

JRZ brani sporazum

Glavna zborovanja za sporazum so bili sestanki, ki so jih v nedeljo imele vse stranke, ki so zastopane v vladi narodnega sporazuma. Največ zborovanj je imela JRZ. Sam predsednik stranke g. Dragiša Cvetković se je na povratku iz Južne Srbije in Sandžaka ustavil v več županijskih mestih ter je povsod imel sestanke s svojimi somišljeniki, katerim je poročal o notranje in zunanjepolitičnem položaju. G. predsednik je povsod predvsem poudarjal nujno potrebo sklenitve sporazuma s Hrvati, da bi država res lahko notranje urejena in z zadovoljnim ljudstvom branila svoje meje, če bi bilo potrebno Sporazum s Hrvati je prekinil neznočno stanje, v katerem se je država nahajala polnih dvajset let, ter se bodo sedaj bratje, zadovoljni, lahko še tesneje oklenili svojega skupnega doma. Izvajanja predsednika vlade so bila povsod navdušeno sprejeta.

Poleg predsednika vlade g. Cvetkovića so bili v nedeljo na terenu tudi vsi ministri, člani JRZ. Gradbeni minister dr. Krek je imel uspešno zborovanje v Leskovcu pri Krškem. Njegova notranjepolitična razmotrivanja in razglabljanja o notranji ureditvi države po sklenjenem sporazumu s Hrvati so vzbudila v tujkajšnji javnosti precej pozornosti skoro v ministrov govor objavili vsi tujkajšnji dnevniški skor v celoti. Posebno tiista mesta, ki govorijo o slovenski banovini. Prometni minister inž. Bešlić je imel več zborovanj v Banatu. Med drugim je govoril v Dobrici in Kovacicu. Na vseh zborovanjih je poudarjal, da je bil sporazum s Hrvati sklenjen v najboljšem času ter da bo koristil kralju in domovini. Nadalje je še minister dobesedno naglašal: »Imeti hočemo zadovoljno ljudstvo, ker bomo samo s takim ljudstvom silni in močni.« Končno je navzoče zborovalce pozval, da naj nikar ne dopuščajo, da bi neodgovorni spekulant in agenti zanašali med ljudstvo laži. Vse take tipe naj ljudje napade. Minister za telesno vzgojo ljudstva Jevrem Tomić je bil isto tako v svojem okraju, minister brez listnice dr. Konstantinović se pa je mudil v Užicah in Ivanjici.

Poleg zborovanj, ki so jih imeli ministri, člani JRZ, je imela stranka še več drugih važnih zborovanj.

V Banjaluki so se sestali člani banovinskega odbora za Vrbasko banovino ter so si izvolili za predsednika bivšega ministra in poslanca dr. Branka Miljuša. V Zagrebu je pa bilo zborovanje izvršilnih odborov banovinskih odborov za biv. saveko in primorsko banovino. Sestanka se je udeležil tudi drugi podpredsednik stranke minister za gozdove in rudnike dr. Kulenović. Med drugim je bilo na zborovanju sklenjeno, da se čimprej izvede konstituiranje novega banovinskega odbora za banovino Hrvatsko. Na sestanku so pa tudi vsi člani obeh izvršilnih odborov znova ugotovili popolno soglasje stranke s politikom, ki temelji na sporazumu s Hrvati in ki se vodi v duhu tega sporazuma. Jugoslovanska radikalna zajednica, končno ugotavlja oba izvršilna odbora, je podpirala kr. vladu in bo to delala v polni meri tudi znanprej, da ji bo na ta način omogočila ureditev notranjepolitičnih razmer.

Važno je bilo tudi nedeljsko zborovanje novosadskih radikalov, svoječasnih pristajšev JRZ. Zborovanje je vodil biv. predsednik novosadske občine dr. Branko Ilić. Na njem se je pa razpravljalo o vprašanju združitve vseh radikalov in teh zopet v JRZ. Na zborovanju je ta skupina radikalov sprejela resolucijo, v kateri predvsem pozdravlja sporazum s Hrvati. Zborovalci so namreč pričeli, da tak sporazum ustreza potrebi države in vodi h krepitvi državne skupnosti. Novosadski radikali so na istem zborovanju pozdravili tudi predsednika vlade g. Cvetkovića, ki je ta sporazum še naprej izvajal. Zato ta skupina novosadskih radikalov smatra, da se mora sodelovanje Srbov-radikalov, Slovenske ljudske stranke in Jugoslov. muslimanske organizacije še poglobiti in učvrstiti.

Zemljoradniki v Bosni tudi zanj

Politiko sporazuma so na svojih zborovanjih branili tudi biv. zemljoradniki. Kmetijski minister dr. Čubrilović, ki pripada tej politični skupini, je imel zadnje dni v Bosni in Hercegovini več zborovanj, na katerih je pojasnjeval in zagovarjal sporazum s Hrvati.

To so bile akcije, zborovanja in manifestacije posameznih vladnih skupin za sporazum s Hrvati.

Opozicijske skupine, ki ne odobravajo sedanjega sporazuma s Hrvati, so pa zborovale takole:

Srbski radikali in demokrati zbirajo Srbe zoper sporazum

V Beogradu so se, kakor smo že omenili, sestali člani izvršilnega odbora biv. demokratske stranke. Sestanek je trajal dva dni. V nedeljo in ponedeljek. Vrtil se je na Davidovičevem stanovanju. Glavno poročilo o notranjepolitičnem položaju je podal biv. minister Milan Grol, ki ga ena skupina biv. demokratske stranke misli napraviti za Davidovičevega naslednika. Razprava se je pretežno vodila samo o sedanjem sporazumu s Hrvati ter o položaju, ki je po tem sporazumu nastal za Srbe. Člani tega odbora so se zedinili na resolucijo, ki zavzema neverjetno ostro odklonilno stališče demokratske stranke do sporazuma Cvetković-dr. Maček do sedanje vlade narodnega sporazuma, do senatnih volitev ter do vseh političnih akcij sedanje vlade. Resolucija napoveduje, da bodo sedaj demokrati zanesli borbo proti sedanjemu sporazumu s Hrvati tudi med ljudstvo. Borba je postavljena na čisto srbsko nacionalno podlagu ter se bo vodila pod geslom: Srbi na okup, kakor je to napovedala skupina vojvodinskih staroradikalov, ki je tudi zborovala v nedeljo v Novem Sadu. Na tem zborovanju je med drugim govoril tudi biv. opozicijski poslanec Stojan Spadijer, ki je med drugim poslušalcem povedal, da sta biv. predsednika vlade Nikola Uzunović ter dr. Stojadinović zaprosila za ponoven sprejem v radikalno

stranko. Za dr. Stojadinovića je Spadijer dejal, da ve za gotovo, da v stranko ne bo sprejet. Na istem zborovanju je govoril tudi biv. poslanec dr. Mirko Kosić. Stališči tako demokratov, kakor skupine staroradikalov se z ozirom na politiko sedanjega sporazuma s Hrvati docela strinjata. Zato bosta obe skupini odločno borbo proti taki politiki tudi z letimi gesli in če bo potrebno tudi skupno nastopali na terenu. Zaradi pojačene akcije na terenu sta si obe skupini ustanovili v Beogradu tudi osrednji tajništvi. Demokrati so postavili za glavnega tajnika upokojenega profesorja iz Šabca Živorada Popovića, staroradikali pa biv. glavnega ravnatelja dr. železnice inž. Boro Durića.

Enotno zadržanje in nastopanje proti sedanjemu sporazumu s Hrvati sta obe politični skupini manifestirali tudi na videu način v ponedeljek. Demokrati so tega dne popoldne zaključili sestanek izvršilnega odbora ter izdali že omenjeno resolucijo, ki jo bodo sedaj še v obliki pisma razposlali svojim zaupnikom v notranjost države. Istega dne zvečer so se sestali tudi člani glavnega odbora staroradikalov ter so postavili za dnevni red svojega sestanka vprašanje odnosa glavnega odbora do pravosodnega ministra dr. Markovića zaradi njegovega vstopa v vladu narodnega sporazuma, t. j. v vladu, do katere so staroradikali poleg demokratov zavzeli neprijateljsko stališče. Na sestanku je imel glavno besedo biv. minister Miša Trifunović, zastopnik Ace Stanojevića v Beogradu, ki je poročal predvsem o svojih razgovorih, ki jih je imel s Stanojevičem in Knjaževcu, zatem o resoluciji izvršilnega odbora demokratske stranke, nato pa je bila razprava o stališču, ki ga bo glavni odbor zavzel do ministra dr. Lazar Markovića. Na seji so člani tega odbora znova ugotovili, da je dr. Lazar Marković vstopil v vladu narodnega sporazuma sam na svojo roko in zato ni imel pristanka ne Ace Stanojevića in ne glavnega odbora stranke ter da je nato celo kritiziral gotove postopke odbora in zagovarjal sodelovanje s JRZ. Z ozirom na vse to glavni odbor v sporazumu s Ace Stanojevičem sporoča, da je dr. Marković zapustil Narodno radikalno stranko in glavni odbor in da s stranko nima več nobenih zvez.

Tako obvestilo so snoči objavili člani glavnega odbora staroradikalov. Pravosodni minister dr. Marković, ki ga snoči sklep staroradikalov zadeva, je isto tako še snoči z ozirom na sklep glavnega odbora podal izjavo, v kateri pravi, da je že ponovno zahteval tako od Mike Trifunovića, kakor tudi od njegovih prijateljev, da naj skličejo čimprej sejo širšega glavnega odbora, ki v večini odobrava njegovo postopanje in izjavlja, da je on, dr. Marković, zastopnik radikalne stranke v vladi. Staroradikali iz belgrajskega glavnega odbora namreč zatrjujejo, da radikalna stranka ni v sedanji vladi zastopana. Pri tej svoji zahtevi dr. Marković še vztraja naprej ter izjavlja, da že vnaprej sprejema vse sklepe kot obvezne, ki bi jih sprejel širši glavni odbor stranke. Dokler se pa ta strankin forum ne sestane, ostane vse pri starem ter sklepi takoj zvanega belgrajskega glavnega odbora predstavljajo samo mišljenje nekaterih nezadovoljnih radikalnih prvakov iz Beograda.

Kakor znano, je minister dr. Marković kmalu po vstopu v sedanjo vladu po Srbiji započel akcijo za obnovitev radikalne stranke. Tozadevno je imel že tudi več govorov in sestankov. S to akcijo je pa kmalu prenehal. Kmalu zatem je bilo tudi objavljeno obvestilo o sestanku Cvetkovića, dr. Korošca in dr. Kulenoviće kot funkcionarjev JRZ ter ministrov Bože Maksimovića in dr. Markovića, na katerem je bil sprejet znani sklep o skupnem nastopanju Maksimovičevih in Markovičevih pristajšev in somišljenikov z JRZ. Med tem časom je dr. Marković mislil tudi na ustanovitev svojega posebnega glasila. To namerno misli uresničiti prihodnje dni. List se bo imenoval »Delov«. Prva številka bo izšla že 22. t. m. List bo zagovarjal ideje radikalne stranke ter iz pisma, ki jih uredništvo pošilja uglednejšim radikalom s prošnjo za sodelovanje, ni razvidno, da bi dr. Marković mislil v doglednem času sam vstopiti v JRZ. Izgleda, da se bo raje boril kot radikal proti vodstvu stranke preko svojih političnih prijateljev v širšem odboru in pa preko svojega glasila. Da bi pa vse staroradikale pridobil zase, je malo verjetno, ker je samo vodstvo te politične skupine držal težko skupaj celo stari Pašić, absolutna avtoriteta za slehernega radikala.

Tudi JNS zbira Srbe zoper

JNS, ki politično tudi vedno bolj sili v kombinacijo demokratov-staroradikalov, proti JRZ in HSS in ostalim političnim skupinam, ki so zastopane v vladi narodnega sporazuma, ki branijo sporazum s Hrvati, se je vrgla z vso vmo na Bosno in Hercegovino ter se trudi, da bi s sličnimi parolami, kakor demokrati in staroradikali, pridobila zase predvsem srbski element. Na teren je vodstvo stranke poslalo ves svoj štab 12 ljudi. V njem je med drugim nosilec petomajskega režima Bogoljub Jevtić, prvi podpredsednik stranke in znani glavni besednik stranke v senatu Jovan Banjanin, dr. Baričević, glavni in slavnostni govornik Jevtičeve skupine v narodni skupščini in drugi. Vsi govorniki na posameznih zborovanjih, na katerih ni dosti več poslušalcev, kakor pa članov vodstva stranke iz Beograda, nastopajo v smislu navodil zadnjega sestanka glavnega odbora ter so kritizirali po vrsti sedanjí sporazum s Hrvati, zagovarjali centralizem in nastopali proti narodni individualnosti Srbov, Hrvatov in Slovencev.

Na teren se je podal tudi Hodžera, vodja Jugoslovanske narodne stranke. Kakor znano, ta skupina zavzema še ostrejša stališča proti sporazumu s Hrvati. Ta politična skupina se je že, kakor tudi ostale, pričela pripravljati na poslanske volitve, čeprav še ni izdan niti volilni zakon in tudi ni znan datum teh volitev. Svojim zaupnikom je Hodžera te dni poslal že posebne formulare, v katerih jih prosi za poročila o razpoloženju med ljudstvom ter za osebe, ki bi kot kandidati najbolj »vlekli«. Glavne parole Hodžerovec temelje isto tako na odklonilnem stališču te politične skupine do sporazuma s Hrvati.

Pozabiti ne smemo še Ljotičevcev, ki med ljudstvom zase propagirajo s svojimi bilteni.

Hrvatski ban v adijenci pri kraljici Mariji

Beograd, 19. oktobra. m. Ban banovine Hrvatske je bil danes sprejet pri knezu namestniku Pavlu, Nj. Vel. kraljici Mariji in pri predsedniku vlade Dragiši Cvetkoviću. S predsednikom vlade se je dalj časa razgovarjal. Z večernim vlakom se je ban banovine Hrvatske vračal v Zagreb.

Belgrajske novice

Beograd, 19. okt. AA. Danes ob 11 se je vršila zadušnica za obletnico smrti kneza Arzena. Zadušnica se je vršila v dvornem hramu na Dedinju in Oplencu. Na Dedinju so ji prisostvovali člani kraljevske družine, dvorne dame in civilni ter vojaški dom Nj. Vel. kralja. Beograd, 19. oktobra. AA. Snoči so v ministertvu za socialno politiko redigirali uredbu o zadevi tega ministristva v zvezi s členom 2 uredbe o zadevah ministristva za socialno politiko in uredbe o banovini Hrvatske. Uredba pride pred odbor ministrov in bo objavljena prihodnje dni.

Nov program!

Zaljubljenca KINO Union Tel. 22-21

Ob 16, 19 in 21. uri

»Vedno po starem receptu!«

Pod tem naslovom je četrtično »Jutro« prisnelo politični članek, ki se v njem »po starem receptu« izmika ter brani očitkov, da bi JNS bila zoper sporazum. Odločno trdi, da dr. Kramerjev politični prijatelj in pokrovitelj Jovo Banjanin v Banja Luki nikakor ni govoril zoper finančno avtonomijo Hrvatske. »Jutrovec« besede so tele: »Pri tem je za vsakega pametnega človeka jasno, da nihče, in najmanj g. Banjanin, ne bo odredel banovini Hrvatski za delokrog, ki ga ima, tudi finančne avtonomije.«

Da se »Jutrovec« člankar ne bo spet jezil na nas, češ da ponatiskujemo očitke zoper JNS iz »Obzora«, naj pa navedemo besede Mačkovega glasila »Hrvatskega Dnevnika«, ki jih je bil v svojem članku napisal zoper nastopanje JNS, ki deluje zoper banovino Hrvatsko in s tem zoper sporazum. »Hrvatski Dnevnik« je takole zapisal:

»JNS se je svoje čase izjavila za sporazum s Hrvati. Ni natanko povedala, kako si ta sporazum zamišlja. Toda iz zadnjih izjav nekaterih njenih prvakov in iz pisanja nje naklonjenega časopisja se vidi, da ugovarja sporazumu. Doslej smo vedeli, da JNS ne odobrava procedure, po kateri naj se izvede reorganizacija državne skupnosti. Isti očitki izražajo tudi demokrati in radikali. Toda medtem ko demokrati in radikale moremo razumeti, ker njihove stranke niso sodelovale v šestojanuarski politiki, čeprav so njihovi vidni prvaki dajali obeležje tej politiki, pa za JNS vemo, da je ona otrok šestojanuarske politike. Zoper sporazum 26. avgusta torej JNS ne more, kar se tiče procedure, povedati nobenega načelnega ugovora; pa bi takih ugovorov tudi javnost resno ne vzela. Nam se zdita bolj značilna druga dva ugovora, ki je enega izmed njih izrazil Jovan Banjanin na konferenci JNS v Sarajevu. Jovo Banjanin namreč ugovarja finančni samostojnosti Hrvatske in v tem vidi nevarnost za državno skupnost ter za njeno obrambo. To bi prav za prav moral biti glavni dokaz, s katerim naj bi JNS izšla pred volivce... Kar se finančne samostojnosti tiče, niti še ni izvedena. Sicer pa se ta samostojnost nanaša na posebne posle banovine Hrvatske, med tem ko so določeni tudi skupni posli, med katerimi je na prvem mestu narodna obramba. Nobenega dvoma ni, da bodo za namene te obrambe dana na razpolago potrebna finančna sredstva, kakor je tudi znano, da so interesi državne brambe tudi v uredbi o banovini Hrvatski še posebej zavarovani. Kadar to stoji, tedaj je po našem mnenju samo navadna gola demagogija vsaka trditev, češ da bi finančna samostojnost banovine Hrvatske bila v škodo skupne brambe. Ne vemo, zakaj naj bi bramba trpela, ko Hrvati sami razpolagajo s finančnimi

sredstvi za izvrševanje avtonomnih poslov, za katere je v državnem preračunu bilo posebno budžetiranje. Finančna samostojnost Hrvatske nima namena oslabiliti skupno brambo, marveč omogočiti pravilno razdelitev dohodkov iz posameznih krajev ter tako izvesti stvarno enakopravnost. Zato pa so napadi na to samostojnost samo izraz težnje, da bi se onemogočila stvarna enakopravnost med Hrvati in Srbi.«

Tako je torej Kramerjevemu glasilu odgovorilo Mačkovo glasilu. Upajmo, da bo Kramerjevo glasilu vsaj verjelo doverljajšnjemu prijatelju dr. Kramerja, ko mu je povedal, kako nastopa zoper sporazum tista JNS, katere glavni tajnik je dr. Kramer.

V drugem delu »Jutrovega« članka pa je člankar zavzel mogočno stališče glede slovenske banovine. Velikodušno prizna, da je zdaj slovenska banovina postavljena na dnevni red. »Na člani mu leži, da bo izvedena v smislu najširše samouprave.« Pristavlja pa, da »jugoslovanski nacionalisti ne bodo pustili, da se odnošaji med državno celoto in slovensko deželo uredijo tako, da bi bilo v kvar ali državi ali pa Sloveniji.«

Kako se bodo razmere med državo in Slovenijo uredile, za to ne bo nihče hodil po navete k jnsarskim pristajšem, ker so že l. 1920 dokazali, da znajo urejati državo tako, da je bila storjena nepopravljiva škoda ne le slovenski deželi, temveč tudi državi. Državniška modrost teh in takih jugoslovanskih nacionalistov je bila vseh 20 let zgolj v tem, da so s pomočjo vlasti tlačili rodno jim slovensko deželo, pri tem pa izrabljali ter kompromitirali državno oblast tako, kakor bi je ne bil znal in mogel noben sovražnik Jugoslavije. In to je vzrok, da »Jutrovec« člankarja in njegovih zaplečnikov nihče ne bo vzrašal, kako naj se njihovi grehi popravijo.

Če »Jutrovec« člankar pravi, da bo treba slovensko vprašanje urediti »v soglasju z vsemi resnimi skupinami, ki predstavljajo politično voljo Slovencev«, bi pa na to kratko odgovorili: Nihče ni zoper sodelovanje resnih Slovencev v tej tako veliki in važni slovenski in državni zadevi. Med resne pa seveda noben pameten človek ne bo štel tiste jnsarske skupine pri nas, ki je najprej uvedla centralizem ter izbrisala slovensko ime iz javnega življenja, da je potem čez noč šla med federaliste in republikance, nato spet med najhujše centraliste, nato spet med federaliste ter zdaj znova brani centralizem. Kdor bi take ljudi imel za »resne« in bi jih še spraševal, po kakih načelih naj bi bila Slovenija urejena, bi se mu po pravici krave smejele.

Jutrovskih in jnsarskih državnih načel in receptov je v Jugoslaviji in Sloveniji — hvala Bogu — konec!

Zatišje na vseh bojiščih

Poročila z zahodne fronte, z morij in iz zraka niso navedla večjih dogodkov

Francoska poročila

Pariz, 19. oktobra. AA. Havas: Svoje poročilo francoskega vrhovnega poveljstva se glasi: Na vsem bojišču ni bilo sprememb. Velika aktivnost izvidniških elementov posebno med Mozelo in Saarom.

Uradno poročilo z dne 19. oktobra zjutraj se glasi: Noč je bila mirna na vsem bojišču. Vreme zelo deževno. Na raznih točkah bojišča smo odbili sovražno pehoto, ki je skušala prodreti s podporo topništva.

Vojvoda Windsorski je v spremstvu britanskega vrhovnega poveljnika lorda Gortha in vojvode Gloucestrskega impleiral včeraj del gardne brigade na bojišču, posebno utrdbena dela.

Nemci še zmbrom proučujejo francoske postojanke, ki so pred nje prodrl. Ponekod so Nemci napadli, ker njihove lahke patrulje niso mogle dati zaželenih informacij, bodisi zato, ker tem malim oddelkom samo ozemlje ni dovolilo, da bi se približali francoskim postojankam na tisto razdaljo, ki bi jim dovoljevala opazovanje, ali pa zato, ker so jim francoski oddelki preprečili, da bi se približali. Pehota, po kakšnih 100 mož, je skušala vdreti v francoske postojanke z naglim in ogorčenim napadom in s pomočjo kratkega topniškega streljanja. Zavrnil smo napade na več točkah bojišča, ne da bi sovražnik dobil le enega ujetnika, kar je bil očitno cilj teh napadov.

Pariz, 19. oktobra. AA. Havas: Iz Amsterdama poročajo: Na Holandskem so začeli deliti protiplinske maske. Od ponedeljka dalje bo prebivalstvo moglo na poštah dobiti te maske po zelo ugodni ceni s posebnimi izkaznicami.

Poplave v Siegfriedovi črti

Pariz, 19. oktobra. t. Na zahodnem bojišču je nastopilo slabo vreme. Poročevalci pariških listov pišejo, da močno dežuje in da je zaradi nalivov voda povsod narasla. Reka Ren se je na mnogih krajih razlila preko svojega korita. Francoski vojaški opazovalci imajo vtis, da so poplave začele vznemirjati nemško vojaško poveljstvo, ker je voda ponekod spet vdrla v Siegfriedovo črto. Na francoski strani razločno slišijo delovanje sesalk, ki črpajo vodo iz utrdb. Zato ni verjetno, da bi Nemci v sedanjem trenutku pripravljali kakšen večji napad na francoske črte. Zemlja je vsa premočena in ovira gibanje motoriziranega orožja. Zanimivo je, da francoski vojaški krogi, ki so na bojišču, menijo, da bo za enkrat diplomatsko delovanje zavzelo takšen obseg, da bo nemška ofenziva

Nemška poročila

Službeni pregled pet tednov bojev

Berlin, 19. oktobra. AA. Vrhovno poveljstvo poroča: Med reko Saar in cesto Hornbach-Bitch so naše čete po kratkem srditem boju vrgle tiste sovražne oddelke, ki so se še nahajali na nemških tleh, na mejo in čez mejo. V ostalih odsekih zahodnega bojišča samo krajevno topniško in ogled-

no delovanje. Na nekaterih mestih smo začasno izgubili stik s sovražnikom, ker naše prednje čete niso prekorale francoske meje. Tako se lahko smatra, da je prvi del vojnih akcij na zahodu, del, ki je izhajal iz francoske iniciative, končan. V zvezi s tem se lahko dá tale pregled dogodkov na zahodnem bojišču od začetka vojne:

Ob istem času, kakor so se začele operacije na Poljskem, smo tudi naše obmejne utrdbne na zahodu zasedli s močnimi oddelki. Dne 8. septembra so Francozi začeli sovražnosti in prekorali na več krajih med Luksemburgom in Renom, zahodno od Karlsruha, zahodno mejo s svojimi oglednimi oddelki. Od tega časa se na vsem zahodnem bojišču nikjer niso bile resnejše bitke. Čisto krajevni boji so se vršili na ravnem delu ozemlja pred našim zahodnim zidom blizu francoske meje. Razen edine izjeme so se ti boji vršili z majhnimi enotami, povečini manjšimi od ene čete. V mesecu septembru su Francozi zasedli edino tele kraje:

1. Nekaj nemških krajev blizu francoske meje med luksemburško mejo in Saarlauternom.

2. Gozd Warndt, južnozahodno od Saarbrückna; ta gozd se razteza do francoske meje.

3. Prednje dele naših krajev južnovzhodno od Saarbrückna med reko Saar in Palatinskim gozdom.

Samo v točkah pod 2 in 3 se je sovražnik utrdil s težkimi izgubami v krajih, ki smo jih mi po načrtu že prej izpraznili v globini 3 do 5 km na nemških tleh. Vse ostalo nemško ozemlje pred Siegfriedovo črto je očiščeno sovražnika. Na nobeni točki niso Francozi prišli v bližino Siegfriedove črte, razen tam, kjer ta naš zahodni zid pteka v neposredni bližini meje, kakor n. pr. pri Saarbrücknu. S tem šibkim delovanjem pehot je v skladu tudi topniški ogenj. Topniško streljanje se je — če izvzamemo podporo, ki jo je dajalo manjšim akcijam — omejilo samo na obstreljevanje raznih točk pred našimi utrdbami, da smo ovirali sovražne nastope. Edina izjema je bila poljska utrdba blizu Saarbrückna, ki so nanjo izstrelili 80 izstrelkov srednjega kalibra, a brez uspeha. Na gornjem Renu od Karlsruha pa do Basla vlada od začetka vojne tak mir, kakor v mirnem stanju. To malo osvojitvev ozemlja, ki so jo Francozi proglasili kot velik uspeh in učinkovito pomoč Poljakom, je zdaj sovražnik spet izgubil med luksemburško mejo in warndtskim gozdom in med reko Saar in Palatinskim gozdom; zapustil ga je prostovoljno in se umaknil z našimi četami vse do francoske meje in še čez njo.

Letalska vojna na zahodnem bojišču ni presegala oglednega delovanja in obrambe po lovskih letalih in protiletalskih baterijah. Letalskega bombardiranja ni bilo. Zaradi učinkovitosti nemške obrambe, lovskih letal in protiletalskih baterij, smo od začetka vojne sestrelili na zahodnem bojišču 60 sovražnih letal, med njimi 12 britanskih. V tem številu niso vštete sovražne izgube v notranjosti in v obrežnih odsekih. Celotne izgube na nemški strani zaradi nastopa sovražnika na zahodnem bojišču znašajo od začetka vojne do 17. oktobra samo 196 mrtvih, 356 ranjenih, 114 pograničenih in samo 11 letal. Nasprotno smo pa

do 18. oktobra ujeli 25 francoskih častnikov in 664 podčastnikov in vojakov. Na bojišču gornjega Rena, dolgem 176 km, je bil pa ranjen samo en vojak in še ta od drobca granate našega protiletalskega topa. Doslej nismo v prednjih črtah na zahodnem bojišču še na nobeni točki ugotovili navzočnosti britanskih čet.

Poljske čete se še bojujejo

Te dni so nemški listi poročali, da se mora nemška vojska na Poljskem bojovati še vedno tu in tam proti »oboroženim bandam«.

Poljska vlada k temu naslednje izjavlja: »Treba je ugotoviti, da ne gre za oborožene bande, ampak za redne čete poljske armade, ki se meteta še vedno pogumno upirajo nemškim in pa boljševiškim četam. Posebno v pokrajini Suvalki in pa v Karpatih se poljske čete še vedno pogumno bore z Nemci, v Poljsju in pa pri Bjalovici pa se še vedno drže proti boljševikom.« — Poljsko poslanstvo v Parizu je izdalo poročilo o delu poljske mornarice, v katerem pravi: Dne 1. septembra sta poljska torpedovka »Vihor« in polgalalec min »Gryf« bila napadena od petih nemških torpedovk. Pri tem je ena nemška torpedovka bila poškodovana in ena je pozneje potopila. Dne 2. septembra je osem nemških torpedovk ponovno napadlo »Vihor« in »Gryf«. Tudi ta borba je bila za Poljake uspešna, ker so zopet potopili eno nemško torpedovko. Dne 5. septembra je bil polgalalec min »Gryf« napaden od 21 nemških bombnikov, toda njegova protizračna baterija je delovala tako uspešno, da je sestrelila sedem sovražnih letal. Vendar pa je »Gryf« bil poškodovan in se je pozneje ob polotoku Hela potopil. Prav tako tudi »Vihor«, ki so ga potopili nemški bombniki z 18 možmi posadke. — Tudi obramba Hela je sovražniku prizadela težke izgube. Sestreljenih je bilo 37 nemških letal. Poročilo poudarja, da so Poljaki imeli samo pet podmornic, od katerih pa ni bila nobena torpedirana. Tri so bile prišle zateči se v nevtralnemu pristanišču, kjer so bile internirane.

Vojna na morju

Spet bitka med letali in vojnimi ladjami na Severnem morju

Amsterdam, 19. okt. AA. S holandskega otoka Sirmonikov je prispela vest o borbi med šestimi vojnimi ladjami in 12 bombniki na Severnem morju. Streljanje se je jasno slišalo, vendar ni bilo mogoče ugotoviti, kateri državi pripadajo ladje in kateri letala.

Potopljene ladje

New York, 19. okt. AA. Tass: Po vesteh Associated Pressa je zapustila nemška tovorna ladja »Santa Fe« Rio de Janeiro ter odplula v neznani smeri. »Santa Fe« je prva vojna ladja, ki je zapustila Rio de Janeiro od začetka vojne. V Rio de Janeiro se nahajajo še tri nemške vojne ladje.

London, 19. okt. b. Nemške podmornice so tokom včerajšnjega dne potopile dve angleški ladj. Najprej je bila torpedirana ladja »Yorkshire«. Na ladji se je poleg posadke nahajalo še 10 potnikov, ki jih je rešil angleški parnik »Sittif of Wundelaine«. Eno uro potem je bil tudi ta parnik torpediran ter je moštvo in potnike z obeh parnikov rešil ameriški parnik »President Harding«. Kljub takojšnji pomoči pa je utonilo 60 potnikov.

Kako je umrl angleški poveljnik »Mohavka«

London, 19. okt. AA. Havas: Dopisnik lista »Daily Mail« poroča iz Edinburga o junaški smrti kapitana Jollyja, ki je poveljeval torpednem rusluc »Mohawke« ob priliki nemškega letalskega napada na Firth-of-Forth. Torpedni rusluc je napadlo veliko bombno letalo in še preden je posadka mogla odgovoriti na

Kriza vlade v Sofiji

Sofija, 19. okt. t. Davi je ministrski predsednik nepričakovano obiskal kralja Borisa in mu izročil odstopno pismo za vso vlado. Kralj je odstop sprejel ter je takoj povelil sestavo nove vlade zopet Klosevanovu. Na poučenih mestih pravijo, da je bila sprememba vlade potrebna za to, ker bo nova vlada od parlamenta zahtevala pooblastila za daljšo dobo z ozirom na negotovost položaja, ki je nastal v zvezi z izbruhom vojne med Nemčijo in zahodnimi velesilami.

Življenje poljskih ujetnikov

London, 19. oktobra. AA. Reuter poroča iz Amsterdama: Berlinski dopisnik »Telegraph« poroča, da je več kot 110.000 poljskih ujetnikov že zaposlenih pri poljskih delih, v tistem delu Poljske, ki ga je zasedla Nemčija. Nadaljnjih tisoč ujetnikov bodo poslali na poljska dela, ko bo končano njihovo zaslusjevanje. Ujetnike mislijo zaposliti tudi v tovarnah za vojno industrijo.

Med Perzijo in Japonsko

Teheran, 19. oktobra. t. Včeraj je bila podpisana prijateljska pogodba med Perzijo (Iranom) in Japonsko. Pogodba je vzbudila posebno v sovjetskih krogih veliko presenečenje, med angleškimi predstavniki pa je povzročila zadovoljnost.

Zveza narodov pritiska, da bi uredili njen — preračun

Ženeva, 19. oktobra. AA. Reuter: Tajništvo Država narodov je stopilo v stik z vladami držav članic, da se sklicje zasedanje Društva narodov za 4. december t. l. Na zasedanju bi se izvolili člani mednarodnega sodišča in sprejeli proračun.

Nemški Judje na — Filipine

Washington, 19. oktobra. AA. Havas: Mednarodni odbor za politične begunce se je sestel pod predsedništvom lorda Winterona ter sklepal o ureditvi položaja 60.000 nemških židov, ki so pobegnili v evropske nevtralne države. Odbor se je strinjal glede nujnih

napad, je bil mostič ladje že pod strojniškim ognjem. Že prvi strelji so zadeli kapitana. Kakor hitro so začeli topovi streljati, je letalo spet vzletelo. Na mostič sta prileteli dve bombi in Jollyja spet nevarno ranili, več njegovih mož pa ubili. S pojemajočimi močmi je poveljnik odredil, naj ladja odplove z vso hitrostjo in naj nadaljuje obstrlejevanje sovražnika.

Angleški plen

London, 19. okt. AA. Reuter: Informacijsko ministrstvo poroča, da je v tednu od 8. do 14. t. m. britanska kontrolna služba za vojno tihotapstvo zaplenila 23.000 ton blaga, med drugim 5900 koka, namenjenega Nemčiji. V prvih 6 tednih vojne znaša zaplenjeno blago 338.000 ton.

Churchill hotel odstopiti

Pariz, 19. okt. AA. Stefani: V tukajšnjih političnih krogih so se snoči trdovratno širile vesti, da je angleški mornariški minister, lord Churchill odstopil. Ta sklep lorda Churchilla naj bi bil posledica ostrih kritik angleških pomorskih krogov zaradi dosedanjega podcenjevanja nasprotnika ter zaradi nezadostnih obrambnih ukrepov proti akciji sovražnika. Angleški predsednik vlade Chamberlain naj bi bil zaprosil Churchilla, da umakne odstop

Amerika zaprta za vse tuje podmornice

Washington, 19. okt. AA. Predsednik Združenih držav Roosevelt je podpisal prepoved pristopa v ameriške vode in luke za podmornice vseh vojskujočih se držav. Rooseveltova prepoved sloni na § 9. sedanjega zakona o nevtralnosti, ki predvideva gostoljubnost za podmornice samo v primeru višje sile ali nesreče zaradi neviht itd. Roosevelt je izjavil, da se je poslužil tega paragrafa zato, ker je hotel ohraniti mir med Združenimi državami in tujimi silami ter zaščititi interese in meje Amerike.

Vojna v zraku

Angleška letala nad Nemčijo

London, 19. okt. AA. Reuter: Letalsko ministrstvo poroča, da so britanska letala izvedla preteklo noč uspešen ogledni polet nad severnozahodno Nemčijo. Vsa letala so se vrnila v svoja oporišča.

Nemška letala nad Anglijo

London, 19. okt. t. Angleški pomorščaki so pobrali na morju dva izčrpana nemška letalca, ki sta bila v majhnem čolniku iz gumija ter so ju valovi premetavali sem ter tja. Izjavila sta, da je bil njun bombnik pretekli terek nastreljen in da se je moral potem, ko je še mogel zapustiti angleško obalo (pri Firth of Forthu), spustiti na morje. Druga dva letalca istega bombnika sta bila od granat ubita.

London, 19. oktobra. AA. Reuter: Uradno poročajo, da je morski tok vrzel danes na obal pri Woodbyju gumijasti čoln z dvema nemškima letalcema, katerih bombnika sta padla v Severno morje. Oba letalca sta bila vsa izčrpana, eden od njiju je bil pa tudi ranjen v prsi. Letalca so odpeljali na policijo. Oba druga člana posadke bombnika sta bila mrtva. Nemški bombnik, za katerega gre, so sestrelili v torek.

Ko sta nemška letalca pristala s svojim gumijastim čolnom ob obali, sta vprašala, ali sta blizu Firth-of-Fortha. Povedala sta, da sta na morju že od torka zvečer. Na morju v bližini Woodbyja so preteklo noč opazili signale za pomoč, toda rešilne ladje niso mogle nikogar najti.

5700 letal pošlje Amerika v Anglijo in Francijo

New York, 19. okt. AA. Reuter: Francoska in angleška vlada sta naročili v USA 5750 letal. Združene države jima jih bodo dobavile takoj, ko kongres spremeni nevtralnostni zakon. Letala bodo stala 350 milij. dolarjev. Če bi sedanji zakon o prepovedi izvoza orožja ostal še nadalje v veljavi, bo pa Velika Britanija predlagala ameriškim tovarnam, naj zgrade v Kanadi svoje podružnice.

London, 19. okt. b. Včeraj popoldne so nemška letala izvršila polet na pomorsko oporišče v Scapa-Flow. Nemška letala so letela 8000 metrov visoko in niso metala bomb. Nemški aparati so se vrnili takoj, ko so fotografirali položaj v Scapa-Flow.

ukrepov, da se begunci nastanijo na Filipinih in San Domingu. Prihodnja seja odbora bo 26. oktobra. Včerajšnji seji so prisostvovali tudi veleposlaniki Francije, Brazilije in Argentine ter holandski poslanik.

Madrid — spet prestolnica Španije

Madrid, 19. oktobra. AA. Havas: General Franco je zapustil definitivno Burgos ter preselil svojo rezidenco v Madrid. Včeraj popoldne se je general Franco uradno poslovil od Burgosa, kjer je bival čez dve leti in ki s tem izgubi naslov začasnega glavnega mesta Španije. Pred svojim odhodom je Franco sprejel občinski odbor ter predstavnike vseh krajevnih oblasti, katerim je izrazil svojo hvaležnost in ljubezen do mesta. V Burgosu je pustil načrt zadnjih vojnih operacij, ki bo razstavljen v muzeju, posvečenem Španiji in generalu Francu. Muzej se bo nahajal v hiši, kjer je stanoval general Franco. Franco je zapustil Burgos ob 15.30 s svojo soprog in hčerko ter generalom Moscardom. Ob 19 je prispel v palačo v bližini Madrida, v kateri bo prebival.

Drobne novice

Tokio, 19. okt. b. Japonska poroča iz Sanghaja, da je v sredo prišlo v Cungking veliko število ruskih častnikov, ki vodijo pogajanja s kitajsko vlado o sklenitvi rusko-kitajske vojaške zveze.

Washington, 19. okt. b. »United Press« poroča iz Cungkinga, da so kitajske čete na severu pokrajine Kjangsi dosegle znatne uspehe in so ustavile napredovanje Japoncev. Te vesti je ameriška agencija dobila iz kitajskih virov.

Moskva, 19. oktobra. AA. Tass: Po poročilih iz Cungkinga so kitajska letala pri napadu na Hankov zbila in uničila 36 japonskih letal.

Valencija, 19. oktobra. AA. Havas: V valencijsko katedralo so vrnili 70 zelo dragocenih slik. Najstarejša med njimi izvira iz 16. stoletja. Te slike so bili med vojno rešili arhivski uradniki.

Washington, 19. oktobra. AA. Havas: Vojni minister je predložil Rooseveltu predlog, naj se številčno stanje ameriške vojske poveča za 130.000.

Zagrebačka vremenska napoved: Oblačnost bo narasla, temperatura se bo zvišala.

Prenos kompetenc socialne politike na hrvatsko banovino

Belgrad, 19. oktobra. m. ministarstvo za socialno politiko je izdelalo uredbu o prenosu kompetenc iz tega ministarstva na Banovino Hrvatsko. Po tej uredbi bo ministarstvo za socialno politiko zadržalo za sebe izdelavo in izvajanje mednarodnih konvencij, ki se tičejo zdravstvenih in socialnih vprašanj, nadalje zbiranje podatkov in poročil o pobijanju kužnih bolezni s področja Banovine Hrvatske, priprave zakonskih načrtov glede splošnih načel za delavske pravice in zavarovanja ter poročevalsko službo o zdravstvenih razmerah in o gospodarskem in socialnem položaju delavcev in nameštencev. Uredba določa, da se bo za proučevanje osnovnega problema s področja socialne politike, ki je važen za vso državo, v ministarstvu za socialno politiko ustanovil svet za probleme socialne politike. Za dajanje iniciative in mišljenja o koordinaciji strokovnih poslov zdravstvene službe, ki se razteza na vso državo, se bo v ministarstvu ustanovil poseben svet za probleme narodnega zdravja. V oba sveta bo ban Banovine Hrvatske poslal tri desetine članov in njihovih namestnikov.

Uredba določa nadalje, da bodo poslali vrhovnega invalidskega sodišča prešli na Banovino Hrvatsko z dnevom objave te uredbe. Obveze narodnega invalidskega fonda ostanejo še nadalje, čeprav se tičejo invalidov s področja Banovine Hrvatske. Čisti dohodki fonda se bodo delili po ključu 29% v korist Banovine Hrvatske.

Nadalje uredba načrtuje okraje, ki bodo spadali pod Delavsko zbornico v Zagrebu. Med drugim določa, da delavski zbornici v Zagrebu in Splitu lahko izstopita iz osrednjega tajništva delavskih zbornic. Izvajanje teh poslov upravne in finančne narave, ki so spadali pod osrednjo upravo za posredovanje dela v Belgradu, bo prevzela ustanova, ki jo bo določila banska oblast v Zagrebu. Vsa finančna sredstva, ki se bodo do drevna, ko bo stopila ta uredba v veljavo, zbrala kot doklade za javno borzo dela in dohodki iz delavskih legitimacij, obrabi za nezaposlene delavce itd., grejo po obdobju sorazmernih manipulacijskih stroškov neposredno v blagajno, ki jo bo določila banska oblast, v iznosu, v katerem so bili zbrani za področje Banovine Hrvatske.

Uredba nadalje določa, da bo posle izseljenke službe, v kolikor jih je do sedaj opravljal izseljenski komisariat v Zagrebu, za področje Banovine Hrvatske, potem, ko bo ta uredba stopila v veljavo, izvajalo ministarstvo za socialno politiko.

Na področju Banovine Hrvatske pripada banovini vsa nadzorna oblast nad okrožnimi uradi za zavarovanje delavcev, privatnim društvenim blagajnam »Merkur« in okrožnim uradom za zavarovanje delavcev se bo rešilo s posebno uredbo. Vse državne zdravstvene, higienske in socialne ustanove ter objekti na področju Banovine Hrvatske, ki so sedaj pod neposrednim vrhovnim nadzorom ministarstva za socialno politiko, preidejo izključno pod nadzorno oblast Banovine Hrvatske. Posli glavnega sanitetnega sveta in stalne higienske komisije preidejo v pristojnost Banovine Hrvatske na njenem področju. Za vse državne uradnike in uslužbenke, ki so zaposleni v državnih, socialnih in zdravstvenih ustanovah na pod-

ročju Banovine Hrvatske, se bodo izročili njihovi osebni podatki po seznamu banovinski oblasti. Uredba končno določa, da se pooblašča minister za socialno politiko, da v sporazumu z banom Banovine Hrvatske izda uredbu, s katero bo koordiniral posle socialne politike in ljudskega zdravja, če to zahtevajo važni razlogi.

Skupna kandidatna lista za senatne volitve

Politična izjava kmetijskega ministra o sporazumu in njegovih nasprotnikih

Belgrad, 19. okt. m. Na današnjem sprejemu časnika je kmetijski minister dr. Čubrilovič časnika odgovoril tudi na razna politična vprašanja.

Časnikaarji so g. ministra predvsem vprašali, ali je že narejena skupna kandidatna lista za senatne volitve. G. minister je odgovoril, da lista še ni končana, bo pa v najkrajšem času.

G. minister je izjavil glede na resolucijo izvršilnega odbora demokratske stranke, da je njegovo mišljenje glede demokratske resolucije to, da je demokratska stranka sicer zavzela opozicijsko stališče, nima pa najbrž namena, da bi bila načelno proti sporazumu.

Za tem so časnikaarji vprašali gosp. ministra, kakšno mnenje ima o akciji, ki jo v zadnjem času izvaja JNS v Bosni in Hercegovini. G. minister je odgovoril, da se je po teh krajih osebno prepričal, da je bila politika sporazuma sedanje vlade sprejeta povsod z velikim odobravanjem. Na terenu ni nikjer občutil kakšnega političnega gibanja, ki bi uspeval proti sporazumski liniji. Najmanj pa se je občutilo zbiranje v kakšne fronte, katerih nacionalna ekskluzivnost bi ovirala, da bi se sporazum tak, kakršen je postavljen v vladni sporazum, onemogočil ali onesposobil. Še več, v Bosni in v Hercegovini smatrajo sporazum kot odločilno delo za državo in njen pravičen razvoj.

Osebnosti

Belgrad, 19. oktobra. m. Premeščen je davčni inšpektor 6. skupine Engelbert Gorišek iz Gopčica v Dardo. — Premeščen so naslednji carinski uradniki: v glavno carinarnico v Zagreb Anton Stiglić iz Jesenice, Josip Antić iz Rakeva; v glavno carinarnico v Maribor Sima Popović, Vojin Bojković iz Dubrovnika, Momčilo Nikolić iz Belgrada; v glavno carinarnico v Split Vinko Bibić iz Ljubljane, Karol Miller iz Sarajeva; v centralno carinsko blagajno v Split: Ante Vidović iz Ljubljane; v glavno carinarnico na Sušak Drago Belarić iz Maribora; v carinarnico 1. razreda v Bilinje: Josip Ivančan iz Gornje Radgone; v carinarnico 1. razr. v Gornji Radgoni Zija Piščević iz Paka; v carinarnico 1. razr. v Koprivnici Virgil Vučemilović iz Jesenice; na carinarnico 1. razr. na Rakek Branko Radonić iz Osijeka.

Danes premiera
ob 16., 19. in 21. uri

KINO MATICA
Telefon 21-74

Razkošni francoski film iz družabnega življenja

SERGIE PANIN

Gospodarstvo

Izvoz jabolk v Nemčijo

Cene jabolk

Po poročilu, ki ga je prejel Zavod za pospeševanje zunanje trgovine v Beogradu od svojega delegata v Berlinu, so pristojne nemške oblasti odredile za naša jabolka, ki se izvažajo v Nemčijo, naslednje cene: za namizna jabolka s premerom nad 6 cm 22 mark, za manjša tudi namizna jabolka do 5 cm premera se more odobravati ista cena, toda samo po poslanih vzorcih, za konzumna jabolka znaša cena 15 mark, za industrijska jabolka 7,50 mark. Te cene veljajo za 100 kg jugoslovanske meje, dočim so cene franko Hogenesheim za 1,50 marke višje. Pristojne oblasti so podelile dovoljenja za pol milijona mark, in sicer onim istim tvrdkam (10 po številu), ki so imele dovoljenja za uvoz češpeli.

Premije za pakirana jabolka

Priv. izvozna družba je izdala glede izvoza pakiranih jabolk v Nemčijo okoliščino, iz katere posnemamo: Ob priliki zadnjih trgovinskih pogajanj z Nemčijo, je uspelo doseči Priv. izvozni družbi, da se od rednega kontingenta 1200 vag. svežih jabolk izvozi 500 vag. v odprtih zabojih brez pokrova, najmanj 40 kilogramov teže brutto v času od 1. oktobra do 31. decembra 1939. Ta izvoz uživa posebno ugodnost, na podlagi katere razpisuje Priv. izvozna družba izvozno premijo 50 din za vsakih 100 kg netto, uvoženih v nemško carinsko področje. Izvozniki morajo to premijo upoštevati v kalkulaciji, da bi prišla v odkupnih cenah do izraza v korist producenta.

Vsa pošiljatev pakiranih jabolk mora biti opremljena s predlogom za potrdilo o uvozu blaga v nemško carinsko področje na tiskovini, ki jo da Priv. izvozna družba izvoznikom na razpolago. Izvozniki morajo predlog izpolniti in podpisati. Zato poziva Priv. izvozna družba naše izvoznike, da opozorijo svoje nemške kupce, da mora biti predlog za carinsko potrdilo izročen carinarnici, po kateri se vrši uvoz. V prejšnjih letih se je namreč večkrat pripetilo, da so uvozniki zadrževali pri sebi dotične predloge in na ta način preprečevali pravočasno nabavo predpisanih carinskih potrdil, s katerimi je vezano pridobivanje izvoznih premij.

Pakirana se lahko do nadaljnjega izvažajo samo namizna jabolka. Prepovedana je poraba drugih zabojev za izvoz v Nemčijo razen navedenih. Priv. izvozna družba priporoča izvoznikom, da zaboje pakirajo

tako, da imajo pri uvoznem carinjenju v Nemčiji najmanj 40 kg brutto, ker je od tega odvisna ugodnost in izvozna premija.

Za pakirana namizna jabolka se do nadaljnjega odreja cena 22 din za 100 kg netto franko jugoslovansko-nemška meja, dočim znaša doplačilo za nemško-madžarsko mejo 1,50 marke.

Ker je količina za ugodnostni izvoz pakiranih jabolk omejena, opozarja Priv. izvozna družba izvoznike, da prodajajo blago pogojno, dokler od družbe ne dobe potrebnih tiskovin in obvestil, da so jim zahtevani kontingenti rezervirani. Do nadaljnjega bo družba posameznemu izvozniku odobrila prodajo največ 20 vagonov pakiranih jabolk, da bi na ta način ugotovila potrebe ostalih interesentov.

Z nemške strani je predpisan premer najmanj 6 cm za vsa namizna jabolka. Ta predpis velja tako za pakirana kakor tudi nepakirana jabolka.

Zakaj nismo dosegli boljših cen

Maribor, 19. oktobra. Privilegirana izvozna družba je izdala obvestilo na izvoznike jabolk, da je dosežen sporazum z Nemčijo glede nadaljnjega izvoza, po katerem bo plačala Nemčija za namizna jabolka 22 RM za 100 kg, za gospodarsko sadje 15 RM (ne 18, kakor je bilo v časopisju pomotoma objavljeno) in za jabolka za mošt 7,50 RM franko nemška meja. Med našimi izvozniki te cene niso vzbudile navdušenja ter valijo sedaj mnogi krivdo na Prizad, češ da je on kriv, da se ni dosegla za namizna jabolka cena 24 RM.

Naše mnenje pa je, da ni krivda na Prizadu, temveč prihaja čisto od druge strani. Še pred in pa med pogajanjmi je naše časopisje prinašalo dosti preuranjeno razne vesti o nizkih cenah jabolk, o nemogočem izvozu itd., kar je tako zbegalo manjše izvoznike, da so začeli nemškimi importirjem — še preden so bila pogajanja v teku — stavljati ponudbe po dosti nižjih cenah, kakor jih je zahteval Prizad pri pogajanjih. Nemški delegaciji so na ta način naši izvozniki sami dali v roke dobrodošilo orožje, s katerim je parirala zahteve Prizada ter je pritiskala na cene. Če ne bi bilo teh ponudb in pa nekontroliranih časopisnih poročil, ki so bila napisana morda v najboljšem namenu, bi bil mogoč Prizad doseči dosti boljše cene za naša namizna jabolka, ki bi bile odgovarjale svetovni pariteti.

Samo še danes ob 16., 19. in 21. uri napeti film romantike, drznosti, junaštva in napetih borb z znamenitim pevcem cowboyem Bobom Barkerjem v pogonu za zloglasnim zločincem

KAPETAN DŽEK KINO SLOGA, telefon 27-30

Jutri premiera veličastnega filmskega dela „WERTHER“ po znamenitem Goethejevem romanu

Uredba o izpremembah in dopolnitvah zakona o drž. trošarini

Beograd, 18. oktobra. AA. Na podlagi uredbe za izpremembe obstoječih predpisov in za izdajanje novih z dne 16. septembra 1939 in na predlog ministra financ je ministrski svet predpisal uredbo o izpremembah in dopolnitvah zakona o državnih trošarinah.

§ 1. Točka 10., čl. 72 zakona o državnih trošarinah opomba obstoje tri opombe, izza katerih se dostavlja nova opomba, ki se glasi:

4. opomba: 1. Najkasneje v roku 30 dni po uveljavitvi te uredbe so vsi pooblašteni proizvajalci kvasa dolžni v Beogradu ustanoviti prodajno centralo, po kateri se bo v bodoče izključno smel vršiti celoten promet in prodaja kvasu v državi in njegov izvoz v tujino. V ta namen se morajo imenovani proizvajalci sklicati na skupščino zaradi konstituiranja in sestave statuta ter poslovnega reda centralne, pri čemer odloča večina vseh navzočih proizvajalcev po kontingentih, ki so določene v točki 5. te opombe. Ti statuti in poslovni red stopajo v veljavo in dobe obvezno moč, kadar jih odobri finančni minister.

2. V kolikor pooblašteni proizvajalci kvasa ne bi izvršili dela, določenega v prejšnji točki 1., bo izvršil isto finančni minister.

3. Vsi pooblašteni proizvajalci kvasa, ki ne bi pristopili k centrali in ne bi izpolnjevali pogodbenih obveznosti iz čl. 2 te uredbe, izgube pravice na kontingent.

4. Odstopni stroški centralne bodo prišli v breme proizvajalcev kvasa, članov centralne, sorazmerno, z njihovimi kontingenti (toč. 5.).

5. Skupni osnovni kontingent kvasa za potrošnjo v državi se za eno proizvajalsko dobo določa za 2.600.000 kg kvasa. Od tega skupnega osnovnega kontingenta se podeljuje državnim tovarnim kvasa v Beogradu kontingent 200.000 kg, a 2 milijona 400.000 kg se razdeli med obstoječe pooblašcene proizvajalce kvasa, ki so člani centralne, in sicer: tovarni Makso Majer, Savski Marof, 308.000 kilogramov, d. d. Pivovarne Union, Ljubljana, 234 tisoč kilogramov, Fisl in sinovi, Kreka, 233.000 kg, Vladimir Arko, Zagreb 231.000 kg, Miloš Teslić, Sisak 172.000 kg, Pivovarna v Jagodini 172.000 kg, Sonda, Beograd, 172.000 din, Ilija Milčić, Beograd, 172.000 kg, Rudolf Zolker, Ljubljana, Vič, 172.000 kilogramov, Veljković & Co., Ostronica, 100.000 kg, Ziga Vajs, Zagreb, 200.000 kg, Vojnović & Co., Ljubljana, 100.000 kg, Alojz Kane, Mengeš, 100.000 kg, Božić & Co., Zemun, 40.000 kg, Josip Kirbič, Celje, 30.000 kg, D. d. za predelovanje kmetijskih pridelkov, Hrvatski Leskovac, 12.000 kg, dr. Fr. Benešić, Ilok, 10.000 kg, Buh in Co., Ljubljana, 1500 kg.

6. Če bo manjša potrošnja kvasa v državi to zahtevala, bo sama centrala za prodajo izvršila sorazmerno redukcijo podeljenih posameznih kontingentov. Če bi pa potrošnja kvasa bila večja od določenega skupnega poslovnega kontingenta, potem bo višek razdelilo finančno ministrstvo v med točki 5. navedene pooblašcene proizvajalce kvasa, član centralne.

7. Razdelitev osnovnega kontingenta po t. 5. ostane v veljavi 5 let, računajoč od dneva, ko začne delovati centrala. Po poteku tega roka bo finančno ministrstvo izvršilo novo razdelitev kon-

tingentov po zaslišanju prodajne centralne za kvas in bo obenem odločilo trajanje nove razdelitve.

8. Niti eden proizvajalec kvasa ne more svoje pravice za proizvodnjo kvasa niti odtujiti niti dati v zakup in v nasprotjem primeru izgubi svoj kontingent in koncesijo.

9. Proizvajalec kvasa, ki ne namerava v tej proizvajalni dobi izdelati svojega kontingenta bodisi v celoti, bodisi deloma, je dolžan to prijaviti davčnemu oddelku finančnega ministrstva najkasneje do 31. decembra vsakega leta. Tako na razpolago stavljene kontingente ali dele kontingentov bo razdelilo finančno ministrstvo vsako leto adekvatno med ostale pooblašcene proizvajalce kvasa, ki so člani centralne, pa bodo to zahtevali. Dobljeni superkontingent velja samo za tisto proizvajalno dobo, za katero je podeljen. Vsaki proizvajalec kvasa, ki do tega roka ne predloži imenovane prijave ter v istem proizvajalnem obdobju ne proizvade svojega kontingenta, pa v svoji proizvodnji ni bil preprečen zaradi višje sile, se kaznuje denarno od 1000 do 5000 din. Prenos kvote v celoti ali delno po sporazumu med posameznimi člani centralne odobrava davčni oddelek finančnega ministrstva.

10. Proizvajalec kvasa, ki izvrši iznos kvasa iz tovarne brez poprejšnjega naloga prodajne centralne za kvas, ali pa prodaja kvas mimo določenih cen, bo kaznovan denarno, z ozirom na vsak kg, od 100 do 5000 din.

11. Celotno poslovanje prodajne centralne za kvas spada pod stalno nadzorstvo finančnega ministrstva preko njegovih predstavnikov.

12. Po zaslišanju prodajne centralne za kvas določa finančno min. ceno kvasu v vsaj državi.

§ 2. Pooblašča se minister za vojsko in morarico, da s pogodbo zaveže posamezne proizvajalce kvasa, član centralne, da zgrade potrebne dopolnilne kakor tudi nove naprave in instalacije za proizvodnjo glicerina s tem, da iz te pogodbe ne morejo nastati za državo nobene obveznosti razen obveznosti, ki izvirajo zaradi neizpolnjevanja pogodbe. Ta pogodba kakor tudi vsi posli, ki so z njo v zvezi, bodo prosti vseh državnih in samoupravnih pristojbin. Prav tako se oproščajo carine skupnega davka na poslovnih promet, trošarine in ostalih državnih in samoupravnih dajatev, uvoz potrebnih strojev in aparatov po tej pogodbi, v kolikor se ne izdružujejo v državi.

§ 3. Pogodba stopi v veljavo in dobi obvezno moč z dnem, ko je objavljena v »Službenih novinah« in velja najmanj toliko časa, kolikor trajajo pogodbe iz § 2. te uredbe.

Kliring s Turčijo. Likvidacija klirinškega salda v prometu s Turčijo zelo hitro napreduje. Dne 18. oktobra 1939 je Narodna banka izplačevala še nakaznice št. 2.240 (dne 17. oktobra št. 2.053), z dne 30. oktobra 1938 (30. avgusta 1938).

Preklic likvidacije. Jugoslovanski montani sindikat in likv. v Zagrebu sklicuje za 26. oktober izredno glavno skupščino delničarjev, na kateri bo prečitano poročilo likvidatorjev, obenem pa predlagan tudi preklic likvidacije in nadaljevanje poslovanja. V zvezi s tem so tudi volitve novega upravnega in nadzornega odbora.

Povečanje cementne tovarne v Trbovljah

Trbovlje, 19. oktobra.

Ze ko prispeš z vlakom na trboveljsko postajo, zapaziš, da so se v zadnjih letih v cementni tovarni, ki je delno vidna s kolodvora, napravile velike spremembe. Poprje nekaj starih in poslopj, mala vzpenjača, prevažanje cementa na cizah na kolodvor itd., teh zastarelih stvari ne vidiš več. Pač pa ti padejo v oči visoki silosi, novo moderno tovarniško poslopje, kjer brni, da se glas človeka ne sliši, po zraku se prevažajo po žični železnici mali vozički, vse to kaže napredek trboveljske doline, odnosno industrije.

Novo tovarniško poslopje je zgrajeno vse iz železobetona. Iz ceste je vidna 56 m dolga nova krožna peč, kjer se kuha in žge cement. V ozadiju so še tri manjše krožne peči. Nova peč daje 15 do 18 vagonov cementa dnevno, manjše skupaj tudi nekako isto količino. V tovarno je instaliranih 50 elektromotorjev razne jakosti. K temu se je gradil novi električni razdelilec napetosti, z dvema transformatorjema.

Da bi se zmanjšala režijska dovoza cementnega kamna iz kamnolomov, sta bili zgrajeni dve moderni žični železnici. Prva poteka od tovarne čez Bevkovo na Klek, do novo odprtega kamnoloma. Je okoli 2800 m dolga in ima nad Bevkem čez 700 m razpetine. Je res nekaj lepega za videti, ko tečejo visoko v zraku vozički po njej. Druga žičnica, dolga čez 4000 m, teče od tovarne čez Bukovo goro, Retje, do novega kamnoloma v Prapretu. Cementni kamen se bo tako prevažal po dveh žičnicah, kar je bilo potrebno zaradi razširitve obrata, kakor tudi, da se ožokotirna železnica, ki teče iz kolodvora proti Vodam, razbremeni. V zvezi z napravami žičnice, sta bila zgrajena še 2 zaščitna mostova, eden v Bevkem, drugi nad banovinsko cesto pri tovarni, to pa zaradi varnosti človeških življenj, če bi se voziček z žičnice odtrgal. Torej je tudi v tem pogledu poskrbljeno.

Da se je vse to v tehničnem smislu moglo zgraditi, je bila potrebna regulacija potoka Trboveljske in prestavitve banovinske ceste pri cementni tovarni. S tem je tovarna pridobila večji gradbeni prostor. Cesta bo šla sedaj od železničarske stanovanjske hiše v ravni črti proti cementarni in se je tako odpravil velik ovinek, ki je bil za cestni promet vedno v napotje. Za preložitve tega cestnega ovinka, so se veliko let zastojali zavzemali krajevni činitelji. K preložitvi je nekaj prispevala tudi banska uprava. Sporedno s cesto je prestavljen trb. potok, ki teče v novo betonirani in regulirani strugi.

Na predvideno povečanje tovarne se je že lansko leto zgradilo 5 silosov, katerih vsak drži do 250 vagonov cementa, ki predstavljajo skladišče v času zmanjšane izvoza v zimskem času, odnosno, za poletno rezervno. Silosi so zgrajeni najbolj moderno. Iz tovarne pride cement po ceveh, ki ga pritiska stisnjeni zrak v silose, od tu pa po potrebi na izvozno postajo po tekočem gumijastem traku. Tudi se cement polni v papirne vreče avtomatično.

Cementni prah, ki uhaaja iz dimnikov, vsebuje mnogo, za zdravje škodljivih plinov, ki kvarno vplivajo ne samo na človeška telesa, ampak tudi na vse poljske pridelke in gozdove. Da se vse to prepreči, so zgrajeni na dimnike in na kužišča peči, posebne priprave, ki ne prepuščajo škodljivih plinov in cementnega prahu.

Tovarna bo dnevno lahko odposlala v svet od 40 do 50 vagonov. Obrat je do skrajnosti mehaniziran. Zaposleni bodo predvsem strokovno izvežbani delavci, ki bodo pri tem imeli svoj stalen in gotov zboljšanje zaslužek, kateri jim je bil včasih, posebno v zimski dobi zelo nestalen in vzet. Cementarna je last TPD.

Kino Kodljevo tel. 41-64

Danes in jutri ob 20. uri dva velefilma

Heidi

Zgodba nežnosti in globokih ljudskih čustev ob prekrasnih božičnih glasbi. — Tako lepega filma s SHIRLEY TEMPLE še niste videli

Velika pustolovščina

Maria Andergast, Albrecht Schönbals

Slinavka in parkljevka v Sloveniji

Slinavka in parkljevka je še vedno precej razširjena po Sloveniji. Iz najnovejšega štirinajstrednevega izkaza živalskih kužnih bolezni posnemamo, da so še naslednji okraj okuženi po tej bolezni:

Okraj Brežice: Brezovica, obč. Bizelsko; Zlogonsko, obč. Kapele.

Okraj Celje: Vrtno, obč. Sv. Jurij pri Celju.

Okraj Črnomelj: Zastava, obč. Črnomelj okolica: Črešnjavec, obč. Dragatuš; Brezovica, Draga, Lešče, Keserji, Malinci, Kunčani, Popoviči, Radatoviči, Dragoševci, Kutjali, Pilatovi, Sekuliči, obč. Radatoviči; Sadinja vas, obč. Semič; Deskova vas in Močile, Kovačja vas, Pregrad, Stari trg ob Kolpi, obč. Stari trg ob Kolpi.

Okraj Gornji grad: Sv. Duh, obč. Solčava.

Okraj Kočevje: Hrib, Mali log, Retje, obč. Loški potok.

Okraj Kranj: Planina Koroška, obč. Sv. Ana.

Okraj Laško: Loka, obč. Loka pri Zidanem mostu.

Okraj Ljubljana okolica: Ig, Iška Loka, Kremenca, Staja, obč. Ig; Breznica, obč. Preserje; Brest, obč. Tomišelj; Želimiše, obč. Ista.

Okraj Logatec: Hudi vrh, Nova vas, Polšeče, Ravne, Vel. vrh, Vel. Bloke, Grahovo, Martinjak, obč. Bloke; Cerkljica, obč. Ista; Babno polje, obč. Stari trg pri Logatcu.

Okraj Novo mesto: Kal, obč. Ambrus; Gaberje, obč. Brusnice; Zvirče, obč. Hlinje; Konec, Vel. Cerovec, obč. Šmihel-Stopiče; Breza, Stari trg, Sv. Stefan, obč. Trebnje.

Okraj Radovljica: Planina Smokuč, Žirovnica planina, obč. Breznica; planina Vajnoš, obč. Koroška Bela.

Okraj Slovenj Gradec: Gaberke, obč. Šostanj; Arnače Velike, obč. St. Ilj; Bevkove, obč. Velenje.

Okraj Skofja Loka: Stari dvor, obč. Stara Loka; Draga, obč. Zmince.

Okraj Šmarje pri Jelajah: Luterje, obč. Ponikva.

Vukovarska tovarnica konoplje in predilnica.

Vukovar. Glavnica 4,5. bilančna vsota 23,54 (32,85): zaradi zmanjšanja instalacije, čisti dobiček 1938-39 0,013, izguba 1937-38 0,0808 milij. din in ostane izgube iz prejšnjih let 0,79 milij. din.

Borze

Dne 19. oktobra

Denar

Ameriški dolar 55.—

Nemška marka 14.30

Devizni promet je znašal na zagrebški borzi 5.228.740 din, na belgrajski borzi 11.023.000 din,

Ljubljana — Uradni tečaji

London 1 funt	176.40—179.60
Pariz 100 frankov	99.70—102.00
Newyork 100 dolarjev	4406.75—4466.75
Zeneva 100 frankov	995.00—1005.00
Amsterdam 100 gold	2348.50—2386.50
Bruselj 100 belg	744.00—756.00

Ljubljana — Slobodno tržišče.

London 1 funt	217.96—221.16
Pariz 100 frankov	123.25—125.55
Newyork 100 dolarjev	5480.00—5520.00
Zeneva 100 frankov	1228.52—1238.52
Amsterdam 100 gold	2901.35—2939.35
Bruselj 100 belg	919.14—931.14

Ljubljana — Zasebni kliring.

Berlin 1 marka	14.20—14.40
--------------------------	-------------

Zagreb — Zasebni kliring.

Solun 100 drahem	32.65—33.35
----------------------------	-------------

Belgrad — Zasebni kliring.

Solun 100 drahem	32.77—33.47
----------------------------	-------------

Curih. Pariz 10.10, London 17.83, Newyork 445.875, Bruselj 75, Milan 22.50, Amsterdam 236.75, Berlin 178, Stockholm 106.20, Oslo 101.25, Kopenhagen 86.075, Buenos Aires 105.

Vrednostni papirji

Vojna škoda:

v Ljubljani 419—422

v Zagrebu 425—435

v Beogradu 423—425

Čvrsta tendenca za državne papirje je tudi danes poglajala vse tečaje navzgor. Tako je investicijsko posojilo doseglo že skoraj tečaj 100, kar moremo smatrati za popolnoma normalen in odgovarjajoč tečaj. Tudi ostali papirji so narasli. Poudarja je skoraj popolnoma izginila s tržišča, tako da prevladuje stalno povpraševanje, ki dviga tečaje. Promet v efektih je znašal na belgrajski borzi 909.000 din.

Ljubljana, državni papirji: 7% investicijsko posojilo 95—97, agrarni 55—56, vojna škoda promptna 419—422, begluške obveznice 79—81, 8% Blerovo posojilo 91—93, 7% Blerovo posojilo 87.50—99, 7% posojilo Državne hipotekarne banke 95—97, 7% atab. posojilo 93—95, — Delnice: Narodna banka 6800—6900, Trboveljska 175—185.

Zagreb, državni papirji: 7% investicijsko posojilo 95 denar, agrarni 53 denar, vojna škoda promptna 425—435, begluške obveznice 80 denar, dalm. agrarni 70—74, 4% severni agrarni 51—57, 8% Blerovo posojilo 92 denar, 7% Blerovo posojilo 87 denar, 7% atab. posojilo 96 denar. — Delnice: Trboveljska 187.50—190.

Beograd, državni papirji: 7% investicijsko posojilo 99—100, vojna škoda promptna 423—425 (428), begluške obveznice 78.50—79.25 (79), dalm. agrarni 73—74.50 (74), 6% sumske obveznice 72 do 73 (74, 72), 8% Blerovo posojilo 90—92 (92), 7% Blerovo posojilo 87.50—88.50. — Delnice: Narodna banka 6850 denar, Priv. agrarna banka 195 denar.

Žitni trg

Novi Sad. Koruza: bač. pariteta Indija 112 do 114. Otrubi: bač. in srem. 105—106, banaski 103—104. — Tendence prijazna. — Promet srednji.

Živinski sejmi

Cene kmetijskih pridelkov v Trbovljah dne 13. oktobra 1939. Pšenična moka 8—8.50, govedina 10, teletina 14—20, svinjina 12—20, ovčje meso 8—10, svinjska mast 22, sveža slanina 17, prekajena slanina 22, krompir 1.25 din kg. Jačka 1 din komad, mleko 2.25 din liter.

Cene živine in kmetijskih pridelkov v črnomaljskem okraju dne 15. oktobra 1939. — Voli: I. vrste 4, II. vrste 3.75, III. vrste 3.50, telice: I. vrste 4, II. vrste 3.75, III. vrste 3.50, krave: I. vrste 3.50, II. vrste 3.25, III. vrste 3, teleta: I. vrste 5, II. vrste 4.75, prašiči: špeharji 8, pršutarji 7 din kg. — Goveje meso 10, svinjina 14, slanina 16, svinjska mast 18, čisti med 15, surove kože: goveje 8, telečje 9 din kg. — Pšenica 200, ječmen 180, rž 190, oves 220, koruza 175, fižol 225, krompir 80, lučerna 50, seno 35, slama 20, jabolka: I. vrste 200, II. vrste 180, III. vrste 150, hruške: I. vrste 200, II. vrste 180, III. vrste 150, moka: pšenična 275, koruzna 175 din 100 kg. — Navadno mešano vino pri vinogradnikih 4, finiješe sortirano vino 5, mleko 2 din liter.

Izvoz naših vin

V mesecu septembru 1939 smo iz Slovenije izvozili 43.400 litrov štajerskih vin v Nemčijo. Izvožena vina so bila iz ptujske

Nj. kr. Vis. kneginja Olga predsednica Rdeč. križa

Z ukazom kr. namestnikov je, kakor smo že včeraj poročali, imenovana Nj. kr. Vis. kneginja Olga za predsednico društva Rdečega križa kraljevine Jugoslavije. Nj. Vis. kneginja Olga etopa na čelo naše človekoljubne ustanove, kjer bo v teži in plemeniti dolžnosti zamenjala svojega vzvišenejšega soprogga Nj. Vis. kneza namestnika Pavla, ki mu je ta pomembna dolžnost bila poverjena s kraljevim ukazom z dne 18. aprila 1934. Knez namestnik Pavle je poslal 28. junija istega leta sotrudnikom Rdečega križa sledeči pozdrav: »Vrnivši se iz inozemstva, sem z veseljem prevzel dolžnost predsednika Rdečega križa kraljevine Jugoslavije. Naše društvo Rdečega križa je znano in spoštovano med ljudstvom zaradi svojega dobrodelnega delovanja. To mi daje upanje, da bom našel pri izvrševanju zaupane mi dolžnosti številne in navdušene sodelavce ter da bo naš Rdeči križ pripravil izvršiti naloge, kakor to njegovi vzvišeni zaščitniki in naš narod od njega pričakujejo. Vsem odborom, članom in prijateljem Rdečega križa pošiljam svoj pristen pozdrav.« Z občutki in naziranj, izraženimi v tem pozdravu, je Nj. kr. Vis. knez namestnik vršil polnih 5 in pol let dolžnost, ki mu jo je zaupal blagopokojni kralj Aleksander. Prišel pa je čas, ko je bil Nj. kr. Vis. knez namestnik priučen zahvaliti se za to čast zaradi svojih sedanjih številnih dolžnosti. Nj. kr. Vis. knez namestnik je poslal ob tej priliki sledeče pismo društvu Rdečega križa:

Društvu Rdečega križa, Belgrad. — Oviran zaradi svojih sedanjih dolžnosti posvetiti se v bodoče v dovoljni meri poslom našega društva Rdečega križa, katerega predsednik sem, sem smatral za svojo dolžnost, zahvaliti se za to visoko čast, ki mi je bila doslej zaupana. O priliki slovesa od svojih marljivih sotrudnikov in sodelavcev iz vse države pri tem velikem nacionalnem delu, v katero vlagajo ves svoj trud, da bi društvo doseglo svoje plemenite cilje, želim tudi ob tej priliki izraziti svojo najglobljo hvaležnost za njihovo rodoljubno delo. Društvo Rdečega križa lahko tudi v bodoče računa na mojo popolno podporo pri svojem plemenitem in človekoljubnem delovanju, posebno v sedanjih razmerah, ko je njegovo delovanje neprecenljivega pomena za splošno dobrobit našega naroda. Pavle, Belgrad, 15. oktobra 1939.

Društvo Rdečega križa sprejema z globokim spoštovanjem, priznanjem in hvaležnostjo besede doseganja predsednika ter pozdravlja z vso ljubeznijo, veseljem in vdanostjo svojo novo in vzvišeno predsednico kneginjo Olgo, svojo kraljevsko dobrotnico in prostovoljno bolničarko, ki je z največjo pozornostjo in zanimanjem dozdaj spremljala in podpirala delo našega društva Rdečega križa. Našemu narodu je dobro znano, kako plemeniti čustvi sodeluje kneginja Olga pri vseh dobrodelnih akcijah ter jih podpira. Znano je tudi, da so številni člani kraljevskih rodbin na čelu društev Rdečega križa. Tako je angleška kraljica častna predsednica, kraljevska princezinja pa je vrhovna voditeljica prostovoljnih angleških bolničark Rdečega križa. Nizozemska prestolonaslednica Julijana je že več let predsednica nizozemskega Rdečega križa. Na Švedskem sta prestolonaslednica in prestolonaslednica častna predsednica, knez Karlo pa je predsednik švedskega Rdečega križa. Italijanska prestolonaslednica Marija Jose je pokroviteljica vseh prostovoljnih bolničark Rdečega križa. Naše društvo Rdečega križa je erčno in ponosno, da etopa na njegovo čelo kot predsednica Nj. kr. Vis. kneginja Olga. Vsi člani društva Rdečega križa in njegovega pomladka vidijo v tej visoki počastitvi znamenje najvišjega priznanja za svoje dobrodelno delo ter čutijo dolžnost, da se z ljubeznijo in veseljem zberejo okoli svoje vzvišene predsednice in da se s požrtvovalnim lotijo uspešnega dela za razvoj društva.

Med našimi rojaki v Ameriki

Vtisi podpredsednika družbe sv. Rataela p. Kaz. Zakrajška iz ameriške Slovenije

Te dni se je vrnil v Ljubljano prvi podpredsednik Rataelove družbe, župnik g. p. Kazimir Zakrajšek, ki se je več tednov mudil med Slovenci v Ameriki. Na prošnjo je g. p. Zakrajšek dal o svoji poti in o bivanju v Ameriki naslednje zanimive podatke:

Obiskal sem večje naselbine po srednji Ameriki in imel v vsaki najmanj po eno predavanje. Opazil sem, da so naši ljudje v Ameriki popolnoma nepoučeni o razvoju razmer tu doma. Tistih bore malo poročil, ki jih prinašajo slovenski ameriški listi, jim tega ne more pojasniti. Zelo jih moti dejstvo, da so po vseh naših vladnih zastopstvih samo Srbi, ki skušajo dati pisarni kolikor mogoče tudi srbski značaj, da izvezemo konzulat v Newyorku, kjer je tudi komisar Slovenec g. Trošt, in deloma poslaništvo v Washingtonu, kjer je svetnik dr. Rybač. Tudi jih zelo moti to, da v raznih misijah, ki prihajajo v Ameriko, niso upoštevani Slovenci in Hrvatje. Slovenci in Hrvatje bi radi, da bi bili na naših zastopstvih tudi taki uradniki, ki bi stanovali v naselbinah, bi imeli pri društvih in v vsem javnem življenju vodilno vlogo, kjer bi lahko zelo mnogo dobrega storili. Tako so pa zastopstva kakor neki otoki, daleč proč od hrvatskih in slovenskih naselbin, kamor prihajajo razni zastopniki, kakor neki odposlanci le ob kakih slovesnostih, pa še to redkokdaj. Vsa moja predavanja o razmerah po Jugoslaviji so bila z velikim zanimanjem sprejeta. Kar je treba posebno poudariti, je to, da se je zanje ameriška mladina skoro bolj zanimala kot starina. Ameriška Slovenija, sem videl, je danes bolj živa in bolj zmožna vsake akcije za državo in narod, kakor kdaj prej. Samo voditelj je manjka. Naše slovensko časopisje, vsaj tisto, ki je neodvisno, to je, ki ni glasilo kakih organizacij, se bori s heroičnimi žrtvami za svoj obstanek. Uredniki opravljajo tako ogromno državno nacionalno in kulturno delo, da tu doma nimamo pojma. Garajo cele noči, zbirajo naročnike po hišah, dostikrat sami zlagajo, sami pišejo, skoraj bi rekel opravljajo vse delo, da ohranijo narodu vire kulturne hrane. Tu bo treba, da bo domovina mislila ne samo na srbsko časopisje, temveč tudi na hrvatsko in slovensko ter ga podpirala s primernimi podporami. Zelo potreben bi bil mož, ki bi obiskal vse naselbine, jih organiziral v novo mogočno državno in narodno-obrambno gibanje, katerega bi si vsi kar želeli. Glede tega bom stavl odločujočim krogom posebne predloge, če jih bodo hoteli poslušati. Trenutki, ki sem jih preživel med ameriški Slovenci, so bili prijetni, da so mi v bogato zadoščeno za prejšnje žrtve, katere je moje bivanje v Ameriki zahtevalo od mene. Z enako ljubeznivostjo so me sprejeli tako vsi duhovniki in z njimi vse katoliško ljudstvo, kakor tudi vse nekatoliško časopisje, s katerimi sem pred leti bil v ostrih načelnih konfliktih. Sploh je po obiskih prevz. g. škofa Rožmana in g. župana dr. Adlešiča zavelo po ameriški Sloveniji novo nacionalno življenje, kar bo ogromne koristi za narod ter doma. Ameriški Slovenci imajo po svojih velikih močeh in političkih silno velik vpliv tako v javnem življenju, kakor pri vladi in lahko marsikaj dosežejo v odločilnih težkih trenutkih našega naroda in naše države, tako kakor so že za časa svetovne vojne. Tudi sem povsod videl, da je pri njih jugoslovanska zavest izredno močna, tudi pri mladini.

Na svetovni razstavi - Jugoslovanski paviljon

Svetovna razstava v Newyorku je nekaj tako ogromnega, nekaj tako mogočnega, da si človek ne more predstavljati, če sam ne vidi. Skušal bom razstavo ob priliki kje opisati, vsaj v važnih slikah. Vredno vseh žrtve, da človek to ogromno zamisel človeškega genija vidi in občuduje. Kar se pa tiče jugoslovanskega paviljona, moram reči to, kar mi je dosedaj rekel še vsakdo, kdor ga je videl, da je stvar zelo pogrešana. Gospod Gargašević nam je povedal v Ljubljani, v kolikor se vem spominjati, da je naredil načrt za paviljon arhitekt g. Vurnik. Kako sem se začudil, ko mi je prišlo v roke poročilo pomočnika generalnega komisarja na svetovni razstavi v Newyorku, g. Milana Baniča, kjer pravi, da je načrte za paviljon naredil Zid g. Weissmann. Načrte so izvršili člani židovske firme Pommerance et Breines, vsi delavci, ki so delali na naši razstavi, inštalaterji, mizarji itd., vsi so bili samo židje, kakor bi bila naša država židovska država. Silno neokusno so razstavljene naše prekrasne in pester narodne noše iz raznih pokrajin Jugoslavije. Ko sem občudoval to zmetnino, je stala za menoj skupina ameriških dam, od katerih je ena glasno rekla »how ugly«, »kako odurno«.

Na razstavi je res nekaj lepih stvari. Ko bi tu bil kdo, ki bi imel vsaj nekoliko okusa in bi te stvari primerno razstavil, bi bil gotovo naš paviljon nekaj lepega. Predno sem šel v jugoslovanski paviljon, sem obiskal češkega. Takrat je bil še v celoti odprt, dasi so ga morali ameriški Čehi podpreti s svojimi lastnimi žrtvami, ker Češke več ni bilo. To je bilo tako nekaj okusnega, nekaj prijetnega, da je vsakdo šel z veseljem iz paviljona. Zato sem bridko žutil razliko med našim in češkim. Kakor rečeno, o tem se bo moralo še veliko pisati in veliko govoriti, ker takega flaska država, ki je sama sebe zavedna, ne sme več dopustiti. Tu prihajajo milijoni ljudi in sodijo državo po načinu, po okusu, kakor sama sebe pokaže najširši svetovni publiki. Ameriški Slovenci in Hrvatji tudi silno zamerijo, da jih niso pritegnili k sodelovanju za svetovno razstavo. Ti

poznajo ameriško dušo in vedo, kako naj se stvari razstavijo, da bodo ameriškemu občinstvu prikupljive. Tako pa so pri razstavi popolnoma prezrli tako Hrvate, kakor Slovence, tako da je edini Slovenec pri razstavi — paznik g. Anton Svet. Slovenec je v Ameriki nad 300.000, Hrvatov nad 600.000, pa so se te ogromne številke tako prezrle, da je prav neodpustno. Na vse to sem že 3. januarja v Ljubljani opozoril g. Gargaševića, seveda brez uspeha. Imam v rokah izbrano poročilo pomočnika generalnega komisarja g. Baniča o poteku priprav za naš paviljon, o raznih drugih nerednostih in netočnostih. Imam poročilo, da se je dosedaj potrošilo za razstavo 10.710.000 dinarjev državnega denarja. Ameriški Slovenci in Hrvatje imajo pravico zahtevati, da se sestavi posebna komisija, ki naj strogo nepristransko preišče vso proceduro pri tej razstavi. Značilno je, da mi je 3. oktobra čuvaj na razstavi povedal, da do tedaj 150.000 okrožnic, ki naj bi se razdelile na razstavi in so bile tiskane v Jugoslaviji, še ni prišlo. Konec razstave je pa 31. oktobra. Tako se je zgodilo na razstavi to, česar sem se bal in kateri strah sem že 3. januarja letos izrazil na posvetovanju, ki ga je sklical g. Gargašević.

Kako sodi ameriška javnost o vojski

Po vsej Ameriki se opaža neka izredna nervoznost zaradi vojske, kar se pojavlja v mrzličnem iskanju sredstev, kakor bi se država obvarovala, da ne bi bila zapletena v to vojsko. Na milijone pisem in brzojavov dobivajo zastopniki ljudstva pri vladi, da naj delajo na to. Ko bi se država zavedala varnosti pred svetovno vojsko, bi tega ne bilo treba. Vse časopisje in vse radio-postaje so polne poročil o vojski, tako da so ta poročila potisnila daleč v ozadje vse, tudi največje državne domače dogodke. Vsa Amerika želi, da bi se ta spor v Evropi čimprej poravnal. Vendar pa se splošno izraža kakor v časopisju, tako v privatni javnosti strah, da bo ta vojska najbrže trajala leta in leta. Dogodki, ki so se odigrali s Češkoslovaško in Poljsko, so porazno vplivali na ameriško javnost proti Nemčiji. Poljaki imajo v USA silno velik vpliv, saj jih je nad 5 milijonov, in imajo v vsem javnem življenju zelo mnogo vplivnih svojih politikov in narodnih voditeljev. Glede Jugoslavije pa moram reči, da se opaža velika simpatija vse Amerike do mlade države, ki vodi zadnja leta tako izredno modro in previdno politiko, da vzbuja splošno priznanje in občudovanje. Veliko člankov sem čital po raznih največjih listih o Jugoslaviji, da sem se čutil ponosnega, da sem član te države. Ko bi še naše vladno zastopstvo storilo svojo dolžnost v taki meri, kakor tak velik čas zahteva in ko bi svetovna razstava ne motila, bi država zavest pri našem ljudstvu, kakor pri Hrvatih, tako pri Slovencih mogočno rasla. Zelo smo pogrešali večjih

poročil v ameriškem tisku o sporazumu, ki je vendar dogodek prve vrste, ne samo za Jugoslavijo, temveč za vso Evropo in za svetovni mir. Vse želi, da bi se Jugoslavija notranje okrepila in postala vogelni kamen evropskega mira.

Kakšna je bila vožnja iz Amerike v teh nevarnih časih

Vso pot smo imeli vreme vprav sijajno in morje gladko kot steklo. Do Azorskih otokov ni bilo nobenega razburjenja. Na Azorskih otokih smo pa dobili na parnik okrog 50 Kitajcev z nekega angleškega parnika, katerega so Nemci par dni prej v bližini potopili. Bil je žalosten pogled na te prestrašene ljudi, ki so pod vtisom prestanega strahu kazali vidna znamenja skrajnega razburjenja. Nemška podmornica jim je dala časa sedem minut, da so se prepravili z rešilnimi pasovi in poskakali v vodo. Podmornica je sama poklicala SOS na pomoč. Nekli holandski parnik jih je pobral in pripeljal na Azorskih otokih, kjer jih je naša »Vulcania« sprejela do Lisbone. Na parniku smo imeli tudi okrog 30 nemških mornarjev, ki so se hoteli skozi Italijo vrniti v Nemčijo. Ze v Newyorku smo se začeli bati težav zaradi tega. Toda v Lisboni so jih izkrcali, da so odšli z zrakoplovom v Nemčijo. V Gibraltarju nas je pa ustavila angleška bojna ladja in preiskala ves parnik, kar nam je vzelo šest ur časa. Več podmornic je krožilo okrog naše ladje. Bili smo razburjeni v pričakovanju, kaj se bo zgodilo. Komaj smo dobro to prestali, vidimo, kako v naglem diru hiti proti našemu parniku francoska bojna ladja. Nova razburjenje na parniku. Tudi več podmornic je bilo opaziti v bližini. Signali na obeh parnikih so se začeli vrstiti tako, da sta se parnika med seboj z znamenji pogovarjala. Vsi potniki smo prihiteli na krov in opazovali ta razgovor v napetosti, kako se bo končal. Po četrtri uri pa francoska ladja mirno odplave. Videli smo v Sredozemskem morju še več drugih bojnih ladij različnih narodnosti. V Lisboni smo dobili na parnik tudi okrog 40 dalmatinskih mornarjev z jugoslovanskega parnika, ki je peljal v Anglijo žito. Toda mornarji so se zbal in odpovedali službo in se vračali na našem parniku domov. Parnik smo videli stati v Lisboni. Sploh smo videli od Azorov naprej več jugoslovanskih parnikov. Seer pa je bila vožnja zelo prijetna zaradi legega vremena. Z istim parnikom se je vračala z vizitacije po Ameriki tudi vrhovna predstojnica šolskih sester iz Maribora, ki je morala prav tako prekiniti svojo vizitacijo.

Gospod župnik se je vrnil živahen in vesel, poln navdušenja za ameriško Slovenijo, kjer je zlasti oživel delovanje Družbe sv. Rataela in izseljenke zbornice, katere važnosti se ameriški Slovenci mnogo bolj zavedajo, kakor pa mi tu doma.

Izgube v vojskah v prejšnjih časih

Glede na izgube v prejšnjih vojnah se ne smemo ozirati na število izgub v vojnah starega in srednjega veka. Če je, na primer, zapisano, da je v bitki pri Kanah izgubilo 50.000 Rimljanov življenje, je k temu treba pripomniti, da so podatki starih zgodovinarjev glede na bojujoče se armade, kakor tudi glede na izgube, jako nezanesljive in več in manj pristranske.

Bolj natančne podatke imamo že iz vojne Friderika Velikega. Po najnovejših raziskavanjih je Friderik Veliki v eni sami, pa še ne najbolj krvavi svoji bitki, izgubil od 45.000 vojakov, ki jih je imel na razpolago, kar 20.720 mož, torej skoraj polovico. Vsi ti so bili mrtvi, ranjeni ali pa pogrešani; med pogrešanimi je bilo le 2050 vojakov. V bitki pri Kolinu je Friderik izgubil celo 41,5 odstotkov svojih vojakov; pri Torgenu pa 37,5 odst.

Ze bolj zanimive pa so za nas številke o izgubah v bitkah 19. stoletja, kjer se števila bojujočih se armad polagoma bližajo našim modernim orjaškim armadam, in so tudi sicer te vojne prilike bolj slične sedanjim. V bitki pri Austerlitzu se je borilo 94.000 Francozov proti 84.000 Avstrijcem in Rusom. Od teh je bilo od Avstrijcev in Rusov mrtvih 26.000, a Francozi so imeli 12.000 mrtvih in ranjenih. Pri Aspernu se je bojevalo 80.000 Avstrijcev proti 70.000 Francozom. Pri tem so imeli Francozi 8000 mrtvih in 24.000 ranjenih, Avstrijci 4287 mrtvih in 16.213 ranjenih. V bitki pri Borodinu se je borilo 133.000 Francozov; od teh je bilo 12.000 ubitih in 38.000 ranjenih. Rusi so imeli v bitki 132.000 mož, od teh jih je padlo 15.000, a ranjenih je bilo 35.000. Pri Bautzenu je bilo od 110.000 Prusov in Rusov mrtvih 7500 mož, a 16.000 ranjenih; od 150.000 Francozov pa je bilo 500 ubitih in 14.000 ranjenih.

V trodnevni bitki narodov pri Lipskem je imel Napoleon 20.000 mrtvih in 30.000 ranjenih, to je bilo skoraj 20 odstotkov vse njegove armade. Pri Gravelottu, v eni najbolj krvavih nemško-francoskih bitk, so imeli Nemci več ko 20.000 mož mrtvih, ranjenih in pogrešanih, torej 10 odstotkov. V rusko-japonski vojni se je borilo v odločilni bitki pri Mukdenu od 21. februarja do 1. marca 1905 — 350.000 Rusov proti 300.000 Japoncem. Rusi so izgubili 70.000 mrtvih in ranjenih, a Japonci 42.000.

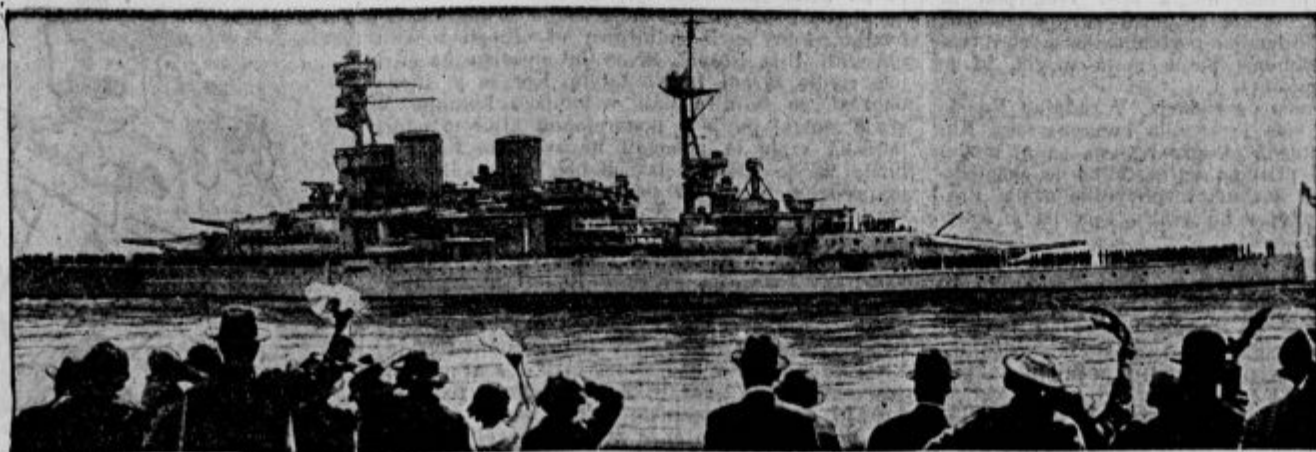
Švicarski vojak na straži v visokem gorovju.

razmeroma najmanj krvavela v svetovni vojni, je imela 800.000 mrtvih, kar je vendarle dvajsetkrat več, kot jih je imela Nemčija v vojni leta 1870—71. Tudi Rusija je imela v svetovni vojni 1.700.000 mrtvih. Največ izgub pa je razmeroma utrpela Srbija, kjer je padlo 14,8 odstotkov vsega prebivalstva, tako da je bila večina vseh za orožje sposobnih moških ubitih.

Če primerjamo vse te številke, se zgrozimo spričo orjaških števil mrtvih in ranjenih. Skoraj da so po svetovni vojni upali vsi narodi, da ne bo nobene vojne več. In vendar spet razsajajo krvave bitke, ki so huje kot kdaj prej, ki ubijajo življenje ljudi na kopnem, v ozračju, na morju in pod morjem. Resnično je: »Človek človeku — volk.«

Sovjetski bič

Londonski list »Times« poroča iz Bukarešte: Potnik, ki je prispel semkaj iz Lvova, je pripovedoval, da so sovjeti zaprli vse voditelje ukrajinske narodne organizacije; med njimi sta Mudrij, vodja ukrajinske narodne stranke in podmaršal Sejo. Ukrajinski metropolit v Lvovu, msgr. Szeptycki, je izginil. Pravijo, da so ga odgnali v sovjetsko ujetništvo. Potnik poroča dalje, da je videl spotoma, kako so po vaseh visela trupla duhovnikov na drevesih ob cestah.

Britska bojna križarka »Repulse«, ki obsega 32.000 ton in je bila spuščena v morje 1. 1916. Odtlej je bila vsa na novo opremljena. Nemško poročilo pravi, da je neka njihova podmornica tudi to orjakinjo poškodovala tako, da ni več zmožna bojevanja. Angleški ministrski predsednik Chamberlain pa je izjavil, da »Repulse« ni bila prav nič poškodovana.

LJUBLJANA

2000 slušateljcev na vseučilišču

Realizacija investicijskega posojila je nujno potrebna

Ko je bilo pred tednom zaključeno redno vpisovanje na ljubljanski univerzi, smo poročali, da se je v 21. letnik ljubljanske univerze vpisalo rekordno število slušateljcev. Tedaj se je vpisalo 1974 slušateljcev in slušateljke. Že tedaj smo napovedali, da bo glede na naknadni vpis letošnje število slušateljcev preseglo 2000 in da je verjetno, da bo ljubljanska univerza 20. novembra, ko bo zaključeno naknadno vpisovanje, imela okrog 2100 slušateljcev. In v resnici se je že v četrtek 19. oktobra dopoldne vpisal slušatelj, ki je dobil v registru številko 2000. S tem je stopila ljubljanska univerza ne samo v novo desetletje znanstvenega dela, ampak tudi v novo dobo razvoja, saj je prav verjetno, da bo število slušateljcev ljubljanske univerze še z vsakim letom naprej naraščalo.

Kdor pozna že dosedanje število v univerzitetnih učilnicah, in te ne poznajo le profesorji in slušatelji, ampak tudi vsi tisti, ki so že končali svoje študije pred leti, ta se upravičeno sprašuje, kje bo moglo najti prostora za tako veliko število slušateljcev, ko so vendar vsi zavodi ljubljanske univerze prav takšni, kakršni so bili pred 10 leti. Prav zaradi tega odpotuje v petek v Belgrad deputacija ljubljanske univerze, katero vodi rektor univerze prof. dr. Matija Slavič. Z rektorjem potujeta v Belgrad dekan tehniške fakultete ing. Hrvat Alojzij in dekan filozofske fakultete prof. dr. Hadži Jovan. Univerzitetna deputacija bo v Belgradu intervenirala pri vseh v poštov prihajajočih ministrstvih in drugih činiteljih ter bo skušala doseči realizacijo investicijskega posojila, namenjenega za nove zgradbe in zavode ljubljanske univerze. Investicijsko posojilo znaša v celoti 27 milijonov dinarjev in njegovo nujnost še prav posebno podčrtava sedanje,

skoraj nepričakovano močno naraščanje števila slušateljcev. Iz 27 milijonskega investicijskega posojila bi se zgradila v Ljubljani še dva nova vseučiliška zavoda in sicer: zgradba za prirodoslovno in filozofsko fakulteto in zgradba zavoda za mineralogijo in tehnično raziskovanje in izkoriščanje mineralov na tehniški fakulteti. Investicijsko posojilo bi krilo tudi dodatne kredite za nedovršeni zgradbi kemičnega in strojnega zavoda, ki bosta morali, če se posojilo ne dovoli, kaj nerodno prezimiti. Zimsko vreme bo obema nedograjenima stavbama, posebno pa še kemičnemu in strojnemu zavodu veliko škodo, ki se bo kasneje dala popraviti le z velikimi in stvarno nepotrebnimi novimi izdatki. V investicijskem posojilu je zapovedana tudi potrebna vsota za odkup zgradbe Združenja invalidov, pod katero je že drugo desetletje našel streho naš rudarski inštitut. V posojilu je prav tako določena vsota, potrebna za dovršitev in adaptacijo anatomskega inštituta medicinske fakultete, ki se letos lahko ponaša skoraj z dvojnimi števili slušateljcev napram lanskemu letu, saj se je letos vpisalo na medicinsko fakulteto kar 105 novincev. Univerzitetna deputacija bo izkušala izposlovati tudi še potrebne kredite za akademsko menzo, za katero je bilo doslej dovoljenih 600.000 dinarjev, pa je še potrebnih novih milijon dinarjev. Prepričani smo, da bo naša univerzitetna deputacija našla pri vseh odločujočih činiteljih popolno razumevanje, saj letošnje veliko število slušateljcev dokazuje, da bo pri sedanjem pomanjkanju prostorov vsako temeljito znanstveno delo popolnoma onemogočeno, če se čim prej ne odpravijo vse težave, nastale zaradi pomanjkanja primernih učilnic in zavodov.

Blagoslovitev nove župnijske dvorane pri sv. Jakobu

V nedeljo 22. oktobra bo prevzvil gosp. škof dr. Rožman slovesno blagoslovil novo župnijsko dvorano, ki so jo zgradili šentjakobski župljani poleg svoje župne cerkve.

Slovesnost bo po sledečem sporedu:
1. Na predvečer, v soboto, bo od 8 na šentjakobskem trgu koncert železničarskega glasbenega društva »Sloga«, ki ga priredi turistični odbor za mesto Ljubljano. Od 7 do 9 bo župna cerkev sv. Jakoba z reflektorji slavnostno razsvetljena.

2. V nedeljo 22. oktobra bo ob 10 na trgu pred cerkvijo slovesen sprejem prevzvitelne g. škofa, nato blagoslovitev nove dvorane.

3. Po blagoslovitvi, ob pol 11, bo Prevzvitelni imel v župni cerkvi govor in sv. mašo.

Odbor za zgraditev dvorane prosi šentjakobske župljane, da se v čim večjem številu udeležijo sprejema svojega nadpastirja ter njegovega govora in sv. maše v župni cerkvi.

— Pri ljudeh višje starosti, ki trpe na nerednem čiščenju, nudi pogosto naravno »Franz-Josefova« grenačka voda, zaužita skozi osem dni dnevno po 3–4 kozarce, zaželjeno odprti in s tem trajno polajšanje. Zahtevajte povsod »Franz-Josefovo« vodo.

Reg. po mla. soc. pol. in n. zdr. S-br. 15.485. 25. V. 35.

1 Slovenci pri sv. Očetu Piju XII. je naslov predavanja, ki ga bo imel danes zvečer na III. ravenskem večeru v franciskanski dvorani ob 8 ravatelj Vinko Zor. Predavanje bodo spremljale številne eklektične slike, ki bodo pokazale vso lepoto krščanskega starodavnega in tudi modernega Rima. Predavanje bo zanimivo za elehernega poslušalca, bodisi, da si je že sam ogledal te lepote, bodisi, da mu ni bila dana prilika poročati v Rim. Na to predavanje vljudo vabimo cenj. občinstvo. Predprodaja vstopnic v Prosvetni zvezi, Miklošičeva 7 in v trgovini Silihoj. Vstopnina: sedeži 3 in 2 din, članski in dijaški sedeži 1 din.

1 Kitajska misijonska razstava na Rakovniku. V soboto popoldne in v nedeljo bo v spodnjih prostorih salezijanskega zavoda odprta misijonska razstava raznih kitajskih zanimivosti, posebno iz zbirke bivšega apostolskega prefekta msgr. Cenga. Monsignor bo od časa do časa tudi sam osebno razlagal obiskovalcem kitajske znamenitosti. Kot nekaj posebnega bo videti na roko pisani kitajski prevod znane igre »Repositev«. To je najbrž prvi prevod iz slovenščine na kitajščino. Igro je prevedel in s kitajskimi kljukami lastnoročno napisal misijonar g. Andrej Majcen. — Vstopnine ni. Darovi za misijone, zlasti za kitajske, se hvaležno sprejemajo.

1 Ogledite si bogato zalogo najnovejših pletenin po ugodnih cenah pri K. Soss, Mestni trg 18.

1 Pojasnilo k večeršnjemu članku v »Slovenec« po naslovu: »Banovina Slovenija bo zgrajena na temeljih sporazuma«. V izjavi g. ministra dr. Kreka o delu gradbenega ministrstva ter o Sloveniji je omenjeno sledeče: »Razen tega je gradbeno ministrstvo izdalo in odobrilo 70 načrtov za cerkve raznih veroizpovedi, cerkvena poslopja, spomenike in drugo v približni vrednosti okrog 30 milij. din. Sem spada tudi cerkev sv. Petra v Ljubljani. Da ne bi kdo tega poročila napačno umeval, objavljamo, da je gradbeno ministrstvo samo odobrilo načrte o obnovi župne cerkve sv. Petra v Ljubljani. Načrti so bili izdelani tukaj. Tudi ni ministrstvo za obnovo cerkve nič prispevalo. Vse stroške obnove nosijo šempetrski farani. — Cerkevno predstojništvo.

1 Znatno olajšanje javnemu in privatnemu uslužbenstvu je naklonil Vrhovni socialni svet, da bo lahko na praznike umrlih tudi najmanjši uslužbenec dostojno okrasil grobove svojih dragih. Na razkošje uslužbenstvo sploh ne more misliti, zato bo pa za vse svete počastilo rajne na najplemenitejši način, ko bo prižgalo sveče in na grobove položilo skromne vence vsesvetke akcije ter tako storilo veliko dobro delo v počastitev mrtvih. S tem bo naše višje in nižje uradništvo ter uslužbenstvo sploh spet dokazalo svojo globoko srčno kulturo, ki bahaštvu vedno zna ločiti od prave pietete. Da bo pa ta manifestacija pietete in srčne kulture ljubljanskega uslužbenstva čim najbolj popolna, je vsesvetka akcija povabila vse urade, zavode in večja podjetja k skupnemu zbiranju odkupnin od razkošja na grobovih in naprosilo predstojništva za organiziranje le pomembne akcije. Gotovo med naprošenimi ne bo prav nobene izjeme in nobenega predstojništva, ki se ne bi zavajalo svoje naloge za ugled svojega uslužbenstva.

Zato smo tudi trdno prepričani, da si bodo tako predstojništva kakor tudi uslužbenci prizadevali za čim večji uspeh vsesvetke akcije in gotovo o pravem času vrnilo naprošene sezname odkupnin. Počastite rajne z dobrimi deli!

1 Umrla je članica Dekliške Marijine družbe pri sv. Petru, Miklavc Neža. Pogreb bo v petek ob 4 popoldne iz bolnišnice. Članice, udeležite se pogreba polnoštevilno.

1 Zveza dekliških krožkov v Ljubljani obvešča članice dekliških krožkov, da bo v nedeljo 22. t. m. pred občinim zborom sv. maša, in sicer ob 9 v domu Device Mogočne v Ljubljanskem zavodu.

1 Ljubljanska bolnišnica ima že nad 28 tisoč sprejetih bolnikov v letošnjem letu. V četrtek popoldne je bil v ljubljanski bolnišnici sprejet bolnik, ki je v sprejemni knjižnici dobil št. številko 28.000. Do 6 zvečer je bolnišnica sprejela še 60 nadaljnjih bolnikov. Potemtakem lahko računamo, da pride na vsak mesec povprečno najmanj 2800 bolnikov, kar pomeni, da bo bolnišnica dosegla konec letošnjega leta nov rekord, saj bo verjetno sprejela do konca leta vsaj skupaj okrog 34.000 bolnikov.

1 Sestanek krajevnih organizacij JRZ za dvoraki okraj in Mirje v Ljubljani. V sredo, dne 18. t.

MARIBOR

Mestno socialno skrbstvo v l. 1939-40

Proračun znaša 4,285.834 din ter je za 124.844 din večji kot letošnji

Maribor, 19. oktobra.

Na zadnji seji mestnega sveta je predložilo vodstvo mestnega socialnega skrbstva podatke za proračun za prihodnje leto 1940-41. Kakor smo že poročali, znaša ta proračun 4.285.834 din, dočim je proračun za tekoče leto znašal 4.160.990 din. Novi proračun je tedaj za 124.844 din višji od tekočega.

To zvišanje se je moralo nujno izvršiti kljub skrajni štednji. Izredne razmere, ki jih preživljamo, stavijo tudi na socialno skrbstvo izredne zahteve. Zvišanje se nanaša deloma na porast števila oskrbovancev, deloma na zvišanje podpor za ozirom na težje življenjske razmere. Morala se je zvišati tudi postavka za vzdrževanje poslopij, ker so na vseh zgradbah zelo potrebna različna popravila. Prav tako nujno potrebno je bilo zvišanje subvencije mlečni šolski kuhinji. Pri sedanjih subvencijah — tako se je uveril socialnopolitični urad — ne morejo dobiti vsi revni in slabotni šolo-obvezni otroci brezplačno mleko, posebno odkar so se porcije znatno reducirale, ker ministrstvo za socialno politiko ne krije več rezijskih stroškov mlečne kuhinje. Enako se je morala zvišati zaradi sedanjih razmer postavka, ki se nanaša na podporo družinam siromašnih vojni obveznikov. Pri prehrani oskrbovancev v lastnih zavodih so se upoštevale sedanje tržne cene in bo pri morebitnem porastu istih tekom proračunskega leta treba kriti morebitni primanjkljaj iz proračunske rezerve, če ne bi sredstva socialnega skrbstva zadostala. Tudi postavka, ki se nanaša na zaposlitev brezposelnih, je ostala nespremenjena, pripomniti pa je treba, da nikakor ne zadostja za zaposlitev vseh v Maribor pristojnih brezposelnih, kaj šele ostalih, ki bivajo v mestu stalno ter bi se po uredbi ista tako morali zaposliti. Pri sedanjem stanju brezposelnosti bi rabili za to vsaj 1.300.000 din na leto. Sedanja postavka 850.000 din bi zadostala, ako bi se brezposelni zaposlevali le v zimskem času. Ker pa mestni brezposelni, kar se je pokazalo zlasti letos, tudi preko poletja ne dobivajo druge dela, je treba že sedaj sklepati o možnosti izdatnega zvišanja te postavke. To pa bo mogoče le, če bo tudi banovina prispevala nekaj iz banovinskega sklada, v katerega plačuje samo Maribor na leto 1.800.000 din.

V novem proračunskem predlogu je med drugim predvideno za starostno skrbstvo 532.080 din. Mestna občina podpira 474 starih svojih občanov ter jim daje na mesec skupno 44.340 din. Za izredne podpore se predvideva 50.000 din, za hiralniške stroške pa 187.790 din. Občina vzdržuje v raznih hiralnicah 37 oseb, in sicer 10 v Piju, 22 v Muretincih, 4 v Ljubljani in 1 v Vojniku. V mestni oskrbniški službi je predvideno za prehrano 180 oseb 394.200 din, za podporo oskrbovancem 54.000 din, za vzdrževanje poslopij 54.690 din. V mestni ljudski kuhinji se predvideva za prehrano ubožnih slojev 337.625 din; 370 oseb dobiva vsak dan kosilo. Za dva mestnim ubožcem se bo porabilo 60.000 din; za mladinsko skrbstvo je predvideno 223.800 din, za razne podpore dobrodelnim

m., je bil sestanek članov JRZ iz dvorakega okraja in Mirja v polno zasedeni beli dvorani hotela Union. Glavni urednik »Slovenca« dr. Ahčin je podal zelo zanimivo poročilo o znanjopolitičnem in notranjopolitičnem položaju. Poslušalci so nagradili govornika z navdušenim ploskanjem. Član bankega sveta dr. Kamušič je nato obrazložil uspešno delo slovenskega političnega vodstva JRZ za oživitvenje banovine Slovenije. Na koncu je bilo z velikim odobravanjem sklenjeno poslati voditelju Slovencev dr. Antonu Korošcu izjavo popolnega zaupanja.

1 Promenadni koncert. Turistični odbor za mesto Ljubljano priredi v soboto 21. t. m. od 19 do 20 promenadni koncert na Trgu sv. Jakoba. Koncert bo izvajala v proslavo otvoritve nove šentjakobske župnijske dvorane, ki bo odprta prihodnji dan, godba Narodnega železničarskega glasbenega društva »Sloga« pod vodstvom kapelnika g. Pogačnika.

1 Angleško društvo v Ljubljani sporoča svojim članom in interesentom, da bo s torkom 31. t. m. pričela s tečajem za izgovarjavo, dikcijo in čitanjem zbranih dramatskih tekstov tudi lektorica na naši univerzi ga. Fanny S. Copeland. Tečaji bodo ob torkih in petkih od 18 do 19 v novih društvenih prostorih, Tavčarjeva ul. 12. Prijave vsako sredo in soboto od 17 do 19 v društvenih prostorih na gornje mnašlovu.

1 Sergije Panin v kino Matici. Od danes dalje se vrta v kino Matici novo lepo filmsko delo, francoski salonski film »Sergije Panin«, izdelan po zelo čitanem romanu Georg Ohneta. Film obravnava predvsem sodobno moderno povojno dramo, ki se odigrava med aristokrati in uglednimi meščanskimi družinami. Film »Sergije Panin« se šteje med najboljše filme francoske produkcije nove sezije. Premiera je danes v kino Matici.

1 Huda prometna nesreča. Včeraj popoldne je 72 letni prosjak Valentin Kušar, doma iz Ihana, hotel iti čez Bleiweisovo cesto in čez prelaz, ki vodi naprej proti gorenskemu kolodvoru. Ker je bil malo naglušen, najbrž ni slišal signalov in je grede čez cesto prišel pod avtomobil. Starček je pri padcu dobil hujše notranje poškodbe, zlomil si je nogo, ima polomljen nekaj reber, na temenu pa mu je bila posneta koža z lasmi vred tako, kakor da bi bil skalparin. Nezvestnega so pripeljali reševalci v ljubljansko bolnišnico. Na večer se ni prišel do zavesti in je malo upanja, da bi ga mogli obdržati pri življenju.

1 Velika škoda v strugi Ljubljance na Spicli. Poročali smo že, kako je zadnja povodenj pokvarila dve krili začane lesene zatvornice, ki zapira strugo Ljubljance. Voda je tedaj premaknila za cel meter betonski podstavek, na katerem je stalo leseno ograjenje zatvornice in odnesla lesena vrata. Voda je udrla z velikansko silo v strugo in napravila še drugo škodo. V dolžini kakih 50 metrov je v vsej desni polovici struge razkopala z velikim kamenjem tlakovano dno struge. Sila vode ni razkopala le tlakovano dno, ampak tudi na tem mestu strugo izredno poglobila. Kamenje, s katerim je bila struga tlakovana, pa je voda odvalila nekoliko naprej in ga nagrmadila v strugi. Podrta krila zatvornice so sedaj nadomestili z močno zagatno steno, ki preprečuje vodi dostop v strugo. Vendar zagatna stena propuša še vedno precej vode. Sedaj zasipajo globoke jame, ki jih je voda izkopala ob desnem bregu, globoko pod dnom poprej tlakovane struge. Zadnje dneve dovažajo velike množice kamena in prsti, tako so samo včeraj navozili okrog sto voz in jih izpraznili na tlakovano pobočje. »Zmija se uispa po pobočju v strugo, vendar se tudi tako velike količine zaradi velikanskih jam v strugi skoraj nič ne poznajo.

Vrtnjak je vrzel žico s staveb na tla. Neureča pa je hotela, da je žica tedaj, ko jo je Vrtnjak za en konec še držal, padla z drugim koncem na elektrovod. Vrtnjaka je udarec elektrike vrzel z odra ter je padel na strop, obenem pa je dobil tak živčni pretrg, da je onemel. Ponorečenca so reševalci prepeljali v bolnišnico.

1 Kotel ga je pritislil. V železniških delavnicah so nalagali 800 kg težak trojni kotel na vagon. Ko je bil kotel že naložen, se je naenkrat prevrnil, pri tem pa je vsa teža pritislila 24 letnega delavca Franca Tetikoviča s tako silo ob eteno vagona, da je zadobil hude notranje poškodbe. Reševalci so ga zapeljali v bolnišnico.

1 Vreča moke mu je zlomila nogo. 21 letni Josip Ferencik iz Maribora se je ponešrečil pri razkladanju moke. Vreča moke mu je padla na nogo ter mu jo je zlomila.

1 Tramovje ga je pokopalo. V Slov. Bietrici je pomagal postavljati ograje za novo stavbo 51-letni teatar Matija Justinek. Naenkrat pa se je ograje zrušilo ter so tramovi Justinka pod seboj pokopali. Nevarno poškodovanega so zapeljali v mariborsko bolnišnico.

1 Cerkvenega tatu iščejo. Pri Sv. Tomažu v Slov. gorah je bilo vlomljeno v tamkajšnji župno cerkev. Vlomilec se je spravil nad nabiralnike ter je vse štiri razrezal in poškodoval, poredilo pa se mu je odpreti le enega, iz katerega je pobral okrog 300 din drobiža. Tega vloma je osumljen neki 17 letni fant, ki je pobežnil pred orožniki ter ga sedaj zasledujejo v Slov. gorah vse orožniške postaje.

1 Od avtomobila povoženi starček umrl. — Včeraj smo v »Slovenec« poročali o hudi prometni nesreči pri St. Janžu na Dravskem polju. Nek tovrni avto je povozil 84 letnega posestnika Stefana Ekarta iz Starš. Starčku je pri nesreči počila lobanja ter so ga nezvestnega zapeljali v mariborsko bolnišnico, kjer pa so zdravniki ugotovili, da mu ni več rešitve. Zategadelj ga je njegov sin zapeljal domov, da starček v svojem domu umrje. Res je ponoči podlegel pokodbi.

1 M To je zrel pičli Včeraj smo poročali o aretaciji treh Zagrebčanov, katere so prijeli orožniki v Sv. Kungoti v Ciringi pri Svecini, kjer so čakali na žide, ki se skrivaj tihotapijo v našo državo. Te tri moške je najela zagrebška židovska organizacija, da spravijo v tihotapljenje žide v Zagreb. Voda teh tihotapev, ki je ob priliki prepeljave v policijske zapore skušal pobežniti, pa so ga prijeli, je izjavil, da se piše Aleksander Kanik ter da je brezposelni mesarski pomočnik iz Zagreba. Ko pa je policijski daktileoskop Grobin odzema Kaniku in tovarišem prstne odtise, je presenečen ugotovil, da je imel s Kanikom že pred nekaj leti opravka. Le da se takrat ni nazival Aleksander temveč Vilbald Kanik ter je bil po policijski brezposelni natak. Vilbald Kanik je takrat sedel dve leti v mariborski kazalnici zaradi vlomov, potem pa je bil za trajno izgnan iz Maribora. Izgnan je bil tudi iz bivše Avstrije, kjer je bil zaprt v številnih krajih kot nevaren vlomilec. Vilbald Kanika zasledujejo tudi sedaj naše oblasti zaradi tatvin in vlomov. Kanik je nekaj časa tajil, da bi bil on Vilbald, ko pa so mu pokazali eliko, je vse priznal.

Gledališče

Petek, 20. oktobra: zaprt.

Sobota, 21. oktobra ob 20: »Veriga«. Red C.

Celje

1 Zadnja pot dr. Bogomirja Skaberneta. Včeraj ob 4 popoldne so Celjani spremlili na zadnji poti pokojnega profesorja, slovenskega publicista in časnika dr. Bogomirja Skaberneta. Z Dečkovega trga se je razvil dolg spreved, kateremu na čelu je stopala in igrala vojaška godba 39. pešpolka in četa vojakov. Za sorodniki so šli v sprevedu častniki, številni celjski odličniki, učiteljsko, celjski pokojnikov tovariši častikarji, sodnik g. Antipin, ravnatelj Putnika iz Maribora g. Pfajfer, predstojnik mestne policije g. Uršič, vladni svetnik g. Mile in številno občinstvo. Pogrebne obrede je opravil mestni kaplan g. Babšek Franc. Pri odprtem grobu je zaigrala vojaška godba žalostinko, pokojniku pa so se poklonili tudi častniki in s tem počastili spomin pokojnika, ki je bil rezervni častnik ter je kot mlad fant stopil v celjsko legijo in se udeležil tudi koroskih bojev. Ni se mu pa izpolnila želja, da bi dovršil novo disertacijo, ker ga je triletna bolezen priklenila na bolniško posteljo in ga končno tudi strla. Z njim je ležal v prerani grob mož, ki je ljubil slovenski jezik, ležal je v grob mož, ki si je težavami in močno borbo ter s svojo izredno sposobnostjo pridobil znanosti, s katerimi bi, če bi bil zdrav, lahko mnogo koristil napredku slovenskega častikarstva. Ni ga več med nami, a njegovo delo in njegove zasluge za slovenski narod ostanejo vsem v trajnem spominu.

1 Krestovi »Celjski grofjec na celjskem odru. Prihodnja gledališka predstava Narodnega gledališča v Mariboru bo v celjskem mestnem gledališču v sredo, 25. oktobra ob 8 zvečer. Predprodaja vstopnic za neabonente je v Slomškovi knjižarni.

1 Zborovanje mladine JRZ bo v nedeljo, dne 29. okt. ob pol 9 zjutraj v Celju v Domu v Samostanski ulici. Na zborovanju bodo govorili gg. Al. Mihelič, inž. Sodja, Kranjc in Smersu.

1 Velika vlomna tatvina v Polzeli. V Polzeli v Savinjski dolini so imeli v trgovini Stupal posebne nočne goste, ki so vlomili v trgovino in odnesli blaga za 8000 din. Donatci niso ničesar slišali in so šele zjutraj našli trgovino vso razmetano. Obvestili so orožnike, ki so uvedli najobširnejšo preiskavo, vendar za tatovi še ni sledu.

1 Huda nesreča je zadela 38-letnega delavca Maksa Zgajnerja iz Vojnika, ko se je vračal preteklo noč z dela proti svojemu domu. Na poti je prišel do voza, ki se je zvrnil. Zgajner je skočil vozniku na pomoč in pomagal vzdigniti voz s ceste. V tem trenutku pa so se splašile krave, potegnile voz, da je padel Zgajner pod voz. Kolo mu je šlo čez desno nogo in mu jo zlomilo nad kolonom. Pripeljali so ga v celjsko bolnišnico.

1 Zeljnate glave prodajajo kmetice zadnje dni pred mestnimi poglavarstvom. Letos je zelje nekoliko dražje kot lani, ker ga je v celjski okolici malo. Prodajajo ga po 75 par za kg.

1 Obsojanja vreden primer. Včeraj se je nutila na Glavnem trgu slika, zaradi katere so se mnogi po pravici zgražali. Na trgu je prodajala kmetica jabolka. Tri ure daleč je prišla, vsa trudna in izmučena, s polnim košem jabolk, da bi jih prodala in si nakupila najnujnejše. Pa je prišla k njej »finca« celjska dama. Premetala ji je vsa jabolka, izbirala in jih vzela v torbico 12. Bila so res lepa. Za vseh teh 12 lepih, debelih jabolk je »gospa« ponudila kmetici dinarček, češ, eno pa pa dajte še po vrhu. Kmetica, vsa ljubezniva, je prosila in opozarjala zelo vljudo gospo, da daje le 9 jabolk za dinar. Gospa se je raztogotila, vrgla jabolka nazaj v koš, ozmerjala kmetico, češ, jih pa domov nesite, če ne daste. Pa so vdele to druge gospe, ki morajo prav tako vsak dan kupovati na trgu, in so se zgražale nad »finco« mestno damo, nato kupile jabolka pri jokajoči kmetici, ki je dajala za 1 din 9 lepih in belih jabolk.

KULTURNI OBZORNIK

Poljsko-češki roman o svetem Vojtehu

Katoliška založba dobrih knjig v Brnu »Velehrade« izdala v drugi izdaji — in nam poslala v oceno — zgodovinski roman na osnovi legende o svetem Vojtehu »Kristusov vitez« (Kristov rytir), ki jo je v poljščini spisal M. Česka-Monczynska, v češčino pa prevedel K. Otyška (Brno 1939, strani 222, cena K 20). Prav v sedanjem času je primerno leposlovno branje, ki opisuje življenje in delo velikega češkega in poljskega svetnika, ki so ga ubili Prusi ob Baltičkem morju, kamor se je napotil oznanjati sveti evangelij. Poljska pisateljica je vestno preštudirala vse stare češke in poljske ter druge legende kakor tudi znanstvena dela o tem velikem Čehu, ki je izgnan iz svoje domovine — postal največji zavetnik Poljske, katerega truplo so Čehi prenesli v svojo domovino, pa so mu Poljaki v spomin posvetili svojo največjo knjižno družbo »Sv. Vojteha«. Ki kakor naša Mohorjeva družba vrši svoj apostolat v njegovem imenu še v današnje dni. Poljska pisateljica je zajela življenje svetega Vojteha (ki ga Nemci imenujejo sv. Adalbert, ime, ki ga je dobil ob posvetitvi v duhovnika po svojem posvetitelju), od prvih otroških let do smrti med Prusi. Vmes pa je opisana njegova bolezen, v kateri ga starši posvete Bogu, potem njegov vstop v samostan, kamor se spopada brani, pa spozna veličino »Kristusovega viteza«, in se ves preda svojemu poklicu, ki ga resnično pojmuje duhovno in posvečeno samožrtvovanju. To pokaže kot kaplan pri sv. Vidu v Pragi, kjer dela dobra dela in reši svojega največjega častilca slepca Premisa, ki se potem žrtvuje za njega. Po smrti praškega škofa izvolijo njega za njegovega naslednika, gre v Rim in vstopi v Prago — peš, zavračajoč ves sijaj, ki ga je prejšnji škof tako cenil. Za časa češko-poljske vojske v l. 985 se je postavil sv. Vojteh za poljske ujetnike, ki jih je češki kralj prodajal v sužnost, zaradi česar je prišel v spor s kraljem, ki tudi sicer ni poslušal njegova duhovna svarila ter ga ovrnil v apostolstvu. V protest zapusti

Prago in gre v samostan na Monte Carlu ter pozneje v Aventin. Po papeževem naročilu in prošnji Čehov se vrne na svoj škofovski sedež. Tu pa doživi tragedijo svoje družine: njegova nečakinja, ki jo je oče dal za ženo krutemu, osemdesetletnemu vitezcu Vrsovcu, se ob želji, da bi imela otroka, izneveri možu in se zateče v cerkev k sv. Juriju na Hradčanih. Sveti škof jo hoče rešiti pred smrtjo zaradi otroka in jo da čuvati. Toda maščevalni sorodniki jo najdejo, jo v cerkvi pred oltarjem ubijejo, njeno telo pa razdele in ga vržejo divjim pticem v hrano. Obenem pa prisežejo smrtno maščevanje vsemu rodu, iz katerega je izšel Vojteh. To so najstrašnejše strani v romanu, ki se v nadaljevanju še stopnjujejo. Vojteh cerkveno prekolne ves rod in znova zapusti Prago, ko vidi, da tudi njega zalezujejo. V Rimu, pri maši, ki se je udeležil tudi papež, pa ima pri spominu za mrtve privid svojega domačega gradu, ki je padel na dan sv. Vavrlava, ko se niso hoteli na praznik braniti, v roke sovražnega viteza, ki je vso rodbino umoril. Sv. Vojteh je bil tedaj — ne samo v duhu, temveč tudi med mašo s telesom — pri njih, jih blagoslovil in pokopal. Ta čudež je opisan z veliko močjo in intuicijo. Sveti Vojteh se misli vrniti v Prago, toda v primeru, da bi njegov prihod pomenil novo bratomorno vojsko, je izposloval pri papežu dovoljenje, da gre misijonarit med Poljake in poganske Vzhodne Pruse. Na poljskem dvoru je lepo sprejet. Ko pa pride med Pruse, ga pogani ubijejo. Njegovo truplo pa je pokopal njegov brat, ki je med tem postal gniezniški škof. — To je snov te povesti, v katero je pisateljica znala spretno vplesti zgodbo o sv. Vavrlavu, ki se je zgodila nekaj desetletij prej, kakor tudi postanek dveh najstarejših čeških in poljskih cerkvenih pesmi, ki ju literarna zgodovina pripisuje sv. Vojtehu: Hospodine, pomiluj ny! (str. 111.) ter »Bogorodica« (str. 210.). Povest je izšla v češčini že v drugi izdaji, ter jo priporočamo vsem, ki znajo češko. td.

Pravljica knjižna opera ge. Copelandove

Fany S. Copeland, *The Selkies*. A fantasy of the North. An Opera with Imaginary Music. Oxford, Shakespeare Head Press 1939.

V ti pravljici operi je pisateljica Fany S. Copeland, lektorica angleškega jezika na ljubljanski univerzi, pesniško izrabila severno pomorsko pravljico o »selkijih« polčloveških polonostranskih bitjih, ki žive v morju v stanju brezčasa in se vsako leto enkrat, v kresni noči na pravljicnem otoku Seal Skerry do jutranje zore vrnejo v svojo nekdanjo človeško podobo, drugače pa se ponavljajo kot tuljni, katerih izraz se zdi mornarjem posebno človeško.

V okviru tega mornariškega izročila razprede pisateljica ljubezensko zgodbo zaročencev Harolda in Aure Ingold. Harold se je vrnil z dvoletnega pomorskega potovanja ter njegovo vrnitev praznujejo prav v kresni noči. Harold kaže posebno nagnjenost, ki so drugim nerazumljiva, posebno njegova strast za razpoloženje morskega severa ga naravnost spaja. Njegova posebnost pa izhaja iz dejstva, da je sedmi sin očeta, ki je tudi sedmi sin svoje rodbine. Njegova mati pa je imela tisto posebno notranje sorodstvo z morjem, ki je potrebno, da človek, če utone, postane selki. V tem stanju po smrti spremlja usodo svojega sina in tu je izvor njegovega posebnega razpoloženja do morja. Že drugič se na kresno noč pojavi sedaj pred njo in se mu odkrije kot mati. Izvabi ga s seboj, in tudi Harold je postal ta večer selki. Aura začuti po njegovi izgubi nevzdržno željo po morskem severu in se z ladjo Avalon prihodnje poletje poda k Samotnemu otočju, kamor je vsako poletje izhajalo Harolda. Njih ladjo spremlja tuljenj (Harold), katerega Vernon, Aurin brat iz prejšnosti obstreli. Po lepem dnevu nastane nenadno vihar, ki trešči ladjo ob čeri, otočani pa rešijo vse potnike, ki se znajdejo v koči, katere udobnosti se ne morejo načuditi. Zopet je namreč kresna noč, rešili so selkiji, gospodinja hiše je Haroldova mati, rešitelj Aure pa Harold sam. Navidezni otok je otok Hether-Blether, otok z nesmiselnim imenom, ki ga ne pozna noben zemljevid. Ob zori čar tega otoka mine, Harold pa ob slovesu povabi Auro, če ga hoče zopet videti, na prihodnjo kresno noč na Seal Skerry. Tu se vsako leto obnavlja pravljica borba med Bjornom in Helgjem za naklonjenost Hilde, nesmrtna hčera Severa. Kresni večer je in Aura se pojavi na otoku, da se sestane s Haroldom. Od Hilde izve skrivnost, kako pridržati Harolda za ljubezen in življenje. Vzbudivši mora v njem človeško čustvo, ki še ni mrtvo, če njegovo srce še krvavi, skriti mu mora mrovec meh, ki ga bo to noč z drugimi selkiji vred odložil in se pokazal v človeški podobi in se kmalu oženiti z njim. Ko ga sreča, se ji posreči, da zbudi v njem človeško ljubezensko čustvo in ko jo ožari vzhajajoče sonce, dozori v njem spoznanje, da je Aurino pravo ime Ljubezen ter se z njo vrne v življenje. Taka je vsebina te pravljice opere, napisane v lepem jeziku z resničnim pesniškim občutjem. Frst.

Otvoritev gledališke sezone v Celju. Letošnja gledališka sezona v Celju se je pričela v znamenju radovednega, a malce skeptičnega pričakovanja ob dejstvu, da je sklenila za letošnji program gledališka uprava pogodbo z mariborskim gledališčem. Ni naš namen iskati in ugotavljati ob tej priliki vzroke tej skepsi, tudi se nam ne zdi danes več potrebno, kajti otvoritvena predstava *Shavcovega »Pygmaliona«* je pokazala, da so bila vsa ugotavljanja in komentarji na račun letošnje dramske sezone odveč in mariborski skupini krivični.

Bernard Shaw je celjskemu občinstvu iz gostovanja prilično malo znan. »Pygmalion«, komedija, ki je v svoji vsebini osnovi naslonjena na grško bajeslovje, nam ga je predstavila v duhovitem, spontanem dovtipu, ki skriva v vesel smeh marsikatero grenko, trdo resnico. V usta Elize in njenega očeta Alfreda, ki ju je vzel iz najnižjih družabnih plasti ter ju postavil pred izumetničen obraz Angleške, v šablonski in tradicionalni etiketi vzgojene aristokracije, je položil globoko, veliko modrost: da je vrednost človeka v njegovi duši. Naravna robotost in neuglajenost sta le okvir, ki ne more izpremeniti in nadkriliti v svoji vrednosti privilegirane višjih stanov.

Skozi vso igro je vodil dominantno vlogo Skrbniškov profesor Henry Higgins. Bogat, a nikoli vsiljiv v kretnjah, izrazit v mimiki in govoru, nam je tipiziral Skrbnišek svojstveni lik naslovnega junaka drame. Spretno, dasi ponekod malce prezadano se je uveljavila temperamentna Eliza

gdč. Rasbergerjeva. Karakterističnost jezika, ki naj bi ga prenetil prof. Higgins, pa bi mogla rešiti na nekaterih mestih dokaj omilili in preprečiti, da ne bi na njen račun trpela estetika. Poudarek bi se bil lahko dosegel tudi na drug način. Med ostalimi vlogami je treba pred vsemi omeniti lep, nevsipljiv lik ge. Pearsove, ki ga je izoblikovala s toploto in obzirno igro Mileva Zakrjškova, izrazito podoba Higginsove matere, interpretirane po Elviri Kraljevi, ter Kovičevega Alfreda Doolittla.

Ob tej otvoritveni predstavi se zdi nujno poudariti eno: Nehote je celjska gledališka uprava storila nad vse umesten korak s tem, da je preganala dvom v umetniško silo mariborskega igralskega kroga ter ga, čeprav je odmaknjen Maribor na periferijo slovenske zemlje, povezala s središčem. Že samo to dejstvo je vredno aplavza, ki so ga bili deležni mariborski umetniki v sredo v napolnjenem celjskem gledališču. Fe.

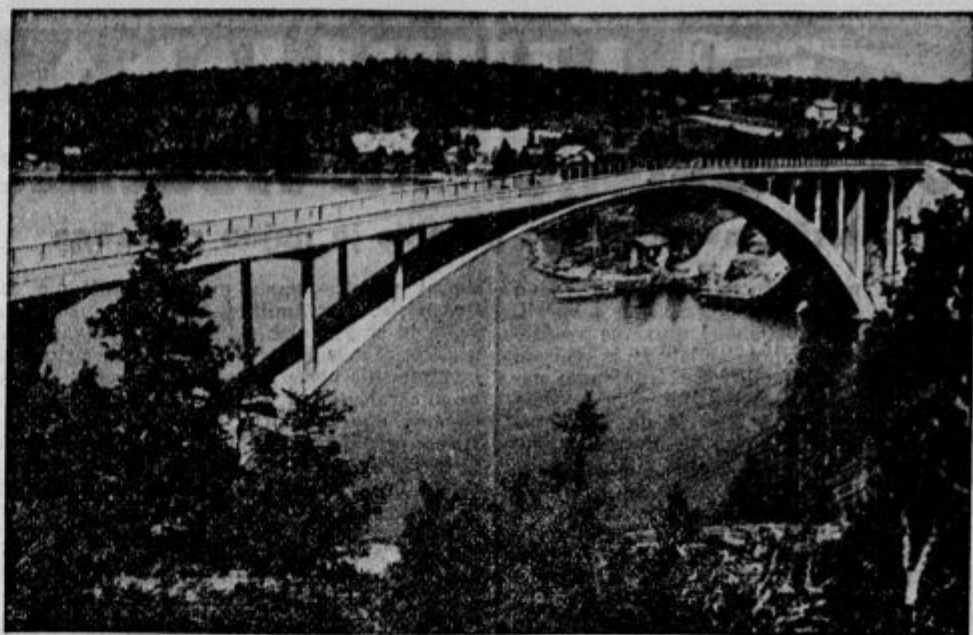
»Domen« na frančiškanskem odru. V nedeljo zvečer smo videli, kaj naši mladi igralci obeh prosvetnih društev, to je *Prosvetnega društva Ljubljana mesto*, ki je igro priredilo, in *Frančiškanskega prosvetnega društva*, ki je dalo svoje najboljše igralске moči na razpolago, lahko dosežejo s skupnimi močmi. Ker je to bila nekaka otvoritvena predstava obeh društev, bi hoteli, da javnost spozna po izbiri igre namen teh kulturnih društev in pa moči, s katerimi bodo ta društva skušala ta svoj namen dosegati.

Predvsem moramo prirediteljem čestitati na posrečeni izbiri igre. Da je bila igra res dobro izbrana, nam pove že dejstvo, da se je moralo mnogo občinstva, ki je sicer prišlo pravočasno k predstavi, zopet vrniti domov, ker so bile vstopnice že vse razprodane. In to je tudi vzrok, da se bo igra to nedeljo zopet ponovila. Igra »Domen« je ljudska igra s petjem. Dr. Ivo Česnik je brez dvoma na vse to mislil, ko je Jurčičevo povest o Domnu priredil za naše ljudske odre. Sama igra je po svojem tekstu precej obširna, zato je režiser igre, višji inspektor Ludovik Stancer, krajšal nekatera mesta, zlasti nekatere daljše dialoge in monologe. Njegova režija je bila zelo dobro zamišljena. Videla se je prav lepa povezanost med glavnimi vlogami in posebno dobre so bile skupine. V tem je pač višji inspektor mojster, kakor je pokazal tudi v režiji kongresne igre na Stadionu.

Nosilci glavnih vlog so bili vsi prav dobri. Odlična sta bila Anka in Sova, pa tudi Jurec, župan in ostali kmetje so bili zelo posrečeni. Domen je pokazal svoj izredni talent za notranje igre, samo manj salonskega bi ga želeli videti v tej vlogi. Meta je menda ena najlepših vlog, zlasti v drugem dejanju, ko leži precejšnji del uspeha igre na njenih ramenih. Nedeljska Meta je igrala v splošnem dobro, uspeh bi pa bil večji, če bi bila njena vloga še malo bolj izdelana. Urh je bil v celoti zelo dober, le tu pa tam se je videlo, da je nosilec te vloge še mladenič lahkih nog. Krševan je igral dobro, masko pa bi mu za drugič priporočali drugo. Špilkin Jožek se je v svojo vlogo prav dobro vživel, nekaj posebnega v igri je bil njegov ribniški dialekt. Dekleta, med njimi Anka in Jerica, fantje, na čelu Anže in France, so tvorili v četrtem dejanju res zelo lepo skupino v narodnih nošah; kmetje so bili, kakor že omenjeno, pravi kmetje in so nastopali zelo dobro; isto tako biriči.

Igralcem obeh prosvetnih društev čestitamo na uspehu in želimo, da bi bili za svoj trud v nedeljo zopet nagrajeni s tako vernimi gledalci in poslušalci, kakor zadnjo nedeljo in da bi jim napolnili frančiškansko dvorano zopet do zadnjega kotička. Še več uspeha pa želimo kulturnemu delovanju obeh prosvetnih društev.

Ali naj ostanemo v komunalni upravi pri kameralistiki? — V zadnji (oktobrski) številki revije »Mestna občina«, ki jo izdaja Zveza mest kraljevine Jugoslavije, je napisal Lojze Pipp, vršilec dolžnosti načelnika mestnega kontrolnega urada v Ljubljani daljšo razpravo pod naslovom »Ali naj ostanemo v komunalni upravi pri kameralistiki?« Pisec članka ugotavlja, da sistem kameralistike ne odgovarja več današnjim potrebam, ker mestni preračuni niso samo potrošno gospodarstvo. Zato je treba gledati, da se predpisi za knjigovodstvo naše javne uprave prilagode vzorom drugih držav. Zlasti bi ukinitev kameralistike dala jasnejši pregled gospodarstva naše komunalne uprave. Z uvedbo dvojnega knjigovodstva, odnosno njemu sorodnega konstantnega knjigovodstva, bi prišli do skladnosti bilanc mestnih zavodov in podjetij z računskimi zaključki mestne uprave. Poleg tega bi dosegli tudi vključitev inventarja v sistem knjigovodstva,

Na Ålandskih otokih: eden od modernih mostov na teh otokih, ki so last Finske.

Starosta francosko duhovščine je umrl

V visoki starosti 99 let je pred nekaj dnevi umrl v La Capelle-Bonance, v škofiji Rodez, starosta francoske duhovščine, abbé Fouet. Ta starček duhovnik pa je izvrševal svojo duhovsko službo prav do poslednjih dni svojega dolgega življenja.

Vsako leto 50 milijonov ton krompirja

Z ozemljem 2,9 milijona hektarjev obdelanih njiv in z vsakoletnim pridelkom krompirja 50 milijonov ton, je Nemčija največja »krompirjeva dežela« na svetu. Vendar ga ondi posejajo samo 15 milijonov ton na leto, tako da zaužije vsak Nemec povprečno 175 kg krompirja na leto.

ŠPORT

Povsod se pripravljajo za smučarsko sezono 1939-1940

V mesecu oktobru se pričnejo običajno pripravljati smučarji za prihodnjo zimo. Polno imajo načrtov za razne izlete in mnogo je onih, ki so že točno določili kdaj in kje bodo porabili svoj dopust po zimi. Tekmovalci pa gredo že na težje delo, pri katerem se s raznimi teki čez drn in strn in z gimnastičnimi vajami pripravljajo za težke tekme, ki jih čakajo v predstoječi zimi. Športne organizacije pa objavljajo svoje termine za tečaje, tekme itd. Smučarski šport je postal v raznih državah narodni šport, ker ga povsod zelo forsirajo.

V smučarskem športu dosežemo v vsakem pogledu svoj namen pa naj ga gojimo kot turisti ali kot tekmovalci. Škoda je le, da ga ne moremo vsi gojiti v enaki meri, kajti prebivalci hribovitih krajev imajo najlepša smučišča pred seboj, dočim se morajo oni iz ravnin in iz mest po več ur daleč voziti z vlakom, da pridejo na primerno mesto; to je prvič zelo drago, drugič pa se izgubi zelo mnogo časa. Vendar je smučski šport tako lep in tako zdrav, da bi ne smelo biti nikogar med našo mladino, ki se ne bi posvetil tudi temu športu. Kakor si uredimo za poletne mesece dopust, tako si moramo prihraniti nekaj dni tudi za zimo, da bomo lahko uživali svež zrak in prijetne učinke sonca v visokem hribovju na nepreglednih zasneženih poljanah.

Za razvedilo tudi nimamo boljšega sredstva kakor je ravno smučarski šport. Kakor bajna dežela se nam zdi zimsko pokrajina, ki se leskeča kot kristal v jutranjem soncu. Kdor je doživel lepo zimsko jutro na zasneženih poljanah, ta ne bo tega nikdar pozabil in tudi ne bo nikdar opustil prilike, da ne bi šel zopet in zopet tja, kjer se razprostira zimski raj v pravem pomenu besede. Da bomo pa lahko uživali ugodnosti, ki nam jih nudi zima v gorovju, se moramo že sedaj pripravljati. Vsaka vaja, ki jo bomo sedaj žrtvovali v to svrhu, nam bo bogato poplačana pozimi.

Tekme Ljubljana : Slavija v nedeljo ne bo!

Po odredbi tehnične komisije se bo v nedeljo v nedeljo odigralo v hrvaško-slovenski ligi kolo tekem, ki je zaostalo 15. t. m. zaradi mednarodne tekme Jugoslavije z Nemčijo. Tako mora Ljubljana v nedeljo potovati v Split, kjer bo nastopila proti tamošnjemu SK Splitu.

Evropski prvak na Večni poti

Karl Abarth, evropski prvak v kategoriji motorjev s prikolico, ki bo dne 22. t. m. sodeloval pri dirki na Večni poti izven konkurence, s svojim motorjem s prikolico že pridno trenira na Večni poti. Že nekolikokrat je prevozil progo v obeh smereh ter se izkazal, da je ista precej težavna, toda kljub temu idealna za cestno dirko in smatra, da bo nedeljska dirka prvovrstna dirka, na kateri bo z veseljem nastopil.

Celjski šport

Dvodnevni atletski miting v Celju.

V soboto, 21. in nedeljo, 22. t. m. bo celjska Glazija zbirališče najboljših slovenskih atletov. Agilna atletska sekcija SK Celja hoče uspešno zaključiti letošnjo sezono ter je povabila k nastopu vse slovenske klube predvsem iz Ljubljane in Maribora. V Celju bo v soboto in nedeljo gotovo zbrana elita naše atletike, saj bodo nastopili vsi celjski atleti in do prvič nastopil v Celju tudi naš najboljši metalec kladiva inž. Stepišnik in Gujznik ter bosta z ozirom na odlično formo, ki sta jo letos pokazala, skušala doseči svoja najboljša meta. Ravno zaradi njune udeležbe bo spored nekoliko spremenjen, tako da bo met kladiva v nedeljo dopoldne namesto v soboto, kakor je bilo prvotno javljeno. Tekmovanje bo v soboto od 14.30 dalje, v nedeljo se bo pa pričelo ob 9 dopoldne. Opozarjamo vse na to zanimivo tekmovalje, predvsem mladino.

Še enkrat Celje : Olimp.

V nedeljo se ponovno srečata, to pot v prvenstveni tekmi, krajevna rivala Celje in Olimp. Preteklo nedeljo je Celje v regularni pokalni tekmi igralo neodločeno ter je šele v podaljšku doseglo zmago. Nedeljsko srečanje pa bo važ-

nejše, ker bo šlo za točke. Olimp sigurno vodi na čelu tabele, medtem ko je Celje na predzadnjem mestu ter so mu točke zelo potrebne. Tekma bo na Glaziji.

Prvenstveni spored te nedelje v hrvaško-slovenski in srbski ligi

To nedeljo se bo nadaljeval ples v obeh ligah. To bodo igre po enotedenskem počivanju, med katerim smo doživeli tudi tako nesrečen poraz od strani nemških reprezentantov. Sedaj se bodo tekme v hrvaško-slovenski ligi nadaljevale »pretrgoma« do 5. novembra ter bodo vsakekoro vedno bolj zanimive, kajti moštva se še sedaj nekako lahko dele v tri skupine. Jasno pa je, da sedanji vrstni red ne more biti še definitivni, kajti pred seboj imamo še vse spomladansko prvenstvo, ki bo vrstni red lahko še mnogo spremenil. Igre proti koncu bodo vse ostreje, kajti v propozicijah je, da iz vsake lige pridejo po trije klubi v ožje tekmovanje.

Nasprotniki v nedeljskih tekmah so sledeči: Gradjanski : Hajduk v Zagrebu. Bačka : Hašk v Subotici. Sašk : Konkordija v Sarajevu. Slavija O. : Slavija V. v Osijeku. Split : Ljubljana v Splitu.

Najvažnejša tekma v tem kolu je ona med zagrebškim Gradjanskim in splitskim Hajdukom, to pa zaradi tega, ker reflektirata oba na prvo mesto v naši ligi. Za nas pa je važna tekma, ki jo bo igrala Ljubljana. Priznati moramo, da Ljubljana letos še slabše vozi kakor vsa leta doslej, čemur so krive razmere, ki vladajo v klubu. Upajmo in želimo, da se bodo naši fantje boljše odrezali kakor doslej.

V srbski ligi pa so na sporedu tele tekme: Jugoslavija : Jedinstvo in BSK : BASK v Belgradu.

Vojvodina : ŽAK v Novem Sadu in Gradjanski : Zemun v Skoplju.

SK Slavija : SK Ljubljana jun.

V nedeljo bosta odigrala dva moštva, do sedaj še nista bila poražena, svojo tekmo na igrišču Jadrana v Kolesiji ob pol 2 pop. Tekma bo zelo zanimiva, saj se je že večkrat dogodilo, da igraju juniorji veliko boljše kot pa njihova prva moštva.

Slavija ima letos do sedaj še nepremagljivo enajstoročico obenem pa zavirljive uspehe. — Ljubljana, ki goji res dober nogomet ter ima v svojih juniorjih same bodoče ligaše, se bo s težavo borila za naslov juniorskega prvaka, ki ga ji Slavija ogroža. Tekma bo zelo zanimiva in bo že ob pol 2 popoldne.

Tuintam v nogometu

Italija bo 12. novembra odigrala meddržavno tekmo s Švico v Švici. Tja pa bo poslala svojo drugo garnituro, kajti njeno prvo moštvo bo istega dne nastopilo proti nemški reprezentanci v Berlinu. Tudi Madžari in Rumuni se bodo 22. t. m. pomerili na zelenem polju v Bukarešti.

Z nemškimi državnim nogometnim prvakom »Schalke O.« se dogovarja zagrebški Gradjanski za gostovanje. Zanimivo bi bilo videti to moštvo, v katerem igrajo tudi trije igralci državne reprezentance, in sicer: vratar Klodt, feva spojka Szepan in krilo Urban. Moštvo ne more biti slabo, saj je v finalni tekmi za nemško prvenstvo zmagalo nad dunajsko »Admiri« s precej visokim rezultatom 9:0.

Zvezna gorska kolesarska dirka

V ponedeljek je Kolesarska zveza priredila državno kolesarsko dirko in to na progi Samobor—Plešivica, nedaleč od Zagreba. Na startu je bila že takoj od početka zbrana vsa zvezna uprava s podpredsednikom g. Dominikom Vrbancem. Na startu so se prijavili tudi dirkači iz Slovenije in Karlovca ter drugi asi jugoslovanskega kolesarskega športa. Opaziti pa je bilo odsotnost naših najboljših adutov Prosinka in Grgca. Ze na zbirališču se je opazala neka nervoznost med tekmovalci. Pričakovala se je napeta borba med Hrvatom Fiketom in Slovencem Peternelom, članom ljubljanskega Hermesa. Ze spocetka dirke se je skupina najboljših odtrgala od ostalih in vodila. Na progi se je opazala velika in lepa borba med Fiketom, Ljubčarim in Peternelom. Kakih 200 metrov pred ciljem je pa prišlo do končne borbe med največjima konkurentoma Fiketom in našim Peternelom. Prvi je s taktiko in boljšo vožnjo po strmih zavojih odločil zmago v svojo korist in je tako postal gorski državni prvak.

Vesti športnih zvez, klubov in društev

STK Moste. Običajni tedenski sestanek bo namesto danes, jutri v soboto ob 20 pri Bajcu. Sestanek naj se zanešljivo udeležijo vsi aktivni nogometaši.

Gospodarice ozračja pripravljene

Pilotka - bodoči poklic - Ženske v ozračju pred 150 leti
Ameriška poveljnica letalskega brodovja

Ženska za višinskim krmilom

V Kanadi je oznanila kanadska letalska armada, da sprejema ženske prostovoljke v službo kanadske letalske sile (Canadian Air Force). Na Kitajskem službujejo pod vodstvom gospe Čangkujskove »prve azijske ženske«, to je 32 mladih Kitajk, pri letalskem brodovju »države sredine sveta«. Ženska oboroževalna akcija v Angliji, »Womens Land Army« je že uvedla prve tečaje za pilotke. In tako, se ta seznam nadaljuje...

Odkar je Amelia Earhart preletela Atlantski ocean; odkar je Novo Zelandka Jovan Batten pobila rekord na dolge proge iz Anglije v Avstralijo; odkar je Francozinja Maryse Hilsz vzpostavila nov višinski rekord 14.000 metrov; odkar je druga Francozinja Maryse Bastie dosegla trajnostni letalski rekord 39 ur; odkar obstojajo vsa ta športna proizvajalca takih zmožnosti, ki kar osramotijo moške, niso ženske prav nič izrednega pri krmilu letala. Seveda pa je ostal redni poklic pilota v poštnih in prometnih letalih, in še celo v vojaških letalih, povsod v rokah moških. To pa je spreminila vojna v Evropi.

Ženske v ozračju pred 150 leti

»Leteča ženska« ni nobena pridobitev 20. stoletja. Nasprotno: že 150 let je minilo, odkar se je prva ženska dvignila v ozračje.

Prva »letalka« je prejela »zračni krst« dne 4. junija 1784. Gospodična Tible iz Lyona v Franciji se je v ta namen poslužila tiste najnovejše iznajdbe, ki so ji takrat dejali »montgolfiere«: to je balon. Kar 45 minut je junaška gospodična vztrajala v oblakih in je preletela iz Lyona reko Rhone in Saone in je brez nezgode pristala na strehi gradu Balmont. A ko je gospodična skočila iz gondole, si je zvinila nogo, tako da je bil njen zmagoslavni pohod v Lyon obdan tudi še s koncem mučeniškega sija...

V 19. stoletju je bila ženska v balonu že kar znana pojava. Če se je hotela kaka ženska proslaviti z balonom, je morala že kaj novega dodati. To se je izbornu posrečilo gospe Poitevin, Francozinji iz Bordeauxa, ki je vzela v balonovo gondolo še svojega — konja s seboj! To se je zgodilo pač prvič — in doslej tudi zadnjikrat —, da se je konj (če izvajamo Pegaza, letedeča belca starogrških pesnikov) »povzpel« nad človeški rod!

Znani francoski založnik Flammarion je l. 1874 opravil svoje ženitovanjsko potovanje z balonom. Čez 15 ur vožnje po ozračju je s svojo mlado ženko pristal v belgijskem kopališču Spa.

Prva ženska, ki se je upala skočiti s padalom, je bila Rusinja, in sicer Gaminia Mey; a ta njen vratolomni poskus, l. 1893 v Petrogradu, ji je povzročil zlom ključnice.

Žrtve ozračja

Obvladanje ozračja je zahtevalo že mnogo žrtv. Ker pa so se te borbe za ozračje udeležile tudi ženske, imamo tudi številne ženske žrtve.

Sem spada madame Blanchard, ki se ji je 6. julija 1819 vnel balon visoko nad Parizom. Pilotka je skočila tako brzo nizdol, da je vsa razbita obležala na pariškem tlaku. Čez pet let nato je prav tako izgubila življenje neka Angležinja v Londonu. Poleti l. 1896 pa se je Američanka Mabel Ward segala v svojem balonu, in sicer v oblakih Massachusettsa.

Pa v sedanosti? Balon pač ne zahteva več žrtv. Toda letalo, ki je stopilo na njegovo mesto, je tem bolj nenasiljivo. Dve imeni sta tu posebno pomembni: Helene Boucher, francoska rekordna letalka, imejiteljica številnih mednarodnih letalskih nagrad in več letalskih rekordov, je v starosti 25 let, l. 1934, izgubila svoje mlado življenje na nekem poletu za vežbanje. In še ena je, ki ve zanjo ves svet: Američanka Amelia Earhart, neumorna letalka krog sveta, strokovnjakinja za dolžinske polete, ki je njen grob nekje pod valovi Velikega oceana...

Letalsko brodovje žensk v bodočnosti

Nevarnosti še niso nikoli oplašile drznih pionirjev. »Leteče ženske« niso izjema v tem pravilu. Velike pilotke ki jih pozna ves svet, letalke: Batten, Bastie, Hilsz, Mollison-Johnson, Kerby, Chachrane so ostale zveste svojemu poklicu tudi zdaj, ko je letalstvo v vojne namene tako zelo na višku. Veliko učenk in posnemovalk imajo te pilotke. Zdaj so začeli tudi ženske pripuščati k rednemu civilnemu in vojaškemu letalstvu.

Prva država, ki se je upala storiti tak korak, je bila Sovjetska Rusija. V mladinski organizaciji »za delo in brambo« je na tisoče

mladih deklet opravilo svoj izpit za pilotke. Družba »Pan American Airways« je dala svoje strožajke na letalih izvežbati kot pilotke. Nemška »Luft-Hansa« je tudi začela posnemati ta zgled. V to skupino prištevamo tudi junaške pilotke Kitajske. Dalje spadajo semkaj Angležinke iz ženskega letalskega brodovja (Womans Auxiliary Air Force) in Kanadčanke, ki se vadijo za pilotke bojnih letal. V Združenih ameriških državah, ki zdaj jako razširjajo svoje letalsko brodovje, je zdaj dobilo 25 ženskih pilotk dovoljenje, da ustanovijo posebno žensko letalsko brodovje, ki bo imelo svoje posebno letalsko območje in svojo posebno žensko poveljnico.

»Leteče ženske« so si pridobile spoštovanje svojih moških tovarišev in so dosegle enakopravnost z njimi v ozračju. V letalstvu bodočnosti, pa bodi v civilnem ali vojaškem, ne bo ženska pilotka prav nič kaj izrednega ali posebnega.

Pomorski neke nevtalne ladje, ki so jo Anglezji zadržali in mornarje zasiljevali.

Ruske cerkve polne vernikov

Sovjetskoruski brezbožniški list »Protiverniki« poroča v številki, ki je izšla konec septembra 1939, o novem verskem gibanju v sovjetski državi, kar omenjeni list pojasnjuje z nedavnimi vojnimi zmedami in z mobilizacijo. Dobesedno pravi: »Saj skoraj ni drugače mogoče, ko da vojna vzbuja misli, ki jih ni moči spraviti v zvezo z normalno duševnostjo. Kaj je jedro teh burnih misli? Brez dvoma strah in obup. Iz teh korenin pa raste večje versko gibanje... Cerkev so v teh dneh polne vernikov... Kjer se začneja trpljenje, ondaj se pojavi vera.«

»Protiverniki« primerja nato čas, ko je leta 1914 izbruhnila svetovna vojna, z današnjim časom, in omenja, da se je tudi takrat vera jako okrepila. Vsi pomembnejši ruski pisatelji so bili leta 1914 močno vdani misticizmu. Pa tudi armada je bila prežeta s tem nagnjenjem. Tako so imeli ruski letalci v svetovni vojni zmeraj verske simbole in ikone v svojih letalih s seboj. Njih patron je bil takrat prerok Elija. V tistih letih — da se je sploh jako razširilo praznovestvo...

Brezbožniški list pravi ob koncu: »Odtlej se je marsikaj spremenilo. Zdaj je tovariš Stalin patron ruskih letalcev. Verski znaki so izginili iz kabin pilotov. Vendarle je pa moči videti, kako je še zmeraj živa neka skrivna vera v višje sile.«

Od Kopernika do Hindenburga

V pokrajinah bivše Poljske, ki so jih zdaj zasedli Nemci, je bilo rojenih mnogo, vsemu svetu znanih slavnih mož.

Leta 1473 je bil v Tornu rojen astronom Nikolaj Kopernik, ki je s svojim delom »De revolutionibus« pobil Ptolemejev sistem in je dokazal, da ni zemlja središče sveta, pač pa sonce. Kopernik je študiral v Krakovu, Padovi in Bolonji in je deloval v vzhodnopruskem mestu Frauenburg, kjer je tudi pokopan. — Čez 68 let po njegovi smrti je bil v Gdansku rojen Johannes Hevelke (Hevelius). Tudi on je bil astronomski gorečnik. In čeprav mu ni bilo usojeno, da bi, kot njegov predhodnik Kopernik, odkril veliksanske zadeve, pa se je vendar pravičilo z uro na nihalo in z mikrometerskim vijakom. Dalje je opisal luno in je zgradil največjo zvezdarno tiste dobe. Študiral je na Holandskem. — Leta 1686, leto prej, preden je Hevelius umrl, se je, prav tako v Gdansku, rodil Danijel Gabriel Fahrenheit, ki je iznašel po njem imenovani, še danes uporabni toplotomer. Tudi on je bil v živahnih stikih s holandskimi, danskimi in švedskimi učenjaki in je leta 1766 umrl v Haagu na Nizozemskem. — Semkaj smemo prišteti tudi W. Nernsta, ki je

bil leta 1864 rojen v zahodni Prusiji. Ta slavni fizik in kemik, ki je študiral v Curihu, se je proslavil zlasti z iznajdbo po njem imenovane električne žarnice.

Jako slaven Gdančan je tudi filozof Schoepenhauer, ki je bil rojen l. 1788. Po njegovih žilah se je pretakala holandska kri; njegov stari oče je bil rojen Holandec in še njegov oče je govoril holandsko. A že leta 1793 se je Schoepenhauer izgubil iz Gdanska in se ni več vrnil tjakaj. — Znamenit Gdančan je slikar in bakrorežer Danijel Chodowiecki, ki je bil leta 1726 rojen v Gdansku in se je nato šolal v Berlinu. Nešteto njegovih risb, bakrorezov in ujednak je raztresenih po vsem kulturnem svetu. — V Gdansku so bili še rojeni še živeti slikar in grafik J. V. Cissarz, nemški dramatik M. Halbe in filozof Rickert. — V Poznanju je pa doma bivši feldmaršal Hindenburg, ki je bil v nedavni Nemčiji tako slaven in je umrl l. 1934.

Pri angleških vojaki na zahodni fronti

Pariz, 19. okt. l. Poročevalce družbe »United Press«, ki je bil tudi dodeljen vojnim poročevalcem, je poslal z zahodne fronte naslednje poročilo:

»S prvo skupino ameriških in angleških vojnih poročevalcev sem dva dni potoval po pokrajinah, v katerih so zavzele angleške čete svoje postojanke in kamor jih še vsak dan pride na tisoče, vse iz Anglije po morju v Francijo. Dolge vijuge zamolklo rjavih motoriziranih enot so neprestano bučale mimo nas v glušem ropotu s hitrostjo kakih 50 km na uro. Kot vojnemu poročevalcu, ki je od blizu videl svetovno vojno, mi je brž padlo v oči, kako hitro se danes prevažajo najtežji topovi. Šele ko človek vidi te dolge prevoze, si more predstavljati, kaj se to pravi, če stoji v suhoparnem vojnem poročilu, da je v Franciji že 25.000 angleških motornih vozil. Po svojih izkušnjah iz svetovne vojne morem soditi, da je v moderni vojni za prevoz istega vojaštva treba desetkrat ali petnajstkrat toliko motoriziranih vozil kot v prejšnji vojni. Presenetljiva pa je hitrost, s katero moderne divizije premagujejo velike daljave. Prevoz vseh teh tovornih in motornih vozil, ki jih je bilo treba v Angliji naložiti in v Franciji spet postaviti na suho, je bil za organizacijo angleškega vojnega prometa zelo zapletena in težka naloga. In iz vsega tega, kar sem tu videl v dveh dneh, morem sklepati, da je angleška vojska to nalogo dobro rešila brez kakršnihkoli izgub.

Naša skupina vojnih poročevalcev se je prepeljala v Francijo na krovu nekega parnika za prevoz čet. Parnik mi je bil znan še iz mirne dobe, toda sem ga komaj prepoznal, tako so ga v barvi in premesitvi posameznih naprav izpremenili. Na krovu je bilo nekaj tisoč mož, sami

Čuječnost nevtralnih držav: belgijski vojak na preži ob nemški meji.

Zažgal hišo, nato sam skočil v ogenj in zgorel

Sv. Lenart pri Vel. Nedelji, 18. oktobra.

Prebivalce naše župnije je močno razburil dogodek, ki se je pripetil v Podgorcih. Tam je okrog 5 zjutraj nenadoma izbruhnil ogenj v hiši Dominka Ignaca, posestnika v Podgorcih. Ogenj se je hitro razširil na celo poslopje. Sosedom, ki so prihiteli pomagat, je bilo gašenje oteženo zaradi pomankanja vode. Rešili so vso živino ter pohištvo. Zgorelo je razno orodje, nekaj kokoši, žito ter krma. Posestnik Dominko je že dalj časa živel v prepiru s svojo ženo. Tako je na usodni predvečer prišlo med njima spet do prepira, ki se je razvil v pretep. Ko se je mož nekoliko pomiril, je žena odšla s svojo nezakonsko hčerko spat na hlev. Dominko je epal sam, v sobi ter je drugi dan zjutraj zažgal v sobi najprej posteljo, nato je šel v skedenj, kjer je zažgal slamo. Žena in hčerka sta opazili strašno delo moža ter eta se le z največjim naporom rešili iz gorečnega poslopja. Žena je skušala rešiti svinje iz hlevov, vendar ji je mož zabranil. Prihiteli so sosedje, mož pa je izginil. Najprej se je hotel vtopiti v bližnjem etudencu, kar mu je preprečil sosed Majcen. Nato je odšel in ga nihče ni več videl.

Ko so po požaru razkopavali seno in slamo, so našli v skednju njegovo truplo zoglenelo. Najbrž je v duševni zmedenosti zažgal, nazadnje pa sam skočil v ogenj.

Izjava kmetijskega ministra

Belgrad, 19. oktobra. AA. Danes ob 12 je kmetijski minister Cubrilović sprejel zastopnike naših listov in jim dal obširno izjavo o delovanju svojega ministrstva. Minister je med drugim dejal:

Zdaj izvršujemo poslednje priprave finančnega in gospodarskega značaja, za ustanovitev ravnateljstva za prehrano prebivalstva. Stojim na stališču, da to ravnateljstvo ne sme iti po poti gole birokracije, temveč mora v teh težkih časih služiti neposredno pasivnim krajem in jih oskrbovati s poceni živim, razen tega mora pa to ravnateljstvo služiti kot rezerva hrane za vojaške potrebe. Čeprav je bila naša žetev letos povprečna, imamo zadosti živeža, ki ga bo nabavilo ravnateljstvo za prehrano. Delovne metode ravnateljstva smo poenostavili s tem, da bomo vplivali preko obstoječih gospodarskih organizacij, bodisi združnih ali zasebnih, neposredno na terenu na višino cen žita samega in na čim gibejšo in enostavnejšo dostavo žita na teren, kjer je potrebno. Uredba o prenosu pristojnosti iz ministrstva na banovino Hrvatske je že gotova. Ta uredba normalizira razmerje med banovino Hrvatsko in kmetijskim ministrstvom in je že pred finančno - gospodarskim odborom ministrov. Pri razmejitvi in prenosu pristojnosti na banovino Hrvatsko se lahko pohanjam, da smo bili zelo kulantni, in sicer, ker imam sam zaupanje v idejo sporazuma, čigar glavni nosilec na terenu banovine Hrvatske je HSS. Ta uredba bo prav v kratkem izšla in srečen sem, da bo ministrstvo, ki mu stojim na čelu, s tem prispevalo nov delež za ureditev naših političnih, socialnih in kulturnih razmer.

Na polju veterinarstva se izvajajo nadaljnje reforme, posebno pri zatiranju raznih živinskih bolezni. Kakor povsod drugod na svetu, tako se tudi pri nas mnogokrat dogaja, da veterinarsko-polivijska služba čisto podreja koristi posameznikov koristim celote in se seveda za izvršitev zakonskih določil zateka tudi k zakonskim sankcijam. Toda ta pot ni najbolj učinkovita. Mnogo več uspeha bi bilo, če bi živinorejce pravilno informirali zastraženi bolni. Zato je vloga veterinarjev kot ljudskih prosvetiteljev na tem polju izrednega pomena. Zato bom tudi zahteval med drugim, da morajo biti veterinarji strokovnjaki tudi v tem pogledu kos svoji nalogi. V ta namen sem izdal nalog z navodili veterinarjem in se bo o tem razvila živahna akcija na tem terenu. Da bo propaganda imela uspeh, bo kmetijsko ministrstvo oskrbelo veterinarje tudi s potrebnimi pomožnimi sredstvi, s filmi, diapozitivi, propagandnimi slikami itd. Tudi tiska ljudskih knjig, letakov itd ne bomo zanemarili. Tako si je podrejeno mi ministrstvo nabavilo te dni tri ljudske filme, enega o golubački mušici, dva pa o steklini. Prvega je dobila moravska banovina, kjer se v glavnem javlja golubačka mušica, a filma o steklini bodo predvajali povsod drugod v državi, v prvi vrsti pa tam, kjer je ta bolezen najbolj pogosta.

Minister se je pomudil s časniki v daljšem razgovoru in odgovarjal na njihova vprašanja v zvezi z najnovejšimi dogodki iz političnega življenja.

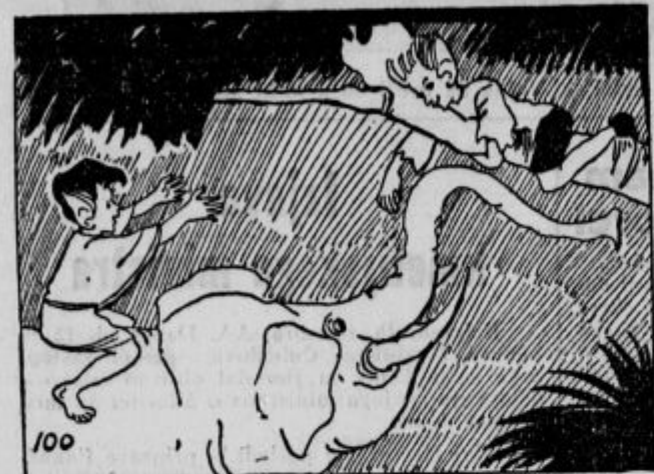

Poljski imovitejši begunci, prišedši v Bukarešto.

Otroški kotiček

SLON SAMBO

(99) Nista si bila še opomogla od tega strahu, ko se je pojavil Filip na njih lastnem slonu pred njima. »Dolgoušec, vrni nama slona!« sta zavpila. »Pri miru me pustita, ali pa ne bom nikoli več delal za vaju,« je odvrnil slon. Tedaj sta začela kamenje lučati v Filipa. A slon je svojega gospodarja pograbil z rilcem in ga rešetal sem in tja.

(100) Oba moška sta se zgrzila in stekla proč. Nato je slon prilomastil do tistega mesta, kjer je dolgi Jan čepel na veji. To namreč mu je bil tiger nasvetoval. Kot bi trenil, je Jan splezal nizdol in hajdi vsi v vas nazaj.

Ptuj

KINO »ROYAL« predvaja od 20. do 22. okt. nadvse zabavno komedijo o diplomatih in njihovih ljubavnih aferah »AMOR V FRAKU«. V glavni vlogi Gusti Huber in Willi Fritsch. Dodatek: Barvana Mikey-Mouse in najnovejši zvočni tehnik.

Novo mesto

Sestanek za bolničarski tečaj je v soboto, dne 21. oktobra, ob 18 v fizikalni dvorani državne realne gimnazije. Vsi prijavljeni kandidati so vabljeni, da se sestanek udeležijo. Vabljeni so tudi drugi, ki se še niso prijavili, da se ta večer javijo v tečaj.

Kranj

S kolesom ga je podrl. Na savskem mostu je nek kolesar podrl Šosteriča Ignaca, zaposlenega pri gradbenem podjetju Dedek. Šosterič je hudo poškodovan. Prvo pomoč mu je nudil dr. Bežič in odredil takoj prevoz v ljubljansko splošno bolnišnico.

Tatvina. Neznani vlomilec je vlomil v stanovanje trgovskega potnika Vladimirja Terčona, stanujočega na Klancu 80, in mu odnesel iz zaklenjenih miznice 1000 din.

Našlo se je rdeče pleskano kolo, prostega teka, sedež z dvojnimi peresom. Kolo je staro in je vredno 700 din.

Kino Šmartinski dom. Danes ob pol 9 zvečer zanimiv film »Beli Jorgovan«.

Iz Julijske Krajine

O novem semenišču v Trstu. V Kopru deluje že dolgo let deško semenišče z notranjo posebno gimnazijo za škofiji Trst in Poreč-Pulj. Ker so zavodni prostori deloma vlažni in zdravstveno neugodni, je že bivši tržaški škof dr. Fogar začel akcijo, da se ustanovi za tržaško škofijo deško semenišče v Trstu. V tekočem letu se je škofiji posrečilo, da je dobila na razpolago primerno veliko stavbo v Trstu, kjer je nameravala že v tekočem letu odpreti deško semenišče. Tržaški škof je letos že odpoklical iz deškega semenišča v Gorici vse svoje gojence in jih začasno namestil v semenišču v Kopru, kar je spričo izjav zdravstvene komisije o neprimernosti zavodu v Kopru starše gojencev zaskrbelo. Umevno, da so po vseh teh dogodkih starši in duhovščina, ki

zavod podpira, zelo pozorni, kako se bo to vprašanje razvilo.

Žična železnica na Sv. goru. Pred časom smo poročali, da bo žična železnica na Sv. goru stekla v avgustu. Smo že v oktobru, vzpenjače pa še vedno ni. Stavbi za odhodno in dohodno postajo, ter vmesni steber so že davno dograjeni, na železnico pa še vedno čakamo. Kakor izvemo, so nastale velike ovire pri nabavi strojev in žice. Sedaj so te težkoče odstranjene in je podjetje Ribi, ki je lastnik napeljave, izposlovalo in dobilo potrebni material. Slišimo, da bo prevozna žica v kratkem napeljana in se bodo poskusne vožnje izvedle še to zimo. Obratovati bo pa vzpenjača začela šele prihodnjo pomlad.

Prispevajte za osrednji prosvetni »Slovenski dom« v Ljubljani!

Mestno poglavarstvo Maribor.
X. štev. 13833/2261-1939.

V Mariboru, dne 17. oktobra 1939.

RAZPIS O LICITACIJI

Mestno poglavarstvo v Mariboru razpisuje za oddajo pečarskih, slikarskih, tapetniških in parketnih del ter opremo trezorja in dobavo tehnic za gradnjo carinarnice v Mariboru

II. javno pismeno ponudbeno licitacijo, na dan 7. novembra 1939 ob 11 dopoldne v sobi št. 5 mestnega gradbenega urada v Mariboru, Frančiškanska ulica št. 8.

Ponudbe naj se glase v obliki popusta v odstotkih (tudi z besedami) na znesek odobrenega uradnega proračuna za:

1. pečarska dela . . . din. 13.266,20,
2. slikarska dela . . . din. 15.969,23,
3. tapetniška dela . . . din. 4.185,—,

Pedpisana kavcija znaša za:

1. pečarska dela . . . din. 1.500,—,
2. slikarska dela . . . din. 2.000,—,
3. tapetniška dela . . . din. 500,—,

ter se mora položiti pri blagajni mestne občine mariborske najkasneje do desetih na dan licitacije. Pojasnila in ponudbeni pripomočki se dobivajo proti povračilu napravnih stroškov med uradnimi urami v pisarni mestnega gradbenega urada v Mariboru.

Ponudbe morajo biti taksirane z državnimi kolki za:

1. pečarska dela . . . din. 50,—,
2. slikarska dela . . . din. 50,—,
3. tapetniška dela . . . din. 50,—,

in predložene s predpisanimi dokumenti na dan licitacije med 10. in 11. uro.

Podrobnosti razpisa so razvidne iz razglasa o licitaciji na razglasni deski mestnega poglavarstva mariborskega.

MESTNO POGLAVARSTVO MARIBORSKO,
dne 17. oktobra 1939.

Mali oglasi

Službe iščejo

Vrtnar

samosvojen, strokovnjak v vseh panogah te stroke, išče stalno službo za takoj ali s 1. januarjem. Ponudbe v upravo »Sl.« pod »Neoženjen« 16607.

Službo dobe

Čevlarske pomočnike

sprejme za stalno Grilo & comp., čevljarstvo, Novo mesto.

Krojači

izveščani damske konfekcije, določeno delo na dom. Goričar, Sv. Petra cesta.

Šivilje

za boljše obleke dobijo delo na dom. - Goričar, Sv. Petra cesta.

Krojaški pomočnik

zmožen tudi pri krojevanju, se sprejme, Goričar, Sv. Petra cesta.

Agilnega zastopnika

specerijske ali spirituoze ne stroke, sprejem. Ponudbe v upravo »Slov.« pod »Stalno mesto« 16641

Posredstva

Stavbne parcele

nasproti šole na Šmartinski cesti, napredaj po 45 din m². Več se poizve: Vidovdanska cesta 9.

Stavbni prostor

lep, za vogalno zgradbo, ob Ilirski in Vidovdanski cesti - napredaj. Več se izve: Vidovdanska cesta 9.

Dobro obrit-dobre volje!

ROTBART

Prodamo

Namočeno polenovko dobite pri I. Buzzolini vsak petek.

Kuhinjska oprema

rabljena, ugodno napredaj. Polzve se: Vižmarje št. 7.

Jabolka

vsakovrstna, od 1 din dalje za kg - prodaja A. Lottepelch, Rimske Toplice. (1)

»Polar« svetilka št. 5

z razsvetljavo do 900 sveč, primerna za vsako večjo farno cerkev ali dvorano, takoj napredaj zaradi napeljave električne luči. - Župni urad Mirna peč.

ISOBÉ

ODDAJO:

Garsoniero

veliko, udobno, z vsem komfortom, za eno ali dve osebi, primerno tudi za pisarno, oddam. Naslov v upravi »Slovenca« pod št. 16646.

Odeje zaveze, preproge, kose, pernice kupite najceneje pri »OBNOVA«, F. NOVAK, Jurčičeva ulica 6, Glavni trg 1

„SLOVENE“

na 10 straneh, je največji, najboljši in najbolj razširjeni slovenski dnevnik!

Zračni kompresor

5-7 atmosfer, za 10 m³/min. zraka na sesalni strani, rabljen, vendar v brezhibnem stanju - takoj kupimo. Ponudbe z navedbo števila obratov, tipe, s skico ali fotografijo itd., na upravo »Slovenca« pod zn. »Kompresor« 16.623.

Kupujemo šipkov plod

s semenom, v dobro osušenem stanju. Pošljite takoj vzorec na Jugofarmacija d.d., Zagreb, Jukičeva ulica 12.

Po kratki, mučni boleznini nas je za vedno zapustila naša preljuba sestra, teta, gospodična

Neža Miklavc

tobačna delavka v pokoju

previdena s tolažili svete vere.

Pogreb drage pokojnice bo v petek, 20. oktobra ob 4 popoldne izpred mrliške veže splošne bolnišnice na pokopališču k Sv. Križu.

Ljubljana, 19. oktobra 1939.

Zalujoči ostali.

Arnold Fredericks:

11

Svetlobni znaki

Detektivski roman. - Priredil Fr. Kolenc.

Obrnila se je k možu, ki je stal pred njo; bila je precej začudena.

»Kako naj gospod Stapleton ve, da vi zadostite pogojem, ki zadevajo vas?«

Mož je skomignil z ramo.

»To je tisto, kar mora poizkusiti. Ako ne veruje, da dobi otroka, ko izplača vsoto, je bolje, da denar obdrži. Toda ako stori svoje, potem storim tudi jaz svoje. Prišezem pri spominu mater!«

Gracija se je stresla. Nekaj takega potrditi s prisego pri spominu mater!

»Dobro torej,« je dejala mirno. »Gospodu Stapletonu sporočim vaše pogoje.«

»Dobro. Vi seveda ostanete tukaj do večera. Potem pa vam zavežem oči in vas odpeljejo na neko točko mesta. Od tam lahko pridete do Stapletonove hiše.« Vstal je in se obrnil k vratom. »Ne poizkušajte bega! Bilo bi zastonj. Vsak poizkus policije, da bi posegla vmes, bi bil tudi brezuspešen; zato sem že poskrbel. Takoj vam dam prinesiti nekoliko jedil. Dober dan!«

Po Gracijinem mnenju je moralo biti krog desetih, ko so jo z zavezanimi očmi nesli precej daleč k zaprtemu avtu in so od tam odrinili z njo. Niti predstaviti si ni mogla, kje je in kam se pelje. Avto je drvel nad eno uro. Enkrat je poizkusila, da strga z oči ruto, toda spremljevalčeva roka se je dotaknila njene in tih glas jo je opozoril, da naj ne poizkuša tega. Po dolgem drvenju je avto naenkrat obstal. Gracija je čutila, da mož poleg nje vstaja in je slišala, kako se odpirajo vrata avtomobila. V tem trenutku je strgala z oči zavezo. Mož je

izginil. Šla je na pešpot in se ozrla krog sebe. Bila je v bleščeče razsvetljeni ulici, ki je bila zanjo popolnoma nepoznana.

Sofer jo je gledal s čudnim sožaljem. Gracija mu je dobro videla obraz v svetlobi luči. Bil je isti mož z brado, ki ga je predzadnjo noč videla v Alfonzovi sobi, ko je ukradel tobačnico si cigaretami.

Gracija je stala, v roki z ruto, s katero je imela zavezane oči. Naenkrat se je izza zadnjega dela avta prikazala temna postava in je skočila na tlak, ko je avto oddrvel dalje. Gracija je od začudenja glasno zaklicala.

Mož, ki se ji je bližal, se je srdito smehljaj. Bil je Alfonz Valent.

V.

Bankir in milijonar John Stapleton je v spremstvu Richarda Duvalla popoldan prispel v Pariz in se je peljal naravnost v palačo na Avenue Kleber.

Po prihodu je Duvall več časa čakal, med tem pa sta neotolažljiva zakonca skupaj šla gor. Naposled sta se zopet vrnila v knjižnico in Duvall je bil predstavljen gospe Stapleton.

Radost nad prihodom moža je zarisala na ženin bolestin obraz izraz novega upanja. Hvala ležno je zahvalila detektivu, da je prišel. Sedaj je že čutila, da se naposled vse stori, da bi našli otroka.

Duvallovo prvo vprašanje je bila pestunja Mari Lanahan. Pomiril se je, ko je doznal, da je prestala bolezen, ki jo je tako naglo zadela.

»Ali bi bili tako prijazni in bi jo pripeljali sem, gospa Stapleton!« je prosil. »Marsikaj bi jo rad vprašal.«

Kmalu potem je prišla pestunja. Zelo lično dekle, vitka in dobro oblečena. Odkrit obraz in svetlomoder oči so naredile na Duvalla isti vtis poštenosti, ki ga je čutil, ko je obiskal njenega očeta.

»Marie, je dejal Stapleton, sto je g. Duvall. On hoče najti našega Jakca. Povejte mu, kako se je zgodilo!«

Dekle se je obrnilo k Duvallu, ki je vstal. »Le to vas prosim, g. Duvall, da bodejte verjeli mojemu pripovedovanju, ker izjavljam, da bom govorila le čisto resnico.«

»Gospodična, povejte vse, je dejal Duvall; rad vam bom verjel vse, kar mi poveste.«

Gospa Stapleton je nagovorila dekle, da se usede. Marie je bila od zadnje prestane bolezni še nekoliko slaba.

»Pretekli teden je minulo teden dni, je začela Marie. »Ob pol enajstih sem šla z Jakcom od doma in sva se peljala v Bois.«

»Za trenutek, prosim,« jo je s hitrim zamahom z roko prekinil Duvall. »Kako dolgo sta že hodila v Bois?«

»Že nad šest tednov.«

»In sta vedno šla od doma ob pol enajstih?«

»Vedno.«

»Kdo je bil z vami razen otroka?«

»Franc, sofer.«

»Vedno on?«

»Da.«

Duvall se je obrnil h gospe Stapleton: »Kako dolgo je Franc v vaši službi?«

»Junija bo eno leto.«

»Ali se vam zdi, da je pošten... zanesljiv.«

»Vsekakor tak. Drugače bi ga ne bila odbržala.«

Detektiv se je sedaj zopet obrnil k Mari Lanahan: »Nadaljujte, prosim!« jo je nagovoril.

»Nekoliko pred enajsto uro smo dospeli v Bois. Franc je imel naročeno, da počasi vozi, ko je Jakce v avtu... Na ta način je v kakih petnajstih minutah prevozil pot. Potem pa smo obstali na kraju, kjer sva se navadno igrala.«

»Vedno na enem in istem mestu?«

»Da. Lepa velika livada je tam in ob potu kup dreves; tam je čakal avto.«

»Pripovedujte, prosim, dalje.«

»Zapustila sva voz in se sprehajala po tratinah. Jakce je prinesel s seboj veliko gumijasto žogo, ki jo je zagnal v stran in potem tekal za njo. Včasih jo je zagnal proti meni in jaz sem mu jo vrgla nazaj. Tako sva se igrala morda kake pol ure. Gospa Stapleton je želela, da bi se fantek čim več gibal.«

»Razumem. In vi ste se navadno vedno na istem mestu igrali?«

»Da.«

»Kako daleč sta bila od ulice?«

»Morda sto metrov.«

»In od najbližjega grma ali drevesa?«

»Nekoliko daleč bi upala trditi.«

»Ali ste z mesta, kjer ste bili, lahko videli Franca?«

»Avto sem lahko videla. Franca pa ne vedno, ker je včasih šel z voza in se je sprehajal, ali pa je pod drevesi sedel in kadil cigarete.«

»Ali se spominjate, kaj je delal Franc tiste ga predpoldne?«

»Seveda. Na vozu je sedel.«

»Kaj je delal?«

»Časopis je čital.«

»Ali je to storil tudi že keda prej?«

Dekle se je obotavljalo, ko da je postalo pozorno na nekaj.

»Ne... jaz vsaj se ne spominjam.«

»Dobro. Nadaljujte, prosim.«

Potem sva se igrala kake pol ure, nakar sem se utrudila in se vsedla v travo. Gospodič Jakce pa se je dalje igral z žogo. Jaz sem brezdelno sedela, gledala gozd... pogledala na ulico in sanjnila.«

»O čem?« jo je naglo prekinil detektiv. Dekle je zardelo.

»O čem... o nekom, ki ga poznam.«

»Prosim, nadaljujte!«

»Slišala sem, da se je fantek igral za mano. Sedaj sem se obrnila proti njemu... in... otrok je izginil.«